

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Спеціальність:
013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА

013 Початкова освіта

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Методичні рекомендації
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого
(магістерського) рівнів для спеціальності 013 Початкова освіта

Харків
2021

УДК 378.147.091.33-027.22(072)
О-64

Укладачі

Беляєв С. Б. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту роботи;
Одарченко В. І. – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту роботи;
Акімова О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту;
Кузнецова О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту;
Толмачова І. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту;
Блудова Ю. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту;
Павлова О. Г. – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту;
Корсікова К. Г. – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту;
Потапова Н. В. – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту;
Льїна О. О. – викладач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту.

За загальною редакцією Беляєва С. Б.

Рецензенти:

Харківська А. А. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;
Жукова О. А. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

О-64 Організація самостійної роботи здобувачів освіти : метод. рек. для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів / за заг. ред. С. Б. Беляєва; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2021. – 174 с.

У методичних рекомендаціях розкрито теоретичні та методичні засади організації самостійної роботи здобувачів освіти в процесі вивчення педагогічних дисциплін. На підставі аналізу сучасних підходів до організації самостійної роботи в умовах закладу вищої освіти розкрито основні види самостійної навчальної діяльності в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Розроблено систему завдань для самостійної роботи, що забезпечують реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти у процесі вивчення педагогічних дисциплін умовах закладу вищої освіти.

Методичні рекомендації орієнтовані на фахівців в галузі педагогіки, викладачів закладів вищої освіти, здобувачів освіти педагогічних закладів вищої освіти.

УДК 378.147.091.33-027.22(072)

*Затверджено на засіданні науково-методичної ради Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
(протокол №5 від 12.05.2021 р.)*

© ХГПА, 2021

Беляєв С. Б., Одарченко В. І., Акімова О. М.,
Кузнецова О. В., Толмачова І. М., Бладова
Ю. О., Корсікова К. Г., Павлова О. Г.,
Потапова Н. В., Льїна О. О., 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
СУТЬ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	6
ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ВИМОГИ ДО ЇХ ОРГАНІЗАЦІЇ ...	13
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	20
СИСТЕМА КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35
ДОДАТКИ.....	37

ПЕРЕДМОВА

Освітній простір у 21 столітті характеризується переходом до високотехнологічного суспільства, де освіта є основою розвитку економічного й культурного потенціалу країни. Перед закладом вищої освіти постає мета – підготувати компетентного фахівця, який здатен ефективно вирішувати професійні завдання. Професійна компетентність виступає інтегральною особистісною характеристикою, що засвідчує рівень знань, умінь, досвіду, які є достатніми для досягнення мети діяльності. Компетентність характеризує готовність ставити перед собою цілі та приймати рішення, здійснювати ефективну професійну діяльність і спілкування, що свідчить про наявність у суб'єкта навчальної діяльності здатності до саморегуляції та саморозвитку.

Життя потребує фахівців з розвиненими вміннями працювати з інформацією, вільно, раціонально й творчо використовувати здобуті знання під час розв'язання стандартних та непередбачуваних ситуацій. Заклад освіти має сприяти розвитку особистості, підготовці до самоосвіти та трудової діяльності. Пріоритетним визначається завдання формування умінь збирати, аналізувати й узагальнювати інформацію, робити висновки з опрацьованого матеріалу й планувати свою подальшу діяльність, займатись самоосвітою.

Основу для успішної самоосвітньої діяльності складають сформовані уміння працювати з різними джерелами інформації, самостійно виконувати різні навчальні завдання. Зазначені уміння виступають результатом спеціально організованої систематичної самостійної роботи під час вивчення навчальних дисциплін. Правильно організована самостійна робота в процесі професійної підготовки забезпечує формування професійних компетентностей.

СУТЬ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Самостійна навчальна діяльність є ключовим поняттям, що тривалий час залишається предметом науково-педагогічних досліджень. Разом із змінами поглядів учених про суть, значення та якість результатів самостійної навчальної діяльності міняється і характер дискусії про її місце та роль в організації освітнього процесу. Ретроспективно простежити еволюцію науково-педагогічної думки у розвитку концепції самостійної роботи як фактору розвитку ряду особистісних утворень дозволяють кілька типових визначень цього поняття.

Самостійна робота визначається методом навчання, за допомогою якого під керівництвом вчителя та за його завданням самостійно розв'язують поставлене завдання у спеціально відведений для цього час.

Також самостійну роботу визначають дидактичним засобом навчання, штучною педагогічною інструкцією, за допомогою якої здійснюється організація навчальної діяльності.

Спільним у розглянутих підходах є позиція розглядати викладача організатором навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, що призводить до фактичного пересування самостійної роботи на другорядну, допоміжну роль в організації навчальної діяльності. У педагогічній літературі самостійна робота також розглядається як методом, так і засобом навчання, що за певного ступеня узагальнення можна вважати тотожними за змістом поняттями. У представлених визначеннях простежується принципова тенденція науковців розглядати даний вид навчальної діяльності самостійним лише у певних межах, що визначаються та регламентуються опосередковано в межах навчального завдання.

Самостійна робота виконується без участі викладача, але за його завданням у спеціально відведений для цього час.

Навчальна діяльність за таких умов набуває певного ступеня свободи, а сам суб'єкт діяльності отримує можливість свідомо і творчо реалізувати свій потенціал і набути внаслідок розв'язання певних навчальних завдань уміння оцінювати ситуацію, планувати свою діяльність, прогнозувати її наслідки та оцінювати отримані результати.

Метою самостійної діяльності здобувача освіти є розвиток такої якості особистості, як самостійність, тобто здатність організовувати та реалізовувати свою діяльність без стороннього керівництва та допомоги.

Тобто, на етапах запровадження самостійної роботи вона залишається опосередковано керованою з боку викладача, але у перспективі внаслідок виконання такого роду завдань у здобувача освіти мають розвиватись особистісні якості, що дозволять самостійно керувати навчально-пізнавальною діяльністю.

Самостійна робота як дидактична форма навчання, є системою організації педагогічних умов, що забезпечують керівництво навчальною діяльністю. Вона триває без безпосередньої участі викладача та допомоги. Як результат, самостійна робота набула статусу форми навчання, що в своїй основі не регламентується місцем проведення (традиційно користуємось аудиторною та позааудиторною формами навчання), а характером включення у неї суб'єкта діяльності. Керівництво самостійною навчальною діяльністю також передбачається внутрішнє, індивідуальне, що базується на внутрішній активності суб'єкта даної діяльності.

Самостійна робота одночасно розглядається і як форма організації навчальної діяльності, і як засіб формування активності і самостійності особистості. На практиці показником успішної реалізації самостійної діяльності є розвиток умінь ставити і самостійно вирішувати теоретичні і практичні завдання. У даному випадку самостійна навчальна діяльність розглядається вже не як пряма та безпосередня мета спеціально організованої та цілеспрямованої діяльності викладача, а як кінцевий результат такої діяльності. Таке розуміння самостійної навчальної діяльності є більш

лаконічним, й таким, що містить одночасно зовнішню характеристику даного феномена і його результат.

Оскільки самостійність традиційно розглядається у педагогіці якістю особистості, а особистість формується під впливом діяльності (одного з чотирьох чинників формування особистості), то і сама діяльність має набути відповідних ознак. За наявності самостійності людина отримує можливість планувати та регулювати діяльність без постійного втручання чи керівництва сторонньої особи, без допомоги у разі виникнення несподіваних ускладнень. Самостійна діяльність існує за межами відомих алгоритмів, радикально відрізняється від репродуктивної, хоча вважати її продуктивною у прямому сенсі цього слова неможна, оскільки вона передбачає у тому числі і пізнавальні дії з опанування фактологічного матеріалу, формування стандартних умінь, навичок тощо.

Навчальні дії щодо опанування знань, формування умінь у стандартних та нових умовах традиційно організуються з метою забезпечення виконання основних цілей організації освітнього процесу. Виникає питання щодо визначення співвідношення самостійної навчальної діяльності та діяльності під керівництвом викладача, а також принципів відмінностей у результатах зазначених видів діяльності.

З своєю суттю самостійна навчальна діяльність передбачає активну розумову роботу, ініціативність під час виконання різного роду завдань, що мають особистісну цінність і підкріплюється відповідною позитивною мотивацією до навчання. Використання терміна «позитивна мотивація» замість традиційної «пізнавальної мотивації» пов'язано з тим, що на сучасному етапі соціально-економічного та політичного розвитку суспільства до пізнавального інтересу додалися ще кілька важливих стимулів навчально-пізнавальної діяльності, що можна об'єднати терміном «соціальна мотивація». Бажання отримати певну професію асоціюючи її з матеріальним добробутом, певним місцем на соціальних сходах, популярністю не

знижує активності та свідомості у навчанні, не позначається негативно на якості кінцевого результату.

Результатами самостійної навчальної діяльності є усвідомлені теоретичні знання, способи застосування їх на практиці під час розв'язання різного роду завдань, а також досвід самоорганізації, що реалізується у комплексі умінь визначати цілі діяльності, складати план своїх дій, само організуватись у процесі виконання зазначеного плану, об'єктивно оцінювати отримані результати.

В умовах самостійної навчальної діяльності присутні всі компоненти класичної структури діяльності, а можливість виконувати навчальні дії в індивідуальному темпі значно підвищує якість кінцевого результату. Наведені переваги самостійної навчальної діяльності у порівнянні з іншими формами навчально-пізнавальної діяльності можна узагальнити у наступних тезах:

- відкривається перспективна можливість самостійно опановувати нові знання, формувати вміння та навички;
- формується готовність до навчально-пізнавальної діяльності, усвідомлюється її сенс та значення;
- створюються умови для активних навчальних дій;
- мета діяльності стає чіткою та усвідомленою, а на етапі цілевстановлення формуються певні уявлення щодо якостей очікуваного результату;
- самостійне планування навчально-пізнавальних дій, способів їх виконання призводить до формування відповідних умінь, досвіду тощо;
- складність завдань, шляхів та методів їх розв'язання максимально відповідає інтелектуальним можливостям, а темп виконання роботи – індивідуальному темпу діяльності особистості;
- особистісна значущість отриманих результатів у разі їх досягнення стає підґрунтям для виникнення відчуття задоволення від своїх успіхів;

- самооцінка дій та їх результатів позитивно впливає на формування адекватної самооцінки.

Правильно організована самостійна робота забезпечує виконання цілого комплексу дій:

- сприйняття і усвідомлення мети завдання для самостійної роботи;
- виокремлення відомих знань й фактів від тих, що становлять нові знання і підлягають вивченню;
- визначення якостей очікуваного результату й планування можливих шляхів його досягнення;
- визначення оптимального шляху виконання завдання спираючись на всебічний його аналіз, аналіз умов, в яких доведеться діяти, а також власних знань, умінь та можливостей;
- вибір і обґрунтування необхідних способів виконання завдання;
- виконання завдання і одночасно здійснення постійного самоконтролю;
- оцінка й порівняння отриманих результатів із запланованими. У разі їх невідповідності – пошук інших шляхів розв’язання задачі.

Традиційно виділяють три групи самостійних робіт, що можуть бути використані під час організації освітнього процесу. Провідним критерієм такої класифікації є специфіка планування і роль здобувача освіти у цьому процесі.

До першою групи належать самостійні роботи, що плануються виключно викладачем. У даному випадку безпосередній виконавець самостійних навчальних дій отримує ззовні визначені мету й план діяльності. Самостійні дії полягають лише у дотриманні алгоритму виконання наданого завдання, тобто ланцюга послідовних дій, а також контролі за їх виконанням й оцінці отриманого результату з точки зору його вірогідності та правильності. Зазначена група самостійних робіт орієнтована на здобувачів освіти, які внаслідок існування в них низького рівня розвитку самостійності, як риси особистості, не здатні самостійно визначати мету та завдання своєї

діяльності. У той же час дана група самостійних робіт залишає простір для проявлення ініціативи та творчості, оскільки у разі усвідомлення зовнішньо визначеної мети діяльності й переведення її у ранг власної навчальної діяльності вона матиме повноцінну завершену структуру. Такі роботи доречно використовувати для набуття досвіду самостійної діяльності, формування умінь самоконтролю та самооцінки тощо. Умовний розподіл за рівнем розвитку пізнавальних можливостей традиційно представляє три групи, перша з яких характеризується відсутністю умінь самостійно організувати свою навчально-пізнавальну діяльність, а тому потребують допомоги у вигляді інструкцій, порад тощо. У той же час, наявність високого рівня пізнавальної мотивації забезпечуватиме достатньо високий темп оволодіння таким суб'єктом досвіду планування своєї навчально-пізнавальної діяльності й поступового переходу на більш високі рівні розвитку пізнавальних можливостей.

Друга група самостійних робіт характеризується активними діями викладача лише на етапі встановлення мети. Процес планування наступної діяльності, вибір способів досягнення мети, планування системи послідовних дій здійснюється виконавцем самостійної роботи. У порівнянні із першою групою самостійних робіт, у даному випадку самостійна навчальна діяльність збагачується такими важливими елементами, як дії щодо визначення можливих шляхів виконання завдання, обрання доречних засобів. Контроль і оцінка результатів окремих етапів та результату, співставлення його з очікуваним і обґрунтуванні на цій підставі висновків про якість виконання завдання, як і першій групі самостійних робіт, залишається важливим інструментом формування самостійності.

Представлена група самостійних робіт відповідає середньому рівню розвитку пізнавальних можливостей, що за переліченими ознаками має недоліком лише відсутність умінь бачити протиріччя та визначати сутність проблеми, що підлягає вивченню. Залишається актуальним питання налагодження об'єктивного самоконтролю результатів самостійної

навчально-пізнавальної діяльності, оскільки її планування здебільшого базується на зовнішніх критеріях.

Третя група самостійних робіт характеризується високим рівнем самостійності та ініціативи. Без будь-якого втручання викладача відбувається планування діяльності: визначається мета та завдання, створюється орієнтовний план дій, обираються засоби, дотримується алгоритм виконання, оцінюються проміжні та кінцеві результати, визначається їх вірогідність та дається загальна оцінка отриманого результату.

Перехід до виконання третьої групи самостійних робіт є метою організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності, оскільки у даному випадку суб'єкт демонструє усі бажані якості особистості та характеристики навчально-пізнавальної діяльності, що визначаються провідними науковцями з даного питання.

Приведені групи самостійних робіт потребують під час виконання кожної задачі комплексу розумових, практичних, організаційних дій, рівень самоорганізації та складності яких дедалі підвищується з переходом на наступний рівень організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності. Результат самостійної роботи одночасно є показником розвитку навчальних й пізнавальних здібностей.

Самостійна навчальна діяльність не є безпосередньою метою організації освітнього процесу, а виконує функцію засобу формування глибоких й міцних знань, розуміння суті явищ та процесів, глибокого оволодіння провідними методами й засобами практичного застосування знань. Під час самостійної роботи відбувається розвиток активності й самостійності, як рис особистості, формування готовності до постійного й систематичного оновлення власної системи знань. З огляду на завдання, що стоять перед сучасною системою освіти, можна вважати самостійну роботу однією з підвалин забезпечення розвитку в особистості готовності до самонавчання упродовж життя, перекваліфікації у разі необхідності тощо.

ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ВИМОГИ ДО ЇХ ОРГАНІЗАЦІЇ

1. Зміст самостійної роботи здобувача освіти визначається робочою навчальною програмою конкретного ОК, завданнями та рекомендаціями викладача.

В робочій програмі ОК є розділ «СРС», в якому визначено теми або питання теоретичного матеріалу освітньої компоненти, що виносяться на СРС.

Зокрема, в розділі «СРС» передбачено:

- до кожної теми–завдання, які виносяться на самостійну роботу здобувачів освіти, з уточненням кількості годин;
- в розділі «самостійна робота здобувачів освіти» викладач основні види орієнтовних завдань, темарій рефератів, доповідей тощо;
- критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів освіти.

Більш детально завдання для самостійної роботи здобувачів освіти розкриті внавчально-методичному комплексі освітнього компонента, яке розміщено в репозиторії або хмарному середовищі Академії.

2. Охарактеризуємо види самостійної роботи здобувачів освіти за ознаками:

За моделлю, способом керівництва та характером моніторингу якості та ефективності знань, отриманих самостійно здобувачем освіти з боку викладача виокремлюють:

- за місцем проведення: аудиторну та поза аудиторну самостійну роботу;
- за способом керівництва: колективну роботу під контролем викладача – індивідуальні заняття з викладачем.

За рівнем обов'язковості:

- обов'язкову, визначену навчальними планами і робочими програмами (виконання домашніх завдань, підготовка до лекцій, практичних робіт та різновиди завдань, які виконуються під час ознайомлювальної,

навчальної, виробничої, переддипломної практики; підготовка і захист дипломних та курсових робіт тощо);

- рекомендовану (участь у роботі наукових гуртків, конференціях, підготовка наукових тез, статей, доповідей, рецензування робіт тощо);
- ініційовану (участь у конкурсах, олімпіадах, вікторинах, виготовлення наочності, підготовка технічних засобів навчання тощо).

За рівнем прояву творчості:

- репродуктивну, що здійснюється за певним зразком (розв'язування типових задач, заповнення таблиць, моделювання схем, виконання тренувальних завдань, що вимагають осмислення, запам'ятовування і простого відтворення раніше отриманих знань);
- реконструктивну, яка передбачає слухання і доповнення лекцій викладача, складання планів, конспектів, тез тощо.
- евристичну, спрямовану на вирішення проблемних завдань, отримання нової інформації, її структурування (складання опорних конспектів, схем-конспектів, анотацій, побудову технологічних карт, розв'язання творчих завдань).
- дослідницьку, яка орієнтована на проведення наукових досліджень (експериментування, проектування приладів, макетів, теоретичні дослідження та ін.).

3. Самостійна робота здобувачів освіти може включати такі види діяльності:

- підготовка до поточних лекцій, практичних, семінарських та інших видів аудиторних занять;
- опрацювання як цілих тем, так і окремих питань із теми, які згідно з робочою навчальною програмою винесені на самостійне опрацювання здобувачами освіти;
- підготовка до контрольних та самостійних робіт, семестрових заліків та іспитів, захисту курсових та дипломних проєктів;

- участь в інтерактивних семінарах, бінарних заняттях, тренінгах, рольових та ділових іграх, які проводяться у поза навчальний час он-лайн чи оф-лайн, за вибором здобувачем освіти;
- виконання індивідуальних письмових робіт на творчому рівні: письмові завдання, реферати, рецензії, анотації до статей та наукових робіт, написання есе, підготовка доповідей тощо;
- виконання індивідуальних та колективних творчих робіт у вигляді електронних, цифрових, аудіо, відео матеріалів: презентації, відео фільми інтерактивний розетковий матеріал, тестові завдання тощо;
- робота з книгами, статтями, посібниками за темою самостійної роботи;
- дослідження у студентських наукових гуртках;
- наукові дослідження під керівництвом викладачів кафедри;
- участь у науково-практичних конференціях, майстер-класах, тренінгах, семінарах, конкурсах, олімпіадах;
- підготовка тез доповідей та статей до публікації;
- участь у різних видах інформальної та неформальної освіти.

В робочих програмах викладачів завдання для самостійної роботи поділяється на завдання, що необхідні для засвоєння навчальної програми курсу, та завдання, які входять до переліку робіт «за вибором здобувача освіти» (вибіркові роботи).

Зміст та форми самостійних робіт, які є необхідними для засвоєння навчальної програми курсу, та робіт «за вибором здобувача освіти» визначаються викладачем.

Завдання самостійних робіт (індивідуальні, колективні), які входять до переліку «за вибором здобувача освіти», передбачать:

- створення есе, розробка проєктів, участь в аудиторних та поза аудиторних заняттях з використанням тренінгових вправ, участь психолого-педагогічних рольових та ділових іграх, різних видах інформальної освіти тощо;

- кожен обраний здобувачем освіти напрям діяльності оцінюється викладачем відповідною сумою балів, яка зазначається в робочій програмі;
- здобувач освіти на початку семестру може визначати для себе ті завдання та види робіт, які він буде виконувати самостійно.

Окремим видом самостійної роботи «за вибором здобувачів освіти» є індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі - ІНДЗ). Це вид позааудиторної індивідуальної роботи здобувачів освіти навчального, навчально-дослідницького чи проєктно-конструкторського характеру в процесі вивчення ОК.

Зміст ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах програмового змісту освітнього компонента, яка самостійно виконується здобувачем освіти на основі результатів навчання, досягнутих ним у процесі лекційних, семінарських, практичних занять, інших видів самостійної роботи. ІНДЗ охоплює зміст освітивід декількох тем до освітнього компонента в цілому.

Комплекс завдань ІНДЗ може складатися із видів завдань «за вибором здобувачів освіти». Питання щодо включення ІНДЗ до завдань самостійної роботи здобувачів освіти з освітнього компонента вирішується кафедрою та обґрунтовується на основі мети, завдань та очікуваних результатів вивчення ОК.

Допускається виконання здобувача освіти ІНДЗ у складі мікрогрупи, якщо завдання має характер спільного комплексного проєкту. Оцінюючи рівень виконання такого ІНДЗ здобувача освітими, викладач бере до уваги ступінь участі в його виконанні кожного здобувача освіти.

Актуального значення на сучасному етапі розвитку освіти набуває використання інформаційних технологій у ході ІНДЗ, які сприяють розвитку компетенцій щодо самоосвіти, формують готовність до розуміння засад нетрадиційного накопичення знань та досвіду через інформаційні-

комунікативні технології, розширюють можливості для творчості, нестандартного підходу у вирішенні професійних задач.

Самостійну роботу здобувачів освіти у ході вивченні освітніх компонентів навчального плану із використанням інформаційних технологій організовують завдяки:

- використання освітніх сайтів, платформ;
- роботи з електронними платформами бібліотек та освітніх установ, тощо;
- розв'язання індивідуальних завдань засобами ІКТ;
- поточної атестації за допомогою електронного тестування.

Формування компетентностей самостійного набуття поняттєвої бази, розуміння та доречне використання професійної термінології, аргументованого висловлювання власних думок, глибокого аналізу фактів та явищ, вміння вести та організувати дискусію, виступає однією із головних завдань самостійної роботи здобувачів освіти.

Виходячи з вище зазначеного, актуальності набуває самостійна робота з додатковими джерелами, наприклад: глосаріїв, енциклопедій, словників, освітніх платформ, що забезпечує можливість аналізу навчального матеріалу шляхом аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, класифікації.

В сучасних умовах заклади освіти широко використовують можливості електронного навчально-методичного посібника, як носія навчально-наукового змісту освітнього компоненту, який відповідає вимогам професійної підготовки майбутніх фахівців.

Електронні навчально-методичні посібники сприяють розумінню, активному запам'ятовуванню понять, тверджень, прикладів, використовують в процесі навчання різні види пам'яті. Ефективність опрацювання, якість засвоєного матеріалу залежить від наповненості та узгодженості структури та навчальних блоків, а саме:

- теоретичного;
- ілюстративного;
- довідникового;

- контрольного.

Застосування сучасних інформаційних технологій у процесі організації самостійної роботи має ряд переваг:

- навчальний матеріал подається із використанням сучасних технічних засобів;
- можливість вибору здобувачем освіти індивідуального режиму роботи;
- використання можливостей опрацювання навчального матеріалу завдяки інформаційним інструментам;
- варіативність використання інформаційних ресурсів для індивідуальних завдань, особистісно-зорієнтований підхід;
- підвищення професійної мотивації здобувачів освіти до начального процесу;
- можливість об'єктивного електронного контролю за рівнем та якістю засвоєння здобувачем освіти самостійно опрацьованого навчального матеріалу.

Особливого значення при організації самостійної роботи здобувачів освіти викладач приділяє формулюванню дидактичної мети, яка має спрямувати вивчення дидактичного матеріалу та виконання індивідуальних завдань в керовану систему, засобами побудови чітких методичних рекомендацій, інструкцій, пояснень, довідкової системи, що супроводжують, уточнюють, роз'яснюють матеріал та дають змогу майбутньому фахівцю здобувати компетентності самоосвіти та самоконтролю.

Раціональній організації самостійної роботи здобувачів освіти з використанням інноваційних форм та інформаційних технологій надає можливість активізувати роботу засвоєння навчального матеріалу, будує основи подальшої постійної самоосвіти та самовдосконалення упродовж життя.

4. Вимоги до організації самостійної роботи здобувачів освіти:

- націленість на успішне досягнення здобувачем освіти запланованих результатів навчання;

- обґрунтована необхідність завдань у цілому й конкретного завдання зокрема;

- відкритість завдань, тобто обізнаність здобувачів освіти з їхнім змістом, можливість проаналізувати правильність та корисність виконаної роботи, поінформованість щодо критеріїв оцінювання самостійної роботи;

- надання здобувача освітнім достатніх інформаційно-методичних матеріалів для успішного виконання завдань самостійної роботи;

- надання здобувача освітнім можливості виконувати творчі роботи, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань;

- індивідуалізація самостійної роботи здобувачів освіти, наявність індивідуальних завдань, які можуть виконувати за бажанням усі студенти або окремі з них, що сприяє самореалізації здобувача освіти, його професійному саморозвитку;

- нормування завдань для самостійної роботи, яке базується на визначенні витрат часу та трудомісткості різних її видів;

- облік та оцінювання якості виконаних завдань;

- наявність критеріїв оцінювання самостійної роботи.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Зміст вивчення освітнього компонента визначено робочою програмою.

Інформативну частину навчання складають навчальні посібники, конспекти лекцій, план, зміст проведення практичних занять, методичні рекомендації до виконання самостійної та індивідуальної науково-дослідної роботи, перелік рекомендованої до вивчення літератури.

У рекомендаціях до практичних занять з освітніх компонентівміститься план занять, завдання для виконання практичних робіт та перелік питань для самостійного опрацювання матеріалу

При опрацюванні матеріалу для самостійної роботи потрібно дотримуватись таких правил:

1. Зосередитися на тому, що читаєш.
2. Виділити головну думку автора.
3. Виділити основні питання тексту від другорядних.
4. Зрозуміти думку автора чітко і ясно, що допоможе виробити власну думку.
5. Уявити ясно те, що читаєш.

У процесі роботи над темою тлумачення незнайомих слів і спеціальних термінів слід знаходити у фаховій літературі, термінологічних словниках. Незрозумілі місця, фрази, вирази доречно перечитувати декілька разів, щоб зрозуміти їх зміст.

Після прочитання тексту необхідно:

1. Усвідомити зв'язок між теоретичними положеннями і практикою.
2. Закріпити прочитане у свідомості.
3. Пов'язати нові знання з попередніми у даній галузі.
4. Перейти до заключного етапу засвоєння і опрацювання – запису та виконання завдання самостійної роботи.

У процесі професійної підготовки самостійна діяльність здобувачів освіти є ключовим елементом, що здійснює вагомий вплив на якість означеної підготовки. Загальні уявлення про суть самостійної роботи залишаються актуальними і у контексті визначення суті самостійної роботи. Самостійна навчальна діяльність вважається формою навчання, при якій студент без допомоги викладача оволодіває навчальним матеріалом як у процесі аудиторних, так і позааудиторних занять: вона сприяє розвитку таких якостей, як самоорганізація і самоконтроль, розвитку мислення, творчому підходу до питань, що вирішуються, самостійному пошуку і запам'ятовуванню інформації, що значно підвищує ефективність навчання.

Організація самостійної роботи здобувачів освіти розглядається у педагогічній науці як важлива умова створення цілісної системи підготовки висококваліфікованих працівників. Одночасно її вважають зовнішньою умовою розвитку самостійності здобувача освіти. У загальному вигляді самостійна робота включає:

- дії з планувати своєї діяльності (визначення цілей та шляхів їх досягнення);
- дії з об'єднання власних ресурсів та спрямування їх на досягнення поставлених завдань;
- дії з управління своєю діяльністю, що спираються на уміння самоконтролю і корекції у процесі безпосереднього виконання поставлених завдань.

Зазначений комплекс умінь застосовується здобувачем освіти під час виконання різних видів самостійних робіт. У порівнянні із традиційними поглядами на самостійну роботу як на інструмент для розвитку самостійності особистості в умовах організації навчання у закладі вищої освіти самостійна робота набуває іншого значення. За нового підходу вона стає основним інструментом професійного зростання та самовдосконалення особистості.

Особливості навчання в умовах закладу вищої освіти вказують на важливість існування у здобувача освіти умінь самоорганізації. Це загальні

уміння, що обумовлені з специфікою організації освітнього процесу, який ґрунтується на лекційно-семінарській системі. Вона обумовлює необхідність розвитку таких умінь, як: критичне сприйняття інформації, виділення основної та другорядної інформації, конспектування матеріалу, робота з різними джерелами інформації, підготування доповідей, рефератів, розв'язання різного роду практичних завдань, пошук інформації до семінарського заняття тощо.

Більшість перелічених умінь здобувач освіти накопичує упродовж шкільного навчання, але критичність мислення під час навчання у закладі вищої освіти має посилюватись. Лекційне викладання передбачає, що викладач послідовно повідомляє погляди різних учених з приводу предмета, що вивчається, або розкриває ретроспективну еволюцію думок про нього. У цей час він не закликає робити записи у конспекті, не диктує повільно конспект лекції. Під час роботи на лекційному занятті передбачається активне слухання і одночасне конспектування основних фактів, прикладів, пояснень, звертаючись до яких під час наступного самостійного опрацювання матеріалу можна повністю відтворити текст лекції. Для здобувача освіти конспект є продуктом власної розумової діяльності, що повністю відповідає особливостям особистості працювати з інформацією. Для зручності кожен використовує певну власну систему скорочень. Прості речі можуть бути взагалі не зафіксовані у тексті конспекту, але логіка відтворення інформації чітко прив'язує записане до інформації, що миттєво запам'ятовується.

Підготовка до участі у семінарських заняттях передбачає обов'язковим умінням самоорганізацію, яка потребує правильного розподілу вільного часу, а також уміння працювати з літературними джерелами, що потенційно має результатом усвідомлення можливостей самонавчання. Підручники, хрестоматії, навчальні посібники, мережа Internet містять велику кількість інформації, серед якої можна зустріти не рецензовану і не рекомендовану фахівцями до вивчення чи розповсюдження. В процесі пошуку потрібної

інформації потрібно вміти користуватись ключовими словами, загальними правилами роботи з текстовими документами, серед яких можуть зустрічатись критичні статті, джерела з недостовірною інформацією. Успішна самостійна робота базується на сформованих уміннях критичного аналізу інформації, що має характерними ознаками формулювання власної точки зору на основі вивчення різних думок, звернення до першоджерел, розуміння суті розвитку наукової думки в історичному ретроспективному аналізі.

Освітній процес у закладах вищої освіти визначає поряд із особливостями організації навчальної діяльності також і характеристики самостійної навчальної діяльності. За етапами формування ключових компетентностей виділяють самостійні роботи з набуття знань, формування умінь та навичок; роботи з практичного використання знань та їх закріплення, а також роботи з перевірки знань, умінь тощо.

За місцем проведення самостійні роботи поділяють на аудиторні та позааудиторні.

За формою проведення самостійні роботи поділяють на усні, письмові, графічні, практичні.

За дидактичною метою самостійні роботи поділяють на: роботи, що спрямовані на здобуття нових знань та оволодіння уміннями здобувати знання; самостійні роботи, що мають метою закріплення й уточнення знань; роботи на здобуття умінь застосовувати знання під час розв'язання навчальних і практичних задач; творчі самостійні роботи.

Розглянута класифікація самостійних робіт в освітньому процесі закладу вищої освіти отримує наступний зміст. Оволодіння новими знаннями й набуття умінь самостійно здобувати знання забезпечується самостійними роботами з: підручниками, навчальними та методичними посібниками, науковими та періодичними виданнями; виконання спостережень й дослідів; виконання робіт аналітичного характеру. Під час виконання таких робіт здійснюється послідовний пошуку, сприйняття, аналіз та фіксації даних з різних джерел інформації. Метою самостійних робіт цієї групи є набуття

умінь працювати з текстом підручника чи будь-яким іншим інформаційним джерелом, виконувати цілеспрямовані спостереження, аналізувати факти, встановлювати взаємозалежності й взаємозв'язки.

До наступної групи самостійних робіт, метою яких є закріплення й уточнення знань, належать спеціальні вправи з уточнення й виокремлення ознак понять. Під час виконання таких вправ визначається завданням пошук певної інформації за конкретними ознаками, або розподіл знайдених ознак на суттєві й другорядні. До самостійних робіт цієї групи належать: робота з підручником, розв'язання задач, збирання й класифікація тематичного матеріалу.

Здобуття умінь застосовувати знання на практиці досягається за допомогою вправ, а також під час проходження різних видів педагогічної практики. Їх призначенням є перевірка розуміння суті явищ, уміння орієнтуватись у правилах, закономірностях, набуття на цій основі умінь свідомо й доцільно користуватись отриманими теоретичними знаннями у безпосередній професійній діяльності. До самостійних робіт цього типу належать вправи з різних дисциплін на застосування теоретичних знань, а також графічні завдання, практичні завдання під час проходження педагогічної практики.

До групи самостійних робіт, що мають дидактичною метою формування творчих умінь належать такі, під час виконання яких відбувається творча навчально-пізнавальна діяльність, вихід за межі копіювальної чи типової діяльності (твори, реферати, доповіді; завдання з елементами дослідження; вправи на комплексне застосування знань).

Робота з підручником та додатковими джерелами знань – самостійна робота, що виконується як під час аудиторної, так і позааудиторної навчально-пізнавальної діяльності. Вивчення наукових теорій та фактів складає основу професійної підготовки фахівців, забезпечує основу їхнього професійного зростання, що у майбутньому стимулюватиме подальший розвиток науково-технічного прогресу. Аналіз наукової, навчально-

методичної та довідкової літератури залишається невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців у системі вищої освіти. Самостійною роботою із текстом підручника починається процес набуття умінь користуватись літературними джерелами. В освітньому процесі закладу вищої освіти підручники, навчальні посібники, хрестоматії, довідники стають відправною точкою у процесі роботи науковою літературою. Самостійна робота з підручником присутня на всіх етапах процесу пізнання: під час вивчення нового матеріалу, повторення й закріплення нових знань, узагальнення та систематизації певного обсягу теоретичного матеріалу, підготовці до виконання практичних та лабораторних робіт.

Для успішного опрацювання текстів здобувач освіти має оволодіти рядом необхідних умінь: складати план прочитаного; конспектувати; зіставляти зміст тексту з поясненням викладача; порівнювати й узагальнювати матеріал кількох підручників; розумітися у висновках і формулах; робити висновки з опрацьованого матеріалу; виділяти у тексті основні структурні елементи знань; систематизувати викладені факти, класифікувати поняття та інші елементи знань; самостійно вивчати невеликі розділи тексту; працювати з малюнками, таблицями, графіками й здобувати з них необхідну інформацію; виконувати за описом у підручнику спостереження й досліди.

Самостійна навчально-пізнавальна діяльність з пошуку й здобуття нових знань за межами підручників називається роботою з додатковими джерелами знань. На сучасному етапі інформаційного розвитку суспільства й систем комунікації дедалі більшу вагу у процесі пошуку і обробки інформації набуває мережа Internet. Потенційно з допомогою комп'ютерної техніки людина може отримати будь-які дані, що можуть допомогти у вирішенні навчальних завдань. Під час такої пошукової роботи здійснюється вихід із сфери чітко дозованої інформації з теми. Замість звичайного за обсягом тексту параграфа – праця з достатньо великим обсягом надрукованої

інформації, де цінною є лише певна її частина, а все інше – має другорядне значення.

Навіть працюючи у бібліотеці з друкованими джерелами процес пошуку потрібної інформації може тривати достатньо довго. Така робота починається з пошуку потрібної літератури з теми. З цією метою опрацьовується бібліографічний матеріал, використовуються посилання, перелік рекомендованих джерел, періодичні видання. На кожному етапі такого пошуку відбувається усвідомлене виділення суттєвих, другорядних та непотрібних фрагментів інформації, приведення їх до цілісного вигляду, що сприяє якісному накопиченню необхідних для такої діяльності практичних умінь: користуватися змістом і покажчиками; працювати з каталогом, складати бібліографію з питання, що цікавить у даний момент; використовувати довідкові матеріали.

Самостійна робота з пошуку інформації у мережі Internet поряд із більшими можливостями щодо доступу до сучасної інформації, збільшеній швидкості пошуку й зручними інструментами такого пошуку створює ряд додаткових труднощів для людини, що займається таким видом діяльності. Названі уміння самостійної роботи з інформацією актуальні у разі роботи з друкованими джерелами, що пройшли рецензування й надруковані за рішенням кафедр, учених рад, Міністерства освіти та науки тощо. Усі викладені у таких наукових виданнях факти відповідають сучасному змісту освіти й можуть бути використані в освітньому процесі. Не рецензована інформація, що у великій кількості міститься у мережі Internet, підлягає критичному опрацюванню. Це вказує на необхідність розвитку умінь критичного осмислення, опрацювання інформації. Людина у сучасному світі стикається з великими масивами інформації і працюючи у цих реаліях повинна набути досвіду відшукувати потрібні знання відкидаючи зайве, хибне, несуттєве, другорядне, застаріле, сумнівне.

Підготовка доповідей, повідомлень, рефератів. Цей вид самостійної діяльності пов'язується з самостійною роботою з книгою, що у сучасних

умовах підготовки фахівців у системі вищої освіти є одним із важливих інструментів формування самостійності й умовою сталого професійного зростання. У процесі такої самостійної роботи відбувається оволодіння технікою опрацювання різних інформаційних джерел, здобувається досвід конспектування, аналізу та узагальнення наукових фактів, теорій. На основі проведеної пошуково-аналітичної роботи студент складає своє власне уявлення про досліджуване питання, стисло та лаконічно описує його і у разі зіткнення думок має довести правильність своєї точки зору.

У процесі виконання такої самостійної роботи розвиваються уміння виділяти основну й другорядну інформацію, вести тематичний пошук, встановлювати й дотримуватись певних обмежень щодо обсягу необхідної інформації, вивчати структурні елементи системи знань за узагальненим планом, здійснювати самоконтроль й зіставляти одержані результати з поставленою метою, дотримуватись правил оформлення рефератів та повідомлень.

Серед важливих результатів самостійної роботи з підготовки доповідей та рефератів слід виділити формування досвіду передачі інформації, умінь висловлювати думки, будувати доповідь так, щоб вона мала чітку структуру, поетапне викладення інформації, логічні й адекватні висновки.

Рецензування доповідей та участь в обговореннях – самостійна робота, що полягає в активному зіставленні почутої інформації з власною системою знань. Запропонований представниками «педагогіки співробітництва» прийом рецензування відповідей товаришів показав свою навчальну, виховну та розвивальну цінність й довів необхідність його застосування. Активне критичне слухання відповідей, порівняння своїх знань з почутою інформацією, повідомлення власних висновків про повноту й правильність відповіді товариша формує критичність мислення та розуміння досліджуваного об'єкта.

В умовах закладу вищої освіти цей вид самостійної роботи стає невід'ємною складовою організації навчання. Її зміст складає активний

пошук відповідей на запропоновані питання в умовах об'єктивного існування різних точок зору, підходів, теорій. Такий вид самостійної діяльності має кілька комплексних педагогічних цілей: забезпечується розвиток довільної уваги, уміння слухати, розвивається критичне мислення, формується культура вести дискусію, обстоювати власну точку зору, формулювати та висловлювати думки. Організована під час семінару або на етапі обговорення доповіді дискусія розкриває логіку наукового пошуку, веде до формування культури наукової праці, розширює світогляд, виховує толерантність, що якісно відрізняє людину з вищою освітою. У професійній підготовці ефективнішими визнано шляхи самостійного здобуття знань та умінь, а тому ряд ключових питань потрібно вивчати саме в процесі семінарсько-практичних занять, що робить їх доступнішими для розуміння.

Усні вправи для самостійного розв'язання. Зміст даного виду самостійної роботи складає визначення частини наукового знання, що дає пояснення певної проблеми. Це безпосереднє практичне застосування теорії. Усні вправи покликані забезпечити міцне оволодіння провідними поняттями, що складають загальні категоріальні основи навчальної освітні компоненти. Під час розв'язання усних вправ відбувається початкове здобуття досвіду ідентифікації умов застосування знань. Логіка запровадження такого виду самостійної роботи базується на необхідності створення спеціальних ситуацій, коли серед загальної кількості отриманих протягом навчання знань слід обрати такі, що можуть і повинні бути застосовані під час розв'язання даної задачі.

Усні вправи можуть мати вигляд логічних завдань з різною метою, наприклад, перевірки знань чи закріплення нового матеріалу. Вони не вимагають складних технічних засобів й тривалого часу на виконання, але сприяють формуванню навичок логічної розумової діяльності. Основними вміннями, що набуваються під час самостійного виконання усних вправ, належать: уміння швидко орієнтуватись у фактах, поняттях, законах,

взаємозв'язках між ними; самостійно застосовувати знання; створювати у своїй уяві абстрактні схеми.

Важливість формування операційного складу дій, розвитку самостійності, ініціативності, творчості вимагає організації неодмінно систематичного й самостійного користування набутими теоретичними знаннями. Успішне виконання завдання закріплює відпрацьований матеріал, виховує почуття впевненості в собі та своїх знаннях.

Письмові вправи для самостійного розв'язання спрямовані на практичне застосування теоретичного матеріалу, а також є засобом формування необхідного практичного досвіду. Науково доведено, що власний досвід стає підвалиною успішного набуття знань. Завдяки роботі з розв'язання письмових вправ з'являється глибоке розуміння логіки знаходження знань й відбувається формування досвіду, застосування теоретичних знань розкриває зв'язок теорії з практикою.

Позитивний ефект від застосування письмових вправ для самостійного розв'язання забезпечується також рядом інших їх особливостей. Так, самостійна навчальна діяльність супроводжується пильною увагою до різних умов й деталей, що так чи інакше впливають на остаточний результат. Можна забути якісь окремі факти, а тому слід усвідомити логіку, за якої їх можна відшукати. Здатність до осмисленого аналізу невідомих фактів й ситуацій, уміння визначити належність виділених фактів за різними ознаками до певної області знань, готовність до творчого пошуку має принципове значення у процесі здобуття сучасної освіти. Провідним ефективним шляхом набуття означених умінь та якостей були й залишаються письмові вправи для самостійного розв'язання.

Під час виконання письмових вправ для самостійного розв'язання відбувається розвиток умінь здійснювати комплексний аналіз й оцінку проблеми, яку слід розв'язати, визначати наукову галузь, до якої слід звернутись за необхідними знаннями.

Завдання на комплексне застосування знань – штучно змодельовані умови для перевірки повноти й систематичності знань, а також простір для безпосередньої самостійної діяльності з набуття означених умінь. Розвиток самостійності, ініціативності і творчості є можливими у разі залучення суб'єкта до відповідних видів діяльності із здобуття ним таких умінь переносити знання у нові ситуації, комплексно бачити структуру об'єкта вивчення, формулювати проблему й визначати мету діяльності, відшукувати альтернативні способи розв'язання задачі, комбінувати різні відомі способи розв'язання задачі або відкривати новий.

Перелічені види самостійної навчально-пізнавальної діяльності потрібно використовувати на різних етапах освітнього процесу від етапу ознайомлення з новими знаннями до їх узагальнення і систематизації.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Контроль самостійної роботи і оцінка її результатів включає: контроль і оцінку з боку викладача, кафедри, відділення/деканату, дирекції/ректорату, атестаційних комісій тощо.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- проведення екзамену, заліку;
- тестування;
- проведення контрольних робіт;
- письмові чи усні опитування здобувачів освіти;
- перевірка домашніх завдань;
- перевірка індивідуальних завдань;
- перевірка творчих завдань;
- захист реферату;
- захист науково-дослідної роботи (проєкту);
- звіти тощо.

Результативність виконання конкретних завдань для самостійної роботи здобувача освіти оцінюється в балах, кількість яких може бути різною для різних видів завдань і визначається в межах окремого освітнього компоненту викладачем.

Повний перелік завдань для самостійної та індивідуальної роботи, їх оцінка та умови виконання доводяться до відома здобувачів освіти на початку вивчення освітнього компоненту та розміщується у навчально-методичних матеріалах освітнього компоненту в репозиторії академії або хмарному сховищі.

Основною формою контролю та оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти є проведення контрольних заходів. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних і семінарських занять, має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача освіти до

виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою. Підсумковий контроль проводиться з метою опрацювання результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах. Підсумковий контроль включає семестровий контроль.

Навчальний матеріал ОК, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння здобувачем освіти в процесі самостійної роботи, вноситься на підсумковий контроль, як і навчальний матеріал, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

В процесі проведення контрольних заходів викладач оцінює:

- рівень засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань;
- обґрунтованість та логічність викладення самостійно вивченого матеріалу;
- повноту розкриття теми дослідження;
- оформлення матеріалів згідно з висунутими вимогами.

Оцінки (бали), одержані здобувачами освіти за виконання різних видів самостійної роботи, фіксуються в Академічному журналі.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

За шкалою ECST	Рівень навчальних досягнень здобувачів освіти	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
A	Високий рівень	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. ▪ Визначає рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень. Вибирає інформаційні джерела, адекватні цілі проекту. ▪ Користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішує складні проблемні завдання методичного характеру; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування педагогічних явищ; уміє ставити та розв'язувати проблеми ▪ Робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності. Володіє уміннями творчо-пошукової діяльності.
B	Високий рівень	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання – повні, з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. ▪ Планує інформаційний пошук; володіє способами систематизації інформації; ▪ Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу; виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача. ▪ Робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності. Володіє уміннями творчо-пошукової діяльності.
C	Достатній рівень	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається неповнотою виконання без допомоги викладача. ▪ Інтерпретує отриману інформацію у контексті своєї діяльності. Критично ставиться до отриманої інформації; наводить аргументи ▪ Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях.
D	Середній рівень	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається неповнотою виконання за консультацією викладача. ▪ Застосовує запропонований викладачем спосіб

		<p>отримання інформації з декількох джерел; має фрагментарні навички в роботі з підручником, науковими джерелами; має стійкі навички роботи з конспектом. Усвідомлює, якою інформацією з питання він володіє, а якою – ні;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити висновки, може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу. ▪ Вибирає відомі способи дій для виконання фахових методичних завдань.
Е	Початковий рівень	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається фрагментарністю виконання за консультацією викладача або під його керівництвом. ▪ Усвідомлює недостатній обсяг інформації. Застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з одного джерела; має фрагментарні уявлення про роботу з науковим джерелом. ▪ Демонструє розуміння отриманої інформації. Демонструє розуміння висновків з певного питання. Відсутні сформовані уміння та навички. ▪ Володіє умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.
FX	Низький	<p>Завдання відзначається фрагментарністю виконання під керівництвом викладача. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.</p>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білостоцька О. В., Пономарьова Г. Ф., Степанець І. О. Реалізація виховного потенціалу науково-дослідної роботи здобувачів освіти вищих педагогічних навчальних закладів : монографія. Харків : Вид. Рожко С. Г., 2017. 228 с.
2. Види навчально- та науково-дослідної роботи здобувачів освіти : навч.-метод. посіб. по підготовці та написанню рефератів, курсових, дипломних та магістерських робіт, наукових статей і тез доповідей з дисциплін циклу професійно-практичної підготовки / С. Б. Беляєв та ін. ; за заг. ред. І. П Репко. Харків : СПД-ФО Захаренко В. В., 2012. 204 с.
3. Глинський М. , Семенова В. Самостійна навчальна діяльність здобувачів освіти на сучасному етапі інформатизації освіти. *Вісник наукових досліджень* / Галицький коледж. Тернопіль, 2000. № 3. С. 52–56.
4. Закон України «Про Освіту». Ст. 42 «Академічна доброчесність». URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>. (дата звернення : 16.01.2020).
5. Кодекс академічної доброчесності Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. URL : http://www.hgpa.kharkov.com/wpcontent/uploads/2019/normatyvni/kodeks_acad.pdf. (дата звернення : 16.01.2020).
6. Навчально- та науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти освітньо-професійного ступеню (фаховий молодший бакалавр), першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів / за заг. ред. І. П Репко ; Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. Вид. 4-е, випр. і допов. Харків, 2020. 283 с.
7. Васильєва М. П. , Акімова О. М. Педагогічні умови організації позааудиторної самостійної роботи майбутніх учителів початкових класів : монографія. Харків. : Вид-во «Щедра садиба плюс», 2014. 120 с.
8. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах / *Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту*. Київ,1994. Вип. І. 336 с.
9. Положення про репозиторій Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради / уклад. : А. А. Харківська, С. Б. Самойлова та ін. Харків, 2019. 18 с. URL : http://www.hgpa.kharkov.com/wp-content/uploads/2019/normatyvni/pologennya_repozitory.pdf (дата звернення : 29.09.2020).
10. Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Харків, 2019. 31 с. URL : http://www.hgpa.kharkov.com/wp-content/uploads/2019/normatyvni/pologennya_neformalna.pdf (дата звернення: 12.01.2021).

11. Порядок оцінювання здобутих компетентностей здобувачів освіти відповідно до вимог кредитно-трансферної накопичувальної системи організації освітнього процесу. Харків, 2019. 31 с. URL : http://www.hgpa.kharkov.com/wp-content/uploads/2019/normatyvni/pologennya_ocinuvannya.pdf (дата звернення: 29.09.2020).

12. Про вищу освіту : Закон України від 06.09.2014 №1556-VII (із змінами № 849-IX від 25.09.2020 р.). URL : <https://www.precedent.ua/849-20#n10>(дата звернення: 10.10.2020).

13. Самостійна робота здобувачів освіти : навч. посібник. / В. І. Євдокимов та ін. Харків : ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 2004. 140 с.

ДОДАТКИ

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ»**

Орієнтовні питання для самоперевірки

Дати визначення поняття «освіта».

В чому полягає значення вищої освіти в сучасних соціокультурних умовах?

Які вимоги до змісту освіти у ЗВО?

Назвіть суттєві ознаки організації освітнього процесу у ЗВО.

Чому студент є суб'єктом освітнього процесу у ЗВО?

Назвати істотні ознаки студентського віку.

Назвати характеристики студентського колективу.

З якими труднощами стикаються студенти-першокурсники?

Якими документами регулюються права та обов'язки студента?

Дати визначення поняття «лекція».

Які особливості самостійної роботи здобувача вищої освіти з навчальною літературою?

Які види контролю навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців передбачено у ЗВО?

У чому полягає значення педагогічної практики в процесі професійного становлення педагога?

Які загальні завдання педагогічної практики?

Які види практики проходять майбутні учителі початкової школи?

За такими напрямками здійснюється робота майбутнього фахівця під час практики у закладі загальної середньої освіти?

Які види навчальних закладів, що забезпечують отримання загальної середньої освіти в Україні?

Яка мета діяльності закладу загальної середньої освіти у відповідності до Концепції «Нова українська школа»?

Назвати основні завдання діяльності закладу загальної середньої освіти.

Які організаційні особливості діяльності закладу загальної середньої освіти в умовах сьогодення?

В чому полягають особливості освітнього процесу у початковій школі?

Дати визначення поняття «педагогічна діяльність».

Схарактеризувати компоненти педагогічної діяльності.

Яке розуміння педагогічної діяльності вчителя у Новій українській школі?

Які права має вчитель Нової української школи?

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

Система освіти в Україні.
Типи закладів вищої освіти в Україні.
Характеристика Болонського процесу.
Болонський процес і освіта в Україні.
Компетентнісний підхід у сучасній освіті.
Особистісно орієнтований підхід у сучасній освіті.
Майбутній фахівець як суб'єкт освітнього процесу у ЗВО.
Форми організації навчання у педагогічному ЗВО.
Лекція як основна форма навчання у ЗВО.
Науково-дослідна робота майбутнього фахівця у педагогічному ЗВО.
Неформальна освіта майбутнього педагога.
Інформальна освіта майбутнього педагога.
Ключові вміння 21-го століття.
Підготовка до іспиту у ЗВО.
Студентське самоврядування у ЗВО.
Організація педагогічного спілкування.
Особливості педагогічної діяльності.
Характеристика покоління Z.
Критичне мислення в роботі педагога.
Дистанційне навчання у закладі загальної середньої освіти.
Змішане навчання у закладі загальної середньої освіти.
Сучасний учитель як агент змін у Новій українській школі.
Нові професійні ролі вчителя Нової української школи.
Професійна компетентність учителя Нової української школи.
Медіаграмотність сучасного вчителя.
Імідж сучасного вчителя.
Забезпечення недискримінаційного підходу у навчанні.
Безпечне освітнє середовище.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
Тема 1. Предмет і завдання вивчення курсу. Вища освіта в Україні. Зміст підготовки майбутнього вчителя у педагогічному ЗВО.	Напишіть повідомлення на тему «Що я вже знаю про професію вчителя».	Повідомлення.
Тема 2. Студент як суб'єкт освітнього процесу у ЗВО.	Складіть правила «Як підвищити працездатність здобувача вищої освіти в ході адаптації до навчання у ЗВО».	Повідомлення.
Тема 3. Організація освітнього процесу у ЗВО.	Підготуйте презентацію «Робота здобувача вищої освіти з навчальною літературою».	Презентація.
	Складіть опорну схему «Лекція як основна форма навчання у ЗВО». Сформулюйте висновки.	Опорна схема.
Тема 4. Педагогічна практика в системі підготовки майбутнього вчителя.	Напишіть твір-есе «Основні правила мого педагогічного життя».	Твір-есе.
	Напишіть 5 аргументів, що підтверджують вислів В.О. Сухомлинського: «Мистецтво та майстерність навчання й виховання в тому, щоб розкривши сили та можливості дитини, надати їй радість успіху в розумовій праці». Сформулюйте висновки.	Повідомлення.
Тема 5. Загальна характеристика системи загальної середньої освіти в	Складіть опорну схему «Заклад загальної середньої освіти». Сформулюйте висновки.	Опорна схема.
	Напишіть синквейн на тему «Сучасна школа».	Синквейн.

Україні. Характеристика закладу загальної середньої освіти.		
Тема 6. Особливості особистості школяра. Права та обов'язки учня.	Ознайомтеся з Розділом 3 «Особливості розвитку дітей 6-7-річного віку» посібника (Нова українська школа: poradnik для вчителя / Під заг. ред. Бібик Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.). Випишіть основні особливості розвитку сучасного першокласника. Сформулюйте висновки.	Повідомлення.
Тема 7. Характеристика педагогічної діяльності.	Складіть опорну схему «Характеристика педагогічної діяльності». Сформулюйте висновки.	Опорна схема.
	Складіть список із 7-10 джерел «Педагогічна діяльність: сучасні підходи та інструменти». Сформулюйте, яке значення має опрацювання цих джерел для Вашого професійного становлення.	Список джерел.
	Випишіть 5 тверджень Я.Корчака щодо спілкування з дитиною (Корчак Я. Правила життя: Педагогіка для дітей та дорослих; [пер. з пол. Ю. Г. Попсуєнка]. Харків : Фоліо, 2016. 538 с.). Сформулюйте висновки.	Конспект.
Тема 8. Учитель Нової української школи.	Підготуйте презентацію «Сучасний учитель як агент змін у Новій українській школі».	Презентація.

Орієнтовний список освітніх платформ

Назва курсу	Освітня платформа	Кіль. год.
Критичне мислення для освітян	Prometheus	30

Орієнтовний перелік питань до заліку

Загальна характеристика курсу «Вступ до спеціальності».

Структура системи освіти в Україні.

Принципи системи освіти в Україні.

Форми організації навчання у педагогічному ЗВО.

Права здобувача вищої освіти.

Обов'язки здобувача вищої освіти.

Суть та особливості адаптації майбутнього фахівця до навчання у ЗВО.

Лекція як основна форма навчання у ЗВО.

Навчально-пізнавальна діяльність здобувача вищої освіти в ході лекції.

Навчально-пізнавальна діяльність здобувача вищої освіти в ході семінарського заняття.

Навчально-пізнавальна діяльність здобувача вищої освіти в ході практичного заняття.

Завдання педагогічної практики у професійній підготовці майбутніх учителів.

Напрями роботи майбутнього фахівця в ході педагогічної практики.

Зміст роботи майбутнього фахівця в ході педагогічної практики.

Характеристика літньої педагогічної практики.

Характеристика самостійної роботи майбутнього фахівця.

Науково-дослідна робота майбутніх педагогів.

Характеристика видів науково-дослідної роботи майбутніх учителів.

Система контролю та оцінювання навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів у ЗВО.

Загальна середня освіта в Україні.

Типи закладів загальної середньої освіти.

Права здобувача загальної середньої освіти.

Обов'язки здобувача загальної середньої освіти.

Особливості розвитку молодшого школяра.

Особливості розвитку школяра середнього шкільного віку.

Особливості розвитку школяра старшого шкільного віку.

Характеристика педагогічної діяльності.

Основні вимоги до особистості вчителя Нової української школи.

Сучасний учитель як агент змін у Новій українській школі.

Орієнтовний список рекомендованої літератури ОСНОВНА:

Нормативно-правові джерела

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»): затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896 (із змінами від 29 травня 1996 року № 576). URL : <http://www.kafedragum-artcollege.eduikit.km.ua/Files/downloads/.pdf> . (дата звернення : 15.07.2020).
2. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347 / *Нормативно-правове забезпечення освіти* : у 4 ч. Харків : Основа, 2004. Ч. 1. С. 3–24.
3. Про загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення : 01.08.2020).
4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws / card /2145-19> (дата звернення: 01.08.2020).
5. Концепція Нова українська школа від 14.12.2016 № 988-р. дата оновлення : 14.12.2016. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/ (дата звернення : 15.08.2020).
6. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства соціальної політики України від 10.08.2018 р. № 1143. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1143732-18> (дата звернення : 10.08.2020).

Підручники та навчальні посібники

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посібник. 4-те вид., стереотип. Київ : Академвидав, 2012. 616 с.
2. Вступ до спеціальності : навч.-метод. посіб. для студентів педагогічних закладів освіти / за ред. Н. І. Лювець. Ніжин : Видавництво НДПУ, 2003. 89 с.
3. Вступ до спеціальності : робочий зошит / уклад. : І. М. Толмачова; Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. 4-те вид., перероб. і доп. Харків, 2019. 60 с.
4. Мазоха Д. С. На шляху до педагогічної професії : Вступ до спеціальності : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 168 с.
5. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії : лекції і практичні заняття : навч.-метод. посіб. для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ : Академвидав, 2010. 200 с.
6. Педагогіка : словник термінів і понять / уклад. : Г Ф. Пономарьова, І. М. Толмачова. Харків : Діса плюс, 2017. 148 с.
7. Педагогічна майстерність. Хрестоматія : навч. посіб. / упоряд. : І. А. Зязюн та ін.; за ред. І. А. Зязюна. Київ : СПД Богданова А. М. , 2008. 462 с.

8. Пономарьова Г Ф Словник-довідник з курсу педагогіки. Харків : Сонат, 2004. 234 с.
9. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. для студентів вищих пед. закладів освіти. Тернопіль : Навч. книга-Богдан, 2003. 136 с.

ДОПОМІЖНА

1. Бути вчителем : навчально-метод. посібник з курсу «Вступ до спеціальності» / уклад. О. В. Більська. Вінниця : ТД «Едельвейс и К», 2012. 296 с.
2. Василюк А. В., Мацей Танась Педагогічний словник-лексикон (українсько-англо-польський). 2-ге вид., уточ. й доповн. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М. , 2013. 224 с.
3. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. 2-ге вид., перероб. Харків : Основа, 2011. 255 с.
4. Довідник педагога-початківця / уклад. А. Г. Дербеньова. Харків : Основа, 2010. 160 с.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
6. Коберник О. М., Бялик О. В. Інноваційні технології навчання та виховання : навч. посібник. Умань : Жовтий, 2010. 208 с.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики : колективна монографія / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
8. Корчак Я. Правила життя : педагогіка для дітей та дорослих / [пер. з пол. Ю. Г. Попсуєнка]. Харків : Фоліо, 2016. 538 с.
9. Мартинець Л. А. Імідж сучасного вчителя / упоряд. І. М. Рожнятовська. Київ : Шкільний світ, 2011. 96 с.
10. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
11. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
12. Садкіна В. І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємось з радістю. Харків : Основа, 2018. 144 с.
13. Словник базових понять з курсу «Педагогіка» : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / уклад. О. Є. Антонова. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. 100 с.

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ДИДАКТИКА»**

Орієнтовні питання для самоперевірки

- Дайте визначення основних дидактичних категорій.
- Схарактеризуйте роль навчання у соціалізації особистості.
- З'ясуйте, які завдання розв'язує сучасна дидактика.
- Коротко схарактеризуйте процес становлення дидактики як науки.
- Схарактеризуйте докладно етапи засвоєння знань.
- Опишіть структуру діяльності вчителя в навчальному процесі.
- Які компоненти відображають логіку навчального процесу?
- Які умови необхідно забезпечити для мотивації учіння молодших школярів?
- Які підходи до організації освітнього процесу висвітлено у Концепції Нової української школи?
- Що необхідно розуміти під змістом освіти?
- Які об'єктивні й суб'єктивні чинники впливають на визначення змісту загальної освіти?
- Які фактори зумовлюють необхідність удосконалення змісту освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти?
- Які види профільного навчання заплановано у Новій українській школі?
- У чому полягає суть Державного стандарту освіти?
- На яких принципах ґрунтується Державний стандарт початкової освіти?
- Опишіть структуру Типової освітньої програми.
- Опишіть структуру сучасного підручника.
- Що таке «закономірність навчання»? Навіщо їх виділяють у дидактиці?
- Що таке «принцип навчання»? Навіщо їх виділяють у дидактиці?
- Що слід розуміти під методами навчання?
- Які загальні функції виконують методи навчання?
- Чим можна пояснити різні підходи до класифікації методів навчання?
- Схарактеризуйте поняття «урок».
- Чому урок – основна форма навчання здобувачів загальної середньої освіти?
- Якими ознаками характеризується сучасний урок?
- Схарактеризуйте значення позаурочних форм навчання для забезпечення освітнього процесу у Новій українській школі.
- Схарактеризуйте завдання проведення позаурочних форм навчання.
- Схарактеризуйте функції контролю.
- Дайте визначення понять «оцінка» та «відмітка».
- Схарактеризуйте нові підходи до оцінювання навчального поступу здобувачів загальної середньої освіти.
- Схарактеризуйте структуру малокомплектної школи.
- Як здійснюється планування роботи у малокомплектній школі?
- В чому полягають особливості навчальної роботи в малокомплектній школі?
- Як роботу з обдарованими учнями представлено у нормативно-правових документах про освіту?
- Схарактеризуйте принципи організації навчання обдарованих здобувачів загальної середньої освіти.

Схарактеризуйте актуальність завдання активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів.

Як формування у здобувачів загальної середньої освіти критичного мислення відповідає сучасним вимогам до реформування системи освіти?

Як вивчення передового педагогічного досвіду пов'язане з реформуванням системи освіти в Україні?

Схарактеризуйте вікові особливості шестирічного школяра.

Назвіть критерії результативності першого навчального року.

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Чинники якісної початкової освіти.
2. Принципи Державного стандарту початкової освіти.
3. Забезпечення компетентнісного підходу у навчанні молодших школярів.
4. Особливості організації освітнього процесу у сучасній початковій школі.
5. Педагогічні аспекти формування мотивації учіння молодших школярів.
6. Формування в молодших школярів дослідницьких умінь у ході уроку.
7. Організація спільної діяльності молодших школярів у процесі навчання.
8. Забезпечення інтеграції навчання в школі першого ступеня.
9. Організація диференційованого навчання в початкових класах.
10. Участь молодших школярів в організації освітнього середовища.
11. Організація самостійної роботи молодших школярів у ході уроків.
12. Попередження труднощів молодших школярів у навчальній діяльності.
13. Організація та проведення нестандартних уроків у початкових класах.
14. Дидактичні особливості інтегрованих уроків у початкових класах.
15. Організація домашньої навчальної роботи молодших школярів.
16. Педагогічні аспекти забезпечення ефективності уроку в сучасній початковій школі.
17. Інтерактивне навчання в початковій школі: інструменти та технології.
18. Змішане та дистанційне навчання у школі першого ступеня.
19. Забезпечення недискримінаційного підходу у навчанні молодших школярів.
20. Діяльнісний підхід у навчанні молодших школярів.
21. Педагогічні умови ефективності використання наочності в навчанні молодших школярів.
22. Формування міжпредметних компетентностей у процесі тематичного навчання молодших школярів.
23. Оцінювання у сучасній школі початковій школі.
24. Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії у навчанні молодших школярів.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
Тема 1. Дидактика як галузь педагогіки. Процес навчання, функції процесу навчання.	Схарактеризуйте взаємозв'язок між навчанням та формуванням комплексу компетентностей у молодших школярів. Наведіть аргументи, зокрема, з посиланням на Закон України «Про освіту» (2017 р.) і Концепцію «Нова українська школа».	Повідомлення.
Тема 2. Структура діяльності вчителя в навчальному процесі. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів.	Ознайомтесь зі змістом Державної національної програми «Освіта» і випишіть завдання удосконалення навчального процесу.	Конспект.
Тема 3. Зміст освіти в національній школі. Сутність змісту освіти. Профільне навчання.	Складіть опорну схему «Зміст освіти у національній школі». Сформулюйте висновки.	Опорна схема.
Тема 4. Державний освітній стандарт. Особливості навчальних планів, програм і підручників. Державний, шкільний компонент змісту освіти.	Схарактеризуйте взаємозв'язок між Державним освітнім стандартом, навчальним планом, програмою та підручником.	Повідомлення.
Тема 5. Закономірності і принципи навчання.	Підготуйте презентацію «Закономірності навчання».	Презентація.
Тема 6. Методи і	Підготуйте презентацію «Підходи до класифікації методів	Презентація.

засоби навчання.	навчання».	
Тема 7. Форми організації навчання. Урок як основна форма організації навчання.	<i>Складіть таблицю «Порівняльна характеристика традиційного та сучасного уроків».</i> <i>Сформулюйте висновки.</i>	Таблиця.
Тема 8. Позаурочні форми навчання	Підготуйте презентацію «Екскурсія як форма навчання».	Презентація.
Тема 9. Контроль оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Формувальне оцінювання.	Підготуйте презентацію «Формувальне оцінювання у Новій українській школі».	Презентація.
Тема 10. Особливості роботи вчителя в малокомплектній школі.	Ознайомтеся з посібником (Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки: Свобода вибору. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителя. Харків : Вид. група «Основа», 2018. 112 с.). Виберіть із нього 6-8 прийомів роботи з учнями, які доречно використати у ході уроку у малокомплектній школі. Обґрунтуйте вибір.	Повідомлення.
Тема 11. Навчання обдарованих дітей.	Підготуйте презентацію «Педагогічні аспекти розвитку творчих здібностей обдарованих учнів».	Презентація.
Тема 12. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. Методи критичного мислення.	Складіть опорну схему «Методи критичного мислення».	Опорна схема.

<p>Тема 13. Вивчення передового педагогічного досвіду.</p>	<p>Ознайомтеся з Професійним стандартом «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». Випишіть трудові функції вчителя, пов'язані з вивченням педагогічного досвіду. Сформулюйте висновки.</p>	<p>Повідомлення.</p>
<p>Тема 14. Особливості навчання учнів шестирічного віку.</p>	<p>Ознайомтеся з Розділом 3 «Особливості розвитку дітей 6-7-річного віку» посібника (Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.). Випишіть основні особливості розвитку сучасного першокласника. Сформулюйте висновки стосовно реалізації даних підходів в освітньому процесі.</p>	<p>Повідомлення.</p>

Орієнтовний список освітніх платформ

№ з/п	Назва курсу	Освітня платформа	Кіль. год.
1	Онлайн-курс для вчителів початкової школи	EDERA-PROSVITCENTER	60
2	Онлайн-курс для вчителів. Бери й роби. Змішане та дистанційне навчання	EDERA-PROSVITCENTER	
3	Про дистанційний та змішаний формати навчання	EDERA-PROSVITCENTER	50
4	Дизайн-мислення в школі	Prometheus	30
5	Наука про навчання: Що має знати кожен вчитель?	Prometheus	20
6	Критичне мислення для освітян	Prometheus	30
7	Недискримінаційний підхід у навчанні	EDERA-PROSVITCENTER	30

Орієнтовний перелік питань до екзамену

Предмет і основні поняття дидактики.
 Основні завдання сучасної дидактики, її зв'язок із іншими науками.
 Навчання як вид пізнавальної діяльності.
 Функції та протиріччя процесу навчання.
 Основні етапи процесу засвоєння знань та роль учителя на кожному з них.
 Об'єктивні закономірності процесу навчання.
 Суб'єктивні закономірності процесу навчання.
 Принципи навчання.
 Принцип виховуючого навчання.
 Принцип міцності засвоєння знань.
 Принцип зв'язку навчання з життям.
 Принцип системності й систематичності навчання.
 Принцип активності та самостійності школярів у навчанні.
 Принцип індивідуального підходу до учнів у навчанні.
 Принцип науковості.
 Принцип наочності.
 Зміст освіти. Структура змісту освіти.
 Державний стандарт загальної середньої освіти.
 Навчальні плани.
 Навчальні програми.
 Навчальні предмети.
 Підручники та навчальні посібники.
 Класифікації методів навчання. Загальна характеристика класифікацій.
 Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
 Методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності.
 Умови вибору методів навчання.
 Організаційні форми навчання.
 Урок як основна форма організації навчання в школі.
 Типологія уроків. Особливості побудови уроків різних типів.
 Структура уроку.
 Сучасні вимоги до уроку.
 Підготовка вчителя до уроку. Аналіз ефективності уроку.
 Характеристика семінарського заняття, практикуму.
 Характеристика індивідуального заняття.
 Характеристика факультативного заняття.
 Характеристика екскурсії.
 Характеристика домашньої навчальної роботи школяра.
 Суть контролю за навчально-пізнавальною діяльністю школярів.
 Функції контролю. Педагогічні вимоги до контролю.
 Види, форми і методи контролю.
 Формувальне оцінювання. Свідоцтво досягнень.
 Характеристика готовності першокласника до шкільного навчання.
 Особливості проведення уроку в першому класі Нової української школи.
 Навчання обдарованих дітей.

Нова українська школа: освітнє середовище.
Характеристика критичного мислення.
Методи формування критичного мислення.
Вивчення передового педагогічного досвіду.

Орієнтовний список рекомендованої літератури ОСНОВНА:

Нормативно-правові джерела

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 листоп. 1993 р. № 896 (із змінами від 29 травня 1996 року № 576). URL : <http://www.kafedragum-artcollege.eduikit.km.ua/Files/downloads/.pdf> . (дата звернення : 15.07.2020).
2. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347 / *Нормативно-правове забезпечення освіти* : у 4 ч. Харків : Основа, 2004. Ч. 1. С. 3–24.
3. Про загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення : 01.08.2020).
4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws / card /2145-19> (дата звернення : 01.08.2020).
5. Державний стандарт початкової освіти : затв. Постановою Каб. мін. України від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення : 05.08.2020).
6. Концепція Нова українська школа від 14.12.2016 № 988-р. Дата оновлення : 14.12.2016. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/ (дата звернення : 15.08.2020).
7. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства соціальної політики України від 10.08.2018 р. № 1143. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1143732-18> (дата звернення : 10.08.2020).
8. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти : 1-2 класи. Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240 с.

Навчальні підручники та посібники

1. Бондар В. І. Дидактика: підручник. Київ : Либідь, 2005. 264 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. 4-те вид., стереотип. Київ : Академвидав, 2012. 616 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. Київ : Освіта України, 2006. 528 с.
4. Кобрій О. Основи педагогіки : навч. посіб. Дрогобич : Ред.-вид. відділ ДДПУ ім. Івана Франка, 2008. 263 с.
5. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка : підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Знання-Прес, 2008. 447 с.
6. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання : навч. посіб. для пед. навч. закладів. 2-е вид., випр. і доп. / : Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : «ОВС», 2002. 400 с.
7. Мазоха Д. С., Опанасенко Н. І. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Центр

навчальної літератури, 2005. 231 с.

8. Максимюк С. П. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Кондор, 2005. 667 с. URL : https://4vpupo.org.ua/download/metod_prob1/pedagogika.pdf (дата звернення : 10.08.2020).
9. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студ. ВНЗ Київ : Слово, 2015. 630 с.
10. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. 5-те, допов. і переробл. Київ, 2007. 656 с.
11. Галузьяк В. М., Сметанський М. І. Шахов В. І. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закл. 4-е вид. випр. та доп. Вінниця : ДП «Державна картографічна фабрика» 2007. 400 с.
12. Педагогіка : словник термінів і понять / уклад. : Г. Ф. Пономарьова, І. М. Толмачова. Харків : Діса плюс, 2017. 148 с.
13. Пономарьова Г. Ф. Словник-довідник з курсу педагогіки. Харків : Сонат, 2004. 234 с.
14. Фізеші О. Й. Педагогіка. Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство : навч. посібник для студентів пед. спеціальностей. Київ : Кондор, 2014. 390 с.
15. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посібник 3-тє вид., стер. Київ : Академвидав, 2009. 560 с.
16. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Либідь, 2002. 560 с.
17. Якса Н. В. Основи педагогічних знань : навч. посібник. Київ : Знання, 2007. 358 с.

ДОПОМІЖНА

1. Василюк А. В., Мацей Танась Педагогічний словник-лексикон (українсько-англо-польський). Вид. 2-ге, уточ. й доповн. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2013. 224 с.
2. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. 2-ге вид., перероб. Харків : Основа, 2011. 255 с.
3. Гін А. О. Прийоми педагогічної техніки: Свобода вибору. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність : посіб. для вчителя. Харків : Основа, 2018. 112 с.
4. Дитина – педагог: сучасний погляд. Психолого-педагогічні та соціальні аспекти сучасної дошкільної та початкової освіти : колективна монографія / О. П. Амацьєва та ін.; за заг. ред. В. В. Докучаєвої. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2010. 492 с.
5. Довідник педагога-початківця / уклад. А. Г. Дербеньова. Харків : Основа, 2010. 160 с.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
7. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи / упоряд. О. В. Стебна. Харків : Основа, 2006. 176 с. (Б-ка журн. «Почат. навчання». Вип. 4 (16)).
8. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / авт.-упор. І. І. Дівакова. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 180 с

9. Коберник О. М., Бялик О. В. Інноваційні технології навчання та виховання : навч. посібник. Умань : Жовтий, 2010. 208 с.
10. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики : колективна монографія / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
11. Коченгіна М. В., Коваль О. А. Використання гри в освітньому процесі першого циклу початкової школи : науково-метод. посіб. / за заг. ред. Л. Д. Покроєвої. Харків : Харків. акад. неперервної освіти, 2019. 88 с.
12. Мартинець Л. А. Імідж сучасного вчителя / упоряд. І. М. Рожнятовська. Київ : Шкільний. світ, 2011. 96 с.
13. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
14. Педагогічна технологія «Щоденні 3». Нестандартні завдання для формування математичної компетентності другокласників : метод. посіб. / упоряд. Н. В. Маценко, Н. В. Свір. Харків : Основа, 2019. 78 с.
15. Пелагейченко М. Л. Урок твоєї мрії: плануємо, мотивуємо, проводимо. Харків : Основа, 2020. 112 с.
16. Плющ Ю. О. Кейс-технологія в початковій школі. Порадник для вчителя. Харків : Основа, 2019. 127 с.
17. Путівник з розвитку критичного мислення учнів початкової школи : метод. посіб. для вчителів / авт.-уклад. : О. І. Пометун, І. М. Сущенко. Київ, 2018. 96 с.
18. Реалізація компетентнісного підходу в освітній практиці початкової школи : метод. рекомендації / авт.-упор. : С. А. Мельник, О. М. Гезей, Д. В. Ротфорд ; за заг. ред. Л. Д. Покроєвої. Харків : Харків. акад. неперервної освіти, 2018. 204 с.
19. Робінсон К., Лу Ароніка Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
20. Садкіна В. І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємось з радістю. Харків : Основа, 2018. 144 с.
21. Словник базових понять з курсу «Педагогіка» : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / уклад. О. Є. Антонова. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. 100 с.
22. Хромчихіна О. О., Кармаліт О. Б. STEM-проекти для початкової школи. Харків : Основа, 2020. 95 с.
23. Ярош Г. О. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології розвитку критичного мислення. Харків : Основа, 2015. 240 с.

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА
ВИХОВАННЯ»**

Орієнтовні питання для самоперевірки

Тема : *Суть процесу виховання.*

1. Специфічні особливості процесу виховання.
2. Суть процесу виховання?
3. Об'єктивні і суб'єктивні фактори, що впливають на процес виховання.
4. Рушійні сили виховного процесу.
5. Характеристика компонентів процесу виховання.
6. Етапи процесу виховання.
7. Чому самовиховання є вищим етапом виховного процесу?
8. Умови, за яких здійснюється самовиховання в школі.
9. Етапи педагогічного керівництва самовихованням учнів.
10. Зміст психологічних і практичних прийомів самовиховання.
11. Характеристика процесу перевиховання.
12. Взаємозв'язок і відмінні особливості між вихованням, самовихованням і перевихованням.
13. Рівні вихованості особистості.

Тема: *Закономірності та принципи виховання*

1. Характеристика закономірностей виховання.
2. Чому, на Вашу думку, виховання органічно пов'язане із суспільними потребами?
3. Поясніть, чому найбільш успішно процес виховання відбувається в природному для вихованця національному руслі?
4. Доведіть, що результати виховання залежать від виховного впливу на внутрішній світ дитини, зокрема на формування її думок, поглядів, переконань.
5. Роль діяльності і спілкування у вихованні.
6. Взаємозв'язок закономірностей і принципів виховання.

Тема: *Методи виховання*

1. Охарактеризуйте методи формування свідомості особистості.
2. Визначте вимоги щодо проведення бесіди з учнями.
3. Чому, на Вашу думку, особливу трудність для педагога викликає індивідуальна бесіда?
4. Чому диспут є ефективним методом формування свідомості особистості? Які вимоги ставляться до його проведення?
5. У чому, на Вашу думку, особливості виховного впливу методу прикладу?
6. Назвіть умови, яких необхідно дотримуватись при застосуванні методів формування свідомості особистості.
7. Охарактеризуйте методи формування суспільної поведінки.
8. Наведіть приклади різних видів педагогічних вимог до вихованців.

9. Розкрийте суть методу привчання та його роль у формуванні поведінки особистості.
10. Наведіть приклади створення виховуючих ситуацій у виховному процесі.
11. Чому заохочення та покарання належать групи методів стимулювання та корекції поведінки?
12. Визначте умови підвищення виховної ефективності заохочення і покарання.
13. Сформулюйте вимоги, яких слід дотримуватись при використанні методу вправ.
14. Доведіть, що застосування методу доручення вимагає врахування індивідуальних особливостей учнів.

Тема: Основні напрями виховання

1. Розкрийте зміст основних напрямів виховання.
2. Обґрунтуйте взаємозв'язок трудового, морального та естетичного виховання.
3. Визначте завдання розумового виховання.
4. Обґрунтуйте важливість розвитку різних видів мислення.
5. Доведіть необхідність формування в учнів культури розумової праці.
6. Розкрийте суть і структуру світогляду, його суспільне призначення та функції?
7. Охарактеризуйте суть і зміст морального виховання у національній школі.
8. У чому ви вбачаєте взаємозв'язок між поняттями «моральне виховання», «етика», «мораль»?
9. Розкрийте зміст системи моральних цінностей.
10. Якими є шляхи реалізації завдань морального виховання школярів у позаурочний час?
11. Поясніть, чому виховання свідомої дисципліни, обов'язку і відповідальності є актуальним у сьогоdnішніх умовах.
12. Які шляхи формування дисциплінованості молодших школярів ви можете назвати?
13. Розкрийте завдання екологічного виховання учнів у системі морального виховання.
14. Обґрунтуйте необхідність правового виховання учнів на сучасному етапі розвитку суспільства.
15. Визначте елементи системи трудового виховання учнів.
16. Розкрийте завдання, зміст, етапи та методи профорієнтаційної роботи.
17. Обґрунтуйте важливість естетичного виховання для формування світогляду школярів.
18. Розкрийте зміст та засоби естетичного виховання учнів.
19. У чому виявляється взаємозв'язок між фізичним, трудовим та естетичним вихованням?
20. Визначте завдання фізичного виховання.

21. Проаналізуйте зміст і засоби фізичного виховання.
22. У чому полягають завдання статевого виховання молоді?

Тема: Колектив учнів та робота з ним

1. Дайте визначення колективу та назвіть його ознаки.
2. Охарактеризуйте типи шкільних колективів.
3. Розкрийте функції колективу.
4. Розкрийте суть законів життя дитячого колективу.
5. Що являє собою система перспективних ліній та яка її роль у формуванні та розвитку дитячого колективу? Наведіть приклади.
6. Охарактеризуйте стадії розвитку колективу.
7. Визначте шляхи згуртування учнівського колективу.
8. Наведіть приклади застосування принципу паралельної дії у дитячому колективу.
9. Визначте умови підвищення ефективності учнівського самоврядування.
10. Що ви вкладаєте в поняття «актив колективу»? Які шляхи формування активу здаються вам найбільш доцільними?
11. Охарактеризуйте поширені моделі розвитку взаємовідносин між особистістю і колективом.
12. Перерахуйте умови, за яких підвищується виховний вплив колективу на його членів.
13. Які якості особистості краще за все формуються в колективі? Наведіть приклади.

Тема: Робота класного керівника

1. Охарактеризуйте поняття «учитель», «класний керівник», визначте їх спільні та відмінні риси.
2. Визначте основні функціональні обов'язки та права класного керівника.
3. Розкрийте зміст напрямів роботи класного керівника.
4. Визначте методи вивчення класним керівником учнів, наведіть конкретні приклади.
5. У чому ви вбачаєте відмінність між позакласною і позашкільною виховною роботою класного керівника?
6. Охарактеризуйте вимоги щодо складання плану роботи класного керівника.
7. Розкрийте зміст професіограми вчителя-класного керівника.
8. В чому полягає робота класного керівника з класом та індивідуальна робота з учнями?
9. Назвіть форми та методи роботи класного керівника з батьками учнів. Опишіть особливості роботи класного керівника з дітьми з особливими освітніми потребами.

Тема: *Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні дітей*

1. У чому ви вбачаєте соціальну значущість сім'ї?
2. Розкрийте суть основних функцій сім'ї.
3. Визначте завдання, зміст, умови та засоби сімейного виховання.
4. Розкрийте труднощі і недоліки виховання дітей в сучасних сім'ях.
5. Визначте напрями діяльності громадськості з надання допомоги школі і сім'ї у вихованні дітей.
6. Яким чином можна забезпечити взаємодію школи та сім'ї у вихованні дітей? Наведіть конкретні приклади.
7. Розкрийте роль і місце батьків у розумовому, моральному, трудовому, фізичному та естетичному вихованні дітей.
8. Розкрийте роль церкви у вихованні підростаючого покоління.
9. Визначте мотиви приєднання дітей та молоді до неформального молодіжного руху.
10. Визначте роль сім'ї та школи у запобіганні залучення молоді до неформальних організацій.

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Актуальні проблеми сучасного виховного процесу.
2. Виховна справа як система.
3. Взаємозв'язок закономірностей і принципів виховання.
4. Актуальні проблеми формування сучасних принципів виховання.
5. Актуальні проблеми громадянського виховання дітей і молоді.
6. Суть, зміст громадянського виховання.
7. Морально-естетична культура особистості фахівця.
8. Екологічне виховання — дань моді чи нагальна необхідність?
9. Методи стимулювання діяльності і поведінки особистості.
10. Театралізація як ефективний засіб сучасних виховних форм.
11. Ідеї А. С. Макаренка про виховання в колективі і через колектив.
12. Виховні засади трудового колективу.
13. Моральне виховання сьогодні (цілі, методи, проблеми).
14. Шляхи розв'язання педагогічних конфліктів.
15. Роль і місце сімейного виховання.
16. Авторитарна педагогіка.
17. Проблема девіантної(що відхиляється) поведінки підлітків.
18. Неслухняність як педагогічна проблема.
19. Мистецтво виховання особистості.
20. Діяльність різних неформальних молодіжних організацій.
21. Методичні основи виховання.
22. Сутність виховного впливу колективу на особистість.
23. Місце і сутність позитивного прикладу в системі методів виховання.
24. Сучасні концепції патріотичного виховання.
25. Виховна робота в ЗВО.
26. Виховання та наркотики: психолого-педагогічний аспект.
27. Виховання патріотизму. Сутність та зміст патріотизму.
28. Виховання культури міжнаціональних відносин в суспільстві.
29. Виховна система школи.
30. Досвід валеологічного виховання дітей молодшого шкільного віку (за В.Сухомлинським).
31. Ідеї гуманізму в педагогічній творчості В.Сухомлинського.
32. Здоров'язберігаючі технології навчання у початковій школі.
33. Естетичне виховання учнів у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського.
34. Особистісно орієнтоване навчання і виховання учнів.
35. Педагогічна творчість сучасного вчителя.
36. Спрямування освіти навчання і виховання на розвиток особистості учня.
37. Виховання як провідний чинник формування і розвитку особистості.
38. Національне виховання учнів молодшого шкільного віку: національно-патріотичний вектор.
39. Форми та методи патріотичного виховання молодших школярів.

40. Шляхи виховання в учнів початкових класів бережливого ставлення до природи.
41. Основні форми і методи виховання свідомої дисципліни у молодших школярів.
42. Значення освітнього процесу поліпшенні правового виховання молодших школярів.
43. Шляхи виховання у молодших школярів культури поведінки.
44. Морально-етичне виховання учнів у педагогічній спадщині М.Стельмаховича.
45. Особливості виховання в учнів початкових класів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до праці.
46. Наступність у вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
47. Індивідуальний підхід у вихованні молодших школярів та умови підвищення його ефективності.
48. Методи стимулювання позитивної поведінки учнів: суть та особливості використання.
49. Значення доручень у моральному вихованні молодших школярів.
50. Особливості використання методу прикладу у моральному вихованні учнів молодшого шкільного віку.
51. Гра як метод виховання молодших школярів: види та методика використання.
52. Особливості ігрової діяльності учнів початкових класів та їх використання в навчальній діяльності.
53. Особливості організації морального виховання з учнями молодшого шкільного віку.
54. Спільна діяльність учителя початкових класів та родини з морального виховання учнів.
55. Особливості патріотичного виховання молодших школярів у сучасній сім'ї та школі.
56. Форми та методи естетичного виховання молодших школярів у позаурочний час.
57. Методи та форми економічного виховання учнів у сучасній початковій школі.
58. Зміст і шляхи естетичного виховання учнів молодшого шкільного віку.
59. Шляхи формування моральної культури учнів засобами народної педагогіки.
60. Аналіз моральних ідеалів та цінностей учнів молодшого шкільного віку.
61. Формування основ гуманістичної моралі засобами сімейної педагогіки.
62. Зміст, засоби та форми естетичного виховання в сім'ї.
63. Шляхи вдосконалення фізичного виховання учнів початкових класів у процесі навчання.
64. Місце народної педагогіки в естетичному вихованні молодших школярів.
65. Дотримання режиму дня молодшого школяра як умова здорового способу життя.

66. Зміст і форми валеологічного виховання учнів початкових класів у позаурочний час.
67. Народні ігри як чинник фізичного вдосконалення молодших школярів у позакласній роботі.
68. Формування фізичної культури молодших школярів засобами козацької педагогіки.
69. Екологічне виховання учні в молодшого шкільного віку: зміст, форми та методи реалізації.
70. Суть та зміст економічного виховання учнів початкових класів.
71. Використання етнографічних матеріалів у розумовому вихованні молодших школярів.
72. Творче використання ідей педагогів-новаторів у розвитку розумових здібностей учнів.
73. Вдосконалення форм і методів національно-патріотичного виховання молодших школярів.
74. Виховуючий характер навчання і шляхи його оптимізації у початковій школі.
75. Нетрадиційні форми організації виховання у сучасній початковій школі.
76. Особливості соціалізації особистості учня початкових класів в умовах ЗОШ.
77. Організація навчально-виховної роботи з педагогічно занедбаними дітьми.
78. Система роботи з педагогічно занедбаними учнями в умовах початкової школи.
79. Система роботи початкової школи з обдарованими дітьми.
80. Форми та методи роботи з обдарованими учнями.
81. Шляхи організації різнопланової діяльності учнів початкових класів.
82. Педагогічні умови ефективного використання заохочення та покарання як методів виховання молодших школярів.
83. Шляхи та засоби оптимізації естетичного виховання молодших школярів.
84. Використання міжпредметних зв'язків в екологічній підготовці учнів початкових класів.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
<p>Тема 1. СУТЬ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ</p>	<p>Проаналізуйте Концепцію національного виховання з погляду актуальності її положень для розвитку сучасного суспільства.</p> <p>Користуючись творами В.О. Сухомлинського, випишіть 5-6 суджень про завдання та зміст виховання.</p> <p>Наведіть приклад педагогічної ситуації, яка сприяла б процесу досягненню позитивних результатів на певному етапі процесу виховання</p>	<p>Письмове виконання завдання</p> <p>Письмове виконання завдання у вигляді тез</p> <p>Письмовий аналіз педагогічної ситуації</p>
<p>Тема 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРИНЦИПИ ВИХОВАННЯ</p>	<p>Підберіть педагогічні задачі з теми</p> <p>Охарактеризуйте принципи виховання, визначені Концепцією національного виховання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • народність; • природовідповідність; • гуманізація; • демократизація; • етнізація. <p>Підготуйте доповіді на тему: «Принципи виховання, що використовувались у досвіді А.С. Макаренка» (на основі книги «Педагогічна поема»)</p>	<p>Письмове виконання завдання</p>
<p>Тема 3. МЕТОДИ ВИХОВАННЯ</p>	<p>Із творів «Педагогічна поема», «Прапори на баштах» випишіть 4-5 яскравих прикладів використання методів виховання та проаналізуйте їхню ефективність.</p> <p>Випишіть 4-5 педагогічних ситуацій використання методів виховання із книги В.О. Сухомлинського «Серце віддаю дітям».</p> <p>Складіть правила для молодого вчителя щодо використання методів виховання.</p>	<p>Письмове виконання завдання у вигляді тез</p>
<p>Тема 4. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВИХОВАННЯ</p>	<p>Із Концепції Нової української школи випишіть завдання різних напрямів виховання.</p> <p>Опрацюйте твір В.О.Сухомлинського «Серце віддаю дітям» та випишіть положення щодо морального та фізичного виховання молодших школярів у досвіді роботи видатного педагога.</p> <p>Випишіть із творів В.О. Сухомлинського 5-6 висловлювань про шляхи і засоби розумового виховання школярів.</p> <p>З педагогічних праць А.С. Макаренка випишіть його міркування про місце і роль праці у вихованні всебічно розвиненої особистості.</p> <p>Розкрийте напрями виховної роботи з формування в учнів несприйнятливості до алкоголю, нікотину, наркотиків</p>	<p>Письмове виконання завдання у вигляді тез</p>

<p>Тема 5. КОЛЕКТИВ УЧНІВ ТА РОБОТА З НИМ.</p>	<p>Знайдіть у творах В.О. Сухомлинського 4-5 прикладів з досвіду його роботи, які, на вашу думку, можуть бути методичним керівництвом у роботі класного керівника з колективом</p> <p>Складіть 10-15 правил для педагога-вихователя з керівництва дитячим колективом. (в умовах дитячого оздоровчого табору)</p> <p>Використовуючи працю В.О. Сухомлинського «Мудра влада колектива», випишіть приклади способів захисту особистості в колективі</p> <p>Доберіть список літератури (20-25 назв) з проблем розвитку колективу, що його можна рекомендувати класним керівникам та вихователям</p> <p>Запропонуйте критерії підбору активу класу</p> <p>Доберіть педагогічні ситуації, що ілюструють різні стадії розвитку дитячого колективу</p> <p>Опрацюйте розділ 4 Порадника для вчителя за Концепцією НУШ і визначте шляхи формування спільних цінностей молодших школярів</p>	<p>Письмове виконання завдання</p>
<p>Тема 6. РОБОТА КЛАСНОГО КЕРІВНИКА</p>	<p>Випишіть із творів В.О. Сухомлинського яскраві висловлювання про роль вихователя, класного керівника у формуванні особистості</p> <p>Із праці В.О. Сухомлинського «Сто порад вчителю» випишіть поради, адресовані молодому класному керівнику</p> <p>Складіть професіограму класного керівника</p> <p>Під час педагогічної практики ознайомтеся з планом роботи класного керівника та на його основі складіть свій план виховної роботи</p> <p>Складіть характеристику на учня з класу, де ви проходите практику</p> <p>Складіть характеристику на клас, де ви проходите практику.</p> <p>Розробіть план-конспект проведення виховної години (тема на ваш вибір)</p> <p>Розробіть тематику батьківських зборів на навчальний рік (клас за вибором)</p> <p>Опрацюйте Концепцію Нової української школи та визначте вимоги до класного керівника щодо реалізації різних напрямів виховної роботи</p> <p>Опрацюйте розділ 8 Порадника для вчителя за Концепцією НУШ та визначте основні шляхи співпраці вчителя з батьками учнів</p>	<p>Письмове виконання завдання</p>

<p>Тема 7. ВЗАЄМОДІЯ ШКОЛИ, СІМ'Ї ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ</p>	<p>Прочитайте працю А.С. Макаренка «Книга для батьків» і випишіть пояснення щодо особливостей прояву істинного і фальшивого батьківського авторитету</p> <p>Випишіть 10-15 прислів'їв, що стосуються проблем сімейного виховання.</p> <p>Запропонуйте власну систему педагогічної просвіти батьків.</p> <p>Зверніться до праці В.О. Сухомлинського «Батьківська педагогіка» і випишіть цікаві міркування про особливості сімейного виховання.</p> <p>Визначте основні напрями та форми діяльності товариства «Січ» або Всеукраїнської дитячої спілки «Екологічна варта» (на вибір).</p> <p>Зробіть порівняльну характеристику найбільших громадських організацій України – ПЛАСТу, КРОКСу, Асоціації Гайдів України за наступною схемою:</p> <ul style="list-style-type: none"> • завдання організації; • девіз спілки; • напрями діяльності. <p>Розробіть проект власної громадської організації, спрямованої на реалізацію одного з напрямів виховання (на вибір), за схемою, поданою вище.</p> <p>Підготуйте доповіді та презентації про діяльність різних неформальних молодіжних організацій та запропонуйте власну модель виховної роботи з ними.</p>	<p>Письмове виконання завдання у вигляді тез</p>
--	--	--

Орієнтовний список освітніх платформ

Назва курсу	Освітня платформа	Кіль. год.
Онлайн-курс для вчителів початкової школи	EDERA-PROSVITCENTER	60
Онлайн-курс для вчителів Бери й роби.	EDERA-PROSVITCENTER	20
Онлайн-курс для вчителів Бери й роби. Змішане та дистанційне навчання	EDERA-PROSVITCENTER	20
Культура толерантності: як побудувати суспільство, комфортне для всіх	Prometheus	-
Дизайн-мислення в школі	Prometheus	30
Критичне мислення для освітян	Prometheus	30
Протидія та попередження булінгу (цькуванню) в закладах освіти	Prometheus	80
Недискримінаційний підхід у навчанні	EDERA-PROSVITCENTER	30
30 кроків до нової української школи: навчаємо громадянина	Prometheus	-
Я знаю гендер	Prometheus	-
Права людини в освітньому просторі.	EDERA-PROSVITCENTER	10
Пласт – український скаутинг	БУМ on-line	-

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Виховання як складова педагогічного процесу, його особливості й етапи.
2. Вихованість особистості.
3. Показники та методи діагностування вихованості учнів.
4. Психологічні механізми виховання.
5. Порівняльний аналіз моделей виховання.
6. Принципи виховання, їх характеристика.
7. Методи виховання через вплив на свідомість і підсвідомість вихованців.
8. Методи організації поведінки вихованців.
9. Методи оцінювання і корекції поведінки вихованців.
10. Форми виховання. Методика підготовки і проведення виховних заходів.
11. Виховання особистості в колективі як педагогічна проблема.
12. Розвиток теорії колективного виховання у педагогічній спадщині А.С. Макаренка і В.О. Сухомлинського.
13. Колектив, його ознаки та стадії розвитку.
14. Педагогічне керівництво формуванням класного колективу.
15. Роль сім'ї у розвитку особистості.
16. Форми взаємодії школи і сім'ї у вихованні дітей.
17. Роль дитячих і юнацьких самодіяльних організацій у вихованні молоді.
18. Самовиховання як фактор розвитку особистості.
19. Організація самовиховання учнів.
20. Поняття про важковиховуваність.
21. Особливості виховання дітей з відхиленнями у поведінці.
22. Поняття про принципи виховання. Сучасні системи принципів виховання.
23. Принцип гуманізму виховання.
24. Принципи виховання в діяльності та спілкуванні.
25. Принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей дитини у вихованні.
26. Принцип національного виховання.
27. Мета виховання. Питання мети виховання в педагогіці.
28. Поняття про методи, принципи та форми виховання. Класифікація та характеристика методів виховання.
29. Характеристика методів формування досвіду громадської поведінки: вправи та привчання, доручення, виховні ситуації, застосування їх у початковій школі.
30. Характеристика методів стимулювання та корекції поведінки: покарання, заохочення, нагорода, "педагогічний вибух".
31. Поняття про колектив. Основні ознаки, функції. А.С. Макаренко про значення колективу у формуванні особистості.
32. Структура шкільного дитячого колективу (формальна і неформальна).

Орієнтовний список рекомендованої літератури

ОСНОВНА:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи : курс лекцій. Модульне навчання. Київ : ІСДО, 1993. 220 с.
2. Азаров Ю. 100 тайн детского развития. Москва : ИВА, 1996. 480 с.
3. Виховні технології / упоряд. В. Варава, В. Зоц. Київ : Редакція загально-педагог. газет, 2004. 120 с.
4. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник. Київ : Академія, 2002. 527 с.
5. Державна національна програма «Освіта»: Україна ХХІ століття. Київ : Генеза, 1994. 62 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004. 351 с.
7. Закон України «Про освіту» / *Нормативно-правові акти про наукову та науково-практичну діяльність у вищих навчальних закладах України* : у 2 кн. / за ред. Ю. І. Горобця ; М. І. Панова. Харків : Право, 2001. Кн.1. С. 17– 42.
8. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» URL : [http : mon.gov.ua](http://mon.gov.ua).
9. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посібник. Київ, 2001. 608 с.
10. Острроверхова Н. М. Аналіз уроку : концепції, методики, технології. Київ : ІНКОС, 2003. 352 с.
11. Педагогіка / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ : Вища школа, 1986. 542 с.
12. Педагогика : учеб. пособие для студ. пед. институтов / под ред. Ю. К. Бабанского. Москва : Просвещение, 1988. 479 с.
13. Педагогика / под ред. П. И. Пидкасистого. Москва : Педагог. Общество России, 2004. 608 с.
14. Педагогічний словник / АПН, Ін-т педагогіки ; підгот. Н.Б. Копиленко [та ін.] ; відп. ред. М. Д. Ярмаченко. Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.
15. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. / Иван Павлович Подласый. – М. : Гуманит. Изд. центр ВЛАДОС, 1999 – 576 с.
16. Пометун О. І. , Комар О. А. Підготовка вчителів початкових класів: інтерактивні технології у ВНЗ : навч. посібник. Умань : Софія, 2007. 66 с.
17. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти : посіб. для вчителів і методистів початкового навчання. 2-ге вид., доповн., переробл. Київ : Богданова А. М. , 2009. 226 с.
18. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учебное пособие. Москва : Народное образование, 1998. 256 с.
19. Сердюк Г. М. Педагогічний пошук класного керівника. Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2005. 120 с.
20. Степанков Н. К. Педагогика : учебное пособие. Минск : Издательство В. М. Скакун, 1998. 448 с.
21. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень : конспект лекцій. Київ : Академвидав, 2004. 207 с.
22. Фіцула М. М. Педагогіка : посібник. Київ : Академія, 2002. 527 с.
23. Хуторской А. В. Современная дидактика : учебник для вузов. Питер : СПб, 2001. 544 с.
24. Ягупов В. В. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 560 с.

ДОПОМІЖНА

1. Амонашвили Ш. А. В школу–с шести лет. Москва : Педагогика, 1986. 176 с.
2. Вишневський О., Кобрій О., Чепіль М. Теоретичні основи педагогіки : курс лекцій. Дрогобич : Відродження, 2001. 268 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
4. Дубасенюк О. А. , Іванченко А. В. Практикум з педагогіки : навч. посіб. Вид. 4-е. Житомир : Житомир. держ. ун-т, 2005. 482 с.

5. Дуса̀вицкий А. К. Развитие личности в учебной деятельности. Москва : Дом педагогики, 1999. 148 с.
6. Левківський М. , Микитюк О. Історія педагогіки : навчальний посібник. Харків, 2002.
7. Коваленко Є. І. , Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки : хрестоматія : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.
8. Кузьмінський А. І. , Омеляненко В. Л. Педагогіка у запитаннях і відповідях : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Знання, 2006. 311 с.
9. Кузьмінський А. І. Розвиток педагогічної майстерності викладача вищої школи в умовах неперервної полікультурної освіти : навч. посібник. Черкаси : Видавництво ЧДТУ, 2007. 71 с.
10. Омеляненко, В. Л. , Кузьмінський А. І. Теорія і методика виховання : навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 415 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України : офіц. веб-сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Урок : сайт вчителів початкових класів : конспекти уроків, виховних заходів, статті на освітню тематику. URL <http://urok.at.ua/>
3. EdEra : соціальний проект інтерактивної освітньої літератури. URL: <https://www.ed-era.com/books/>
4. Освітні тренди : освітні тренди. URL : <http://blog.ed-era.com/tag/osvitni-trendi/>

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ШКОЛОЗНАВСТВО»**

Орієнтовні питання для самоперевірки

1. Назвіть фактори, які впливають на становлення та розвиток системи освіти.
2. Назвіть мету повної загальної середньої освіти.
3. Охарактеризуйте систему органів державного управління освітою.
4. Охарактеризуйте основні принципи управління освітою.
5. Назвіть державні органи управління освітою та органи самоврядування в освіті.
6. Розкрийте роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної майстерності вчителя.
7. Охарактеризуйте основні напрями методичної роботи в сучасній школі та зв'язки між ними.
8. Розкрийте зміст основних форм методичної роботи в школі та зв'язки між ними.
9. У чому полягає суть наукової організації праці педагога?
10. Охарактеризуйте основні компоненти наукової організації педагогічної праці.
11. Назвіть фундаментальні закони НОПП. Назвіть принципи НОПП.
12. Проаналізуйте і порівняйте функціональні обов'язки директора школи та його заступників.
13. Яка система планування встановлена в загальноосвітньому закладі?
14. У чому полягає участь громадськості в управлінні школою?
15. Дайте порівняльну характеристику діяльності директора, заступника директора школи з навчальної роботи і заступника директора з виховної роботи.
16. У чому полягає сутність внутрішньшкільного контролю?
17. Назвіть види та методи внутрішньшкільного контролю.
18. Назвіть особливості внутрішньшкільного контролю у початковій школі.
19. Що означає термін «інспектування школи»? Яка структура шкільної інспекції?
20. Назвіть призначення ліцензування школи та основні його етапи.
21. Назвіть основні ідеї НУШ.
22. Які права має вчитель НУШ?
23. Що відіграє важливу роль у ході професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів?
 1. Які школи відносяться до малокомплектної школи?
 2. Яким чином створюються класикомплекти?
 3. Охарактеризуйте специфічні особливості сільської малокомплектної початкової школи.
24. Назвіть вимоги щодо планування роботи вчителя малокомплектної початкової школи.
25. Розкрийте зміст функції управління в малокомплектній початковій школі.

26. Як організовується внутрішньошкільний контроль в сільській малокомплектній початковій школі?
27. Назвіть складові педагогічної майстерності вчителя.
28. За яких умов вчитель реалізує свої професійні функції?
29. Назвіть ціннісні орієнтації педагога.
30. Назвіть спеціальні здібності, якими повинен володіти вчитель.
31. Яку роль відіграє педагогічний такт в педагогічній діяльності?

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Організація управління загальноосвітнім навчально-виховним закладом на сучасному етапі.
2. Шляхи оптимізації наукової організації праці вчителів і учнів початкової школи.
3. Прогнозування як складова управління освітою.
4. Удосконалення механізму відтворення кадрового потенціалу початкової ланки освіти.
5. Удосконалення форм і методів методичної роботи з учителями.
6. Шляхи самоосвіти вчителів початкових класів.
7. Сучасні вимоги до особистості керівництва школи.
8. Структура і функції органів управління освітою.
9. Шляхи демократизації внутрішньо шкільного керівництва.
10. Особливості управління виховною роботою в групах подовженого дня.
11. Управління системою позашкільних установ.
12. Розвиток ринку освітніх послуг в Україні.
13. Критерії оцінки конкурентоспроможності навчальних закладів.
14. Управління маркетинговою діяльністю школи.
15. Формування імідж-простору освітньої установи.
16. Співробітництво й кооперація освітніх установ.
17. Критерії сформованості професійної культури керівника навчального закладу.
18. Подолання стресів та особистісних криз керівником навчального закладу.
19. Керівник як лідер навчального закладу.
20. Рефлексивна культура як складова професійної культури керівника навчального закладу.
21. Складові професійної культури керівника навчального закладу.
22. Правові засади регулювання діяльності навчального закладу.
23. Системне управління розвитком навчального закладу.
24. Типи інноваційної поведінки навчального закладу і підходи до управління його розвитком.
25. Керівництво колективом: мотивація й оцінка кадрів.
26. Навчальний заклад як об'єкт управління.
27. Становлення та розвиток науки управління в галузі освіти.
28. Педагогічна рада школи – важливий чинник підвищення ефективності навчально-виховного процесу.
29. Роль методичної служби в розвитку педагогічної творчості.
30. Учитель-новатор, основні складові його досвіду.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
<p>Тема 1. Школотзнавство. Принципи управління освітою. Органи освіти, їх функції і структура</p>	<p>1. Опрацюйте Закон України «Про освіту» й выпишіть принципи освіти; проаналізуйте, якою мірою і якими шляхами реалізуються у нашій державі вимоги принципів освіти.</p> <p>2. Користуючись текстом Закону України «Про освіту», Концепцією Нової української школи, визначте найбільш актуальні завдання загальної середньої освіти.</p> <p>3. Користуючись довідниками, статистичними даними, розповідями батьків і старших членів родини, підготуйте історичну розвідку «Особливості розвитку освіти в моєму селі (місті) у ХХ ст.».</p> <p>4. Користуючись нормативними документами і педагогічною періодикою, визначте шляхи реформування освіти в Україні.</p>	<p>Виконання в зошиті.</p>
<p>Тема 2. Методична робота в школі</p>	<p>1. Під час педагогічної практики поцікавтеся, над якою методичною проблемою працює ваша школа. Користуючись педагогічною літературою, окресліть можливі шляхи розв'язання цієї проблеми.</p> <p>2. Ознайомтеся з сучасною методичною літературою та складіть список питань для обговорення на засіданнях методичного об'єднання вчителів вашого фаху.</p> <p>3. Опрацюйте книгу В.О. Сухомлинського «Павлиська середня школа» та проаналізуйте досвід методичної роботи у цій школі.</p> <p>4. Занотуйте міркування педагогів про значення та особливості організації методичної роботи в загальноосвітніх школах.</p>	<p>Виконання в зошиті.</p>

<p>Тема 3. Наукова організація праці. Закони НОП в ЗЗСО.</p>	<p>1. Складіть пам'ятку раціональної роботи вчителя, положення якої ілюструють найбільш продуктивну організацію часу, роботу з книгою, організацію робочого місця.</p> <p>2. Проаналізуйте власний режим дня і визначте шляхи його оптимізації.</p> <p>3. Організуйте в своїй навчальній групі дискусію «Чи варто використовувати основні постулати НОП в організації сьогоденної педагогічної діяльності вчителів початкових класів; діяльності студентів».</p> <p>4. Занотуйте міркування педагогів та видатних особистостей про значення самоорганізації.</p>	<p>Виконання в зошиті.</p>
<p>Тема 4. Внутрішньошкільне керівництво.</p>	<p>1. Зробіть педагогічний аналіз наступних висловів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Мистецтво управління полягає в тому, щоб не дозволяти людям постаріти на своїй посаді (<i>Наполеон Бонапарт</i>). – Все управління в кінцевому рахунку зводиться до стимулювання активності інших людей (<i>Лі Якокка</i>). – Ефективний керівник концентрується на можливостях, а не на проблемах (<i>П. Друкер, економіст, публіцист, теоретик менеджменту</i>). <p>2. Уявивши, що Ви є директором школи, складіть план проведення педагогічної ради з проблеми підвищення виховної функції уроку. План оформіть письмово.</p> <p>3. Складіть опорну схему до вивчення питання «Структура управління школою».</p> <p>4. На основі аналізу праці В.О. Сухомлинського «Розмова з молодим директором школи» визначте основні засади ефективного управління роботою школи.</p>	<p>Виконання в зошиті.</p>
<p>Тема 5. Внутрішньошкільний контроль. Внутрішня система забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти</p>	<p>1. Занотуйте міркування педагогів про значення всерединішкільного контролю.</p> <p>2. Випишіть орієнтовний розподіл обов'язків між шкільними адміністраторами при здійсненні всередині шкільного контролю.</p> <p>3. Змодельуйте структуру всередині шкільного контролю за відвідування учнями навчальних занять.</p> <p>4. Укладіть опорну схему «Структура організації всерединішкільного контролю»</p>	<p>Укласти опорну схему. Виконання в зошиті.</p>

<p>Тема 6. Інспектування шкіл</p>	<p>1. Подумайте, якими шляхами інспектор може вивчити в школі рівень вихованості учнів.</p> <p>2. Проаналізуйте зовнішнє й внутрішнє середовище конкретної освітньої установи (школи), зробіть висновки про його потенційні можливості й недоліки роботи</p> <p>3. Скласти схему: «Структура інспекції загальноосвітнього закладу освіти». Вказавши на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рівні інспекції; - Завдання різних ланок інспекторського контролю. 	<p>Укласти схему. Виконання в зошиті.</p>
<p>Тема 7. Учитель початкової школи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Складіть словничок педагогічних термінів по даній темі на основі аналізу літератури. Для цього виписіть по 2-3 варіанти визначень кожного ключового терміну, що пропонуються авторами. Попробуйте сконструювати власні дефініції. - Опишіть досвід роботи вчителя початкових класів, де ви були на педагогічній практиці. - Зазначте шляхи самоосвіти вчителів початкових класів. 	<p>Виконання в зошиті. Доповідь.</p>
<p>Сільська малочисельна школа</p>	<p>1. Для вивчення питання «Організація методичної роботи з учителями початкових класів малокомплектних шкіл» ознайомтесь з матеріалом підручника: Онишків З. М. Основи школознавства : навч. посіб. 3-є вид., доп. і перер.]. Тернопіль : Богдан, 2006. С. 55–59 і законспектуйте опрацьований матеріал у довільній формі.</p> <p>2. Виходячи з позиції «Коли б директором був я», змодельуйте систему організації внутрішньшкільного контролю у сільській малокомплектній початковій школі, враховуючи, що в школі два вчителя, один з яких Ви.</p> <p>3. Скласти бібліографію з теми «Малокомплектна школа: сучасний вимір».</p>	<p>Конспект. Виконання в зошиті.</p>

<p>Тема 8. Основи педагогічної майстерності</p>	<p>1. Як за В.О. Сухомлинським можна визначити покликання людини до педагогічної професії? Щоб відповісти, складіть таблицю за таким зразком:</p> <p>2. Керуючись власним досвідом та наведеними цитатами, визначте:</p> <ul style="list-style-type: none"> - найважливіших рис ідеального вчителя; - переваги та недоліки професії вчителя. <p><i>Щоб бути хорошим викладачем, потрібно любити те, що викладаєш, і любити тих, кому викладаєш. (В.Ключевський)</i></p> <p><i>Усюди цінність школи дорівнює цінності її вчителя. (А.Дістервег)</i></p> <p><i>Мудрість влади педагога полягає в тому, щоб моя воля стала бажанням дитини. (В.О.Сухомлинський)</i></p> <p><i>Хто не може взяти ласкою, той не зможе взяти і строгістю. (А.Чехов)</i></p> <p><i>Професія вчителя дає довічну гарантію від викрадення з метою викупу. (С.Моцарський)</i></p> <p>3. Визначить параметри взаємозв'язку між педагогічною майстерністю та реформуванням освіти на основі її нової парадигми.</p>	<p>Виконання в зошиті.</p>
--	--	----------------------------

Орієнтовний список освітніх платформ

Назва курсу	Освітня платформа	Кіль. год.
Стартуємо до успішної школи	Prometheus	30
Управління школою. Практикум	EDERA-PROSVITCENTER	30
Впровадження інновацій в школах	Prometheus	60
Стартуємо до успішної школи	Prometheus	30
30 кроків до Нової української школи: навчаємо громадянина	Prometheus	
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників: нові вимоги і можливості	Prometheus	
Онлайн-курс для вчителів та керівників шкіл про дистанційне навчання	EDERA-PROSVITCENTER	

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Школознавство як розділ педагогіки.
2. Характеристика системи загальної середньої освіти в Україні.
3. Органи освіти, їх функції та структура.
4. Принципи управління освітою.
5. Структура органів управління освітою
6. Сутність і завдання методичної роботи в школі.
7. Основні форми методичної роботи в школі.
8. Індивідуальна форма методичної роботи у школі.
9. Сертифікація педагогічних працівників.
10. Наукова організація праці педагога.
11. Закони НОП в ЗЗСО.
12. Принципи НОПП
13. Управління закладом загальної середньої освіти.
14. Функціональні обов'язки директора загальноосвітнього закладу освіти, його заступників.
15. Вимоги до професійних і особистісних якостей керівника.
16. Органи громадського врядування школи.
17. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості в системі управління школою
18. Сутність, принципи і функції внутрішньошкільного контролю
19. Суб'єкти й об'єкти внутрішньошкільного контролю
20. Види, форми й методи внутрішньошкільного контролю
21. Планування й організація внутрішньошкільного контролю в школі
22. Структура шкільної інспекції
23. Зміст роботи шкільної інспекції
24. Особливості організації та проведення інспектування
25. Ліцензування та атестація загальноосвітніх навчальних закладів
26. Основні ідеї НУШ.
27. Профстандарт вчителя початкових класів НУШ
28. Базові компетентності учителя початкових класів
29. Роль особистісних якостей учителя в педагогічній діяльності
30. Історія розвитку теорії про педагогічну майстерність.
31. Сутність і структура педагогічної майстерності.
32. Рівні оволодіння майстерністю.

Орієнтовний список рекомендованої літератури

Законодавчі документи України про освіту

1. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття») : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 р. № 896 (із змінами від 29.05.1996 р. № 576). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.02.2020).
2. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 10.10.2020).
3. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 244 (із змінами від 21.08.2019 р. № 761). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-%D0%BF#Text3> (дата звернення: [17.11.2020](#)).
4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (із змінами від 17.09.2020 р. № 910-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/ed20170905#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
5. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» URL: <https://cutt.ly/ShzorPb> (дата звернення: 15.01.2020).
6. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства соціальної політики України від 10.08.2018 р. № 1143. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1143732-18> (дата звернення: 30.05.2019).

Підручники та посібники

18. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посібник. 4-те вид., стереотип. Київ : Академвидав, 2012. 616 с.
19. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. Професійно-педагогічні задачі: типологія та технологія розв'язання : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2010. 272 с.
20. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. посіб. для студентів вищих. пед. навч. закладів. Київ : Освіта України, 2006. 528 с.
21. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка : підручник. 3-те вид., випр. Київ : Знання-Прес, 2008. 447 с.
22. Максимюк С. П. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Кондор, 2005. 667 с.
23. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: лекції і практичні заняття : навч.-метод. посіб. для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ : Академвидав, 2010. 200 с.
24. Галузяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищих педагогічних навчальних закладів. 4-е вид., випр. та доп. Вінниця : ДП «Державна картографічна фабрика» 2007. 400 с.

25. Пономарьова Г. Ф., Репко І. П., Одарченко В. І. Практикум з педагогіки : навч. посібник. Харків: ТО Ексклюзив, 2016. 243 с.

26. Фізеші О. Й. Педагогіка. Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство : навчальний посібник для студентів педагогічних спеціальностей. Київ : Кондор, 2014. 390 с.

27. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібн. 3-тє вид., стер. Київ: Академвидав, 2009. 560 с.

Допоміжна

24. Адміністратору школи. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів / уклад. : А. Г. Дербеньова, А. В. Кунцевська. Харків : Основа, 2010. 191 с.

25. Баранова Н. П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. Харків : Основа, 2009. 159 с.

26. Баранова Н. П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. Харків : Основа, 2009. 159 с.

27. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2020. 240 с.

28. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : Вид-во ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.

29. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

30. Громовий В. В. Самооцінювання якості роботи закладу загальної середньої освіти. Київ, 2019. 86 с.

31. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

32. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача : навч. посібник. Харків : Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.

33. Коберник О. М., Бялик О. В. Інноваційні технології навчання та виховання : навч. посібник. Умань : Жовтий, 2010. 208 с.

34. Лебідь О. В. Управління початковою школою : навч. посібник. Вінниця, 2015. 311 с.

35. Ліннік О. О. Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії: підготовка до співпраці з молодшими школярами : монографія. Київ : Слово, 2014. 304 с.

36. Макаренко А. С. Педагогическая поэма. Переизд. Харьков : Прапор, 1981. 630 с.

37. Мартинець Л. А. Імідж сучасного вчителя. Київ : Шкільний світ, 2011. 96 с.

38. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром / упоряд. : В. М. Андрєєва, В. В. Григораш. Харків : Основа, 2006. 352 с.

39. Нова українська школа: poradnik для вчителя / під заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ «Видавничийдім «Плеяди», 2017. 206 с.

40. Нормативно-правове забезпечення роботи класного керівника / упоряд. Н. Чиренко. Київ : Шкільний світ, 2014. 122 с.
41. Педагогічна майстерність : хрестоматія : навч. посібник. / упоряд. : І. А. Зязюн та ін.; за ред. І. А. Зязюна. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 462 с.
42. Педагогічна Конституція Європи. URL : <http://iscs-journal.npu.edu.ua/article/viewFile/74119/69552> (дата звернення : 30.05.2019).
43. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
44. Семенюк Т. В. Розділ «Школотзнавство». Технології професійнопедагогічної підготовки майбутніх учителів : навч. посібник / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Житомир.держ.пед.ун-тет, 2001. С. 141-184.
45. Немченко С. Г., Голік О. Б., Кривильова, О. А., Лебідь О. В. Управління навчальним закладом : підручник для магістрантів педагогічних університетів. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. 516 с.

**ЗАВДАННЯ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА»**

Орієнтовні питання для сапоперевірки

1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.
2. Інклюзія – стратегія міжнародного законодавства.
3. Українське законодавство та нормативно-правові акти в галузі спеціальної та інклюзивної освіти.
4. Характеристика спеціальної освіти в Україні.
5. Заклади освіти як кадровий та навчально-методичний ресурс інклюзивної освіти.
6. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей в Україні та в розвинених країнах світу.
7. Основні напрями модернізації освітньої галузі.
8. Огляд сучасних українських та міжнародних досліджень у галузі освіти дітей з особливими потребами.
9. Роль батьків у інклюзивному процесі.
10. Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії. Права батьків.
11. Комунікація з батьками, налагодження стосунків.
12. Погляди батьків на освіту. Приклади змістовної праці з батьками.
13. Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливими потребами.
14. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та ін.
15. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вчителя у динамічній системі.
16. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами.
17. Індивідуальне та стандартизоване оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами.
18. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.
19. Складання індивідуального навчального плану.
20. Модифікація та адаптація курикулуму.

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Метод «Кейс-Стаді» як приклад успішної інклюзивної практики.
2. Аналіз документа «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах освіти про інклюзивне навчання».
3. Аналіз загальних рекомендацій щодо впровадження інклюзивного навчання в окремій області, районі, місті.
4. Диференційоване викладання в класі, де навчаються діти з різним рівнем здібностей.
5. Діяльність батьківських громадських організацій інклюзивного характеру в Україні та за кордоном.
6. Ідеологічне підґрунтя спеціальної та інклюзивної освіти в Україні.
7. Індивідуальний навчальний план як складник курикулуму.
8. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти.
9. Модель взаємодії спеціалістів для залучення дитини з особливими потребами в загальноосвітній простір.
10. Нормативно-правові акти, що регламентують інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами в Україні.
11. Схарактеризуйте особливості підходу до змісту, процесу та кінцевого результату (продукту) навчання при диференційованому викладанні.
12. Оцінювання як процес для подальшого диференційованого викладання з урахуванням потреб усіх учнів.
13. Проблема розроблення курикулуму в зарубіжних літературних джерелах.
14. Психологічний зміст мотиваційно-вольової готовності до навчання.
15. Психолого-педагогічна оцінка продуктів діяльності школярів із особливими освітніми потребами при вивченні української мови та літератури.
16. Психолого-педагогічна сутність оцінки в навчанні дитини з особливими освітніми потребами.
17. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище.
18. Стихійне інтегрування дітей із порушеннями психофізичного розвитку як ознака системи демократичних процесів освіти.
19. Технологія інтерв'ю: рамки психологічного та педагогічного застосування.
20. Технологія портфоліо в початковій школі. Аналіз закордонного досвіду.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
<p>Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.</p>	<p>Проаналізуйте ієрархію визначень поняття «інклюзивна освіта», починаючи від загального й до спрощеного. Порівняйте суть двох видів моделей ставлення суспільства до осіб із порушеннями психофізичного розвитку. Розробіть порівняльну таблицю сегрегативне чи інклюзивне навчання.</p>	<p>Укладання таблиці. Конспект</p>
<p>Тема 2. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства.</p>	<p>Опрацюйте зміст Саламанської декларації. Розкрийте суть статей із «Загальної декларації прав людини». Користуючись змістом лекції розробіть твердження, відповідно до теми «Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства», які є конверсійними. Підготуйте аргументи на користь власного твердження, опрацюйте зміст лекційного заняття, готуйтеся до дискусії.</p>	<p>Конспект. Виконання в зошиті.</p>
<p>Тема 3. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Вчителя як провідники змін.</p>	<p>Напишіть оголошення на тему «Для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами запрошують учителя». Складіть список організацій і громадських об'єднань, що опікуються питаннями подолання насильства, булінга, упровадження інклюзії в Україні. Схарактеризуйте один із проектів громадського об'єднання на Ваш вибір. Визначить основні аспекти проекту.</p>	<p>Виконання в зошиті.</p>

<p>Тема 4. Співробітництво як основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.</p>	<p>Напишіть ессе на тему «Роль батьків у роботі навчальних команд». Опрацюйте наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». Схарактеризуйте загальні положення та завдання Команди супроводу. Визначить суть принципів діяльності Команди супроводу.</p>	<p>Виконання в зошиті. Конспект.</p>
<p>Тема 5. Індивідуальний навчальний план та його складові. Складання індивідуального навчального плану</p>	<p>Користуючись психолого-педагогічним словником дайте визначення поняттям порушень мови: дисфонія, бралилалія, тахилалія, дислалія, дизартрія, алалія, афазія, дисграфія. Наведіть приклади спільної роботи вчителя філологічних дисциплін та асистента вчителя на уроці. Наведіть приклади пристосування/модифікації класного середовища для вчителя філологічних дисциплін</p>	<p>Доповідь. Виконання в зошиті. Конспект.</p>
<p>Тема 6. Особливості безбального оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами. Оцінювання за допомогою портфоліо.</p>	<p>Проаналізуйте розділи портфоліо учня з особливими освітніми потребами. Визначить мету кожного розділу портфоліо. Одним із розділів облікового портфоліо вчителя може бути розділ «Досягнення учня в навчанні». Запропонуйте сторінки цього розділу та продукти навчальної діяльності, які вчитель може добирати до них. Проаналізуйте Концепцію державного стандарту дітей із особливими потребами. Визначить принципи побудови стандарту освіти для дітей із особливими потребами.</p>	<p>Виконання в зошиті. Конспект.</p>

<p>Тема 7. Диференційова не викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.</p>	<p>Науковці О. Таранченко, Ю. Найда виокремлюють чотири фактори, що забезпечують диференційоване викладання. Визначить, яким чином впливає урахування всіх факторів на ефективність диференційованого викладання в повсякденній практиці. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі : навч.-метод. посібник / О. М. Таранченко, Ю. М. Найда ; за заг. ред. А. А. Колупаєвої. – Київ : АТОПОЛ, 2012. –120 с.</p> <p>Порівняйте характеристики освітнього середовища при диференційованому та традиційному викладанні. Складіть таблицю.</p>	<p>Виконання в зошиті. Конспект.</p>
--	--	--------------------------------------

Орієнтовний список освітніх платформ

Назва курсу	Освітня платформа	Кіль. год.
Інклюзія та дистанційне навчання	Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»	30
Робота вчителів початкових класів з дітьми із особливими освітніми потребами	EDERA-PROSVITCENTER	30
Участь батьків у організації інклюзивного навчання	EDERA-PROSVITCENTER	3
Захист прав людей з інвалідністю	Prometheus	30
Школа для всіх: безпечне шкільне середовище	БУМ on-line	30
Відчуй: жестова мова для всіх	БУМ on-line	0,25 кредитів ЄКТС.

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.
2. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти.
3. Історія спеціальної освіти й інклюзії.
4. Соціальна та медична моделі порушень.
5. Основні принципи інклюзивного навчання.
6. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти. Саламанкська декларація та документи ООН і ЮНЕСКО.
7. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти.
8. Науково-методичні підходи впровадження інклюзивної освіти в закладах освіти України.
9. Передумови для забезпечення успішної інклюзії в Україні.
10. Інтеграція та інклюзія учнів в Україні.
11. Складові елементи інклюзії учнів в Україні.
12. Передумови успішної розбудови інклюзивного середовища.
13. Роль вчителя філологічних дисциплін у впровадженні інклюзивної освіти в Україні.
14. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище.
15. Батьки як члени навчальних команд інклюзивної освіти.
16. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини.
17. Стратегії налагодження стосунків батьків учнів з особливими освітніми потребами з педагогами та персоналом школи.
18. Корекційно – розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.
19. Система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами в умовах інклюзії.
20. Визначення й обґрунтування курикулуму в інклюзії на підставі існуючих Державних стандартів та нормативно-правових документів, які забезпечують навчальний процес в освітньому закладі.
21. Діяльність навчальної команди у роботі фахівців для розробки та реалізації курикулуму.
22. Індивідуальний навчальний план як складова курикулуму. Необхідність використання індивідуального плану у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.
23. Розробка індивідуального навчального плану учня.
24. Аналіз основних компонентів індивідуального навчального плану.
25. Сутність і завдання оцінювання учнів з особливими освітніми потребами у ході вивчення філологічних дисциплін.
26. Особливості безбального оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами на уроках в початкових класах.
27. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами за допомогою портфоліо на уроках в початкових класах.

28. Формування контрольно-оціночної діяльності школяра, з особливими освітніми потребами на уроках в початкових класах.
29. Аналіз зразків роботи школяра, з особливими освітніми потребами у початковій школі.
30. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.
31. Диференціація змісту, процесу, кінцевих результатів на уроках в початкових класах.
32. Взаємозв'язок диференційованого викладання та оцінювання учнів з особливими освітніми потребами на уроках в початкових класах.
33. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.
34. Тести інтелекту і використання їх показників у педагогічному процесі (зарубіжний досвід).
35. Технологія інтерв'ю: рамки психологічного та педагогічного застосування.

Орієнтовний список рекомендованої літератури ОСНОВНА:

Нормативно-правові джерела

1. Закон України «Про освіту» № 725-ІХ із змінами від 18.06.2020.
2. Закон України «Про вищу освіту» № 2984-ІІІ, із змінами від № 849-ІХ від 02.09.2020.
3. Державний стандарт базової середньої освіти № 898 від 30 вересня 2020 р.
4. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи : наказ МОН України від 16 жовтня 2009 року № 943.
5. Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : наказ МОН України від 08.06.2018 № 609.
6. Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі : наказ МОН України від 31.12.2015 № 1436.

Навчальні підручники та посібники

1. Данілавічюте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному класі : навч.-метод. посібник. Київ : Видавн. група «А.С.К.», 2012. 360 с.
2. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посібник / МОН України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. Київ : АТОПОЛ, 2011. 274 с.
3. Бут Т. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл : посібник / пер. з англ. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190 с.
4. Інклюзивна освіта від А до Я : poradnik для педагогів і батьків / уклад. : Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016. 68 с.
5. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агенство Україна», 2019. 300 с.
6. Інклюзивна освіта: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / кол. авт.: С. П. Миронова, Т. Г. Олійник та ін.; за заг. ред. С. П. Миронової ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. Кам'янець–Подільськ : Нац. ун-т. ім. Івана Огієнка, 2012. 191 с.
7. Колупаєва А. А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи / *Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади*: монографія. Київ : Педагогічна думка, 2007. 458 с.
8. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами, психолого-педагогічний супровід / уклад. : Л. О. Жданюк, І. О. Калініченко. Полтава : ПОППО, 2011. 44 с.
9. Олійникова Н. Д., Дудченко Л. О., Кудлай С. В. Методичні рекомендації щодо роботи з дітьми із особливими потребами : посібник для практичних психологів, соціальних педагогів, педагогів, батьків. Первомайськ, 2011. 136 с.

10. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посібник / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
11. Спільне викладання в інклюзивному класі : метод. матеріали / уклад. Н. З. Софій. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 70 с.
12. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі : навчально-методичний посібник / за заг. ред А. А. Колупаєвої. Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 124 с.
13. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / упоряд. К. М. Бондар.[2-ге вид., доп.]. Проєкт «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
14. Удич З. І. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / ТНПУ ім. В. Гнатюка. Тернопіль : Прінт-Офіс, 2015. 380 с.
15. Удич З. І. Основи інклюзивної освіти : метод. рекомендації до вивчення навчальної дисципліни / ТНПУ ім. В. Гнатюка. Тернопіль : Прінт-Офіс, 2015. 144 с.
16. Універсальний дизайн в освіті : посібник / за заг. ред. Н. З. Софій. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 76 с.
17. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. 2-ге, вид. випр., доп. Львів : «Новий світ – 2000», 2019. 264 с.

ДОПОМІЖНА

1. Дятленко Н. М., Софій Н. З., Мартинчук О. В., Найда Ю. М. Асистент учителя в інклюзивному класі : навчально-методичний посібник / під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
2. Балакірська Л. В. Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами. *Педагогічна майстерня*. 2011. № 6. С. 11–13.
3. Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен *Рідна школа*. 2011. № 3. С. 10–14.
4. Волошин О. Робота з дітьми з особливими освітніми потребами: психологічна готовність педагогів. *Психолог*. 2015. № 7/8. С. 74–76.
5. Єжова Т. Є. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливостями психофізичного розвитку як умова реалізації їх права на освіту *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Сер. : Соціально-педагогічна. 2012. Вип. 18. С. 130–138. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkr_sp_2012_18_19
6. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навчально-методичний посібник / М. Г. Буйняк та ін.; за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2014. Ч. 2. 184 с.
7. Казачінер О. С. Інклюзивна компетентність учителя іноземної мови. Харків : Основа. 2016. Вип. 9 (165). 93 с.
8. Клопота Є. А. Проблеми інклюзивної освіти в Україні. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С.*

Сковороди. Психологія. 2013. Вип. 45(2). С. 94–101. URL : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKhnpu_psykhol_2013_45\(2\)__14.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKhnpu_psykhol_2013_45(2)__14.pdf).

9. Країни – різні, підхід – один : інклюзивна освіта за рубежом / підгот. М. Короденко. *Освіта України.* 2011. 18 лип. (№ 53/54). С. 9.

10. Лорман Т., Деспелер Д., Харві Д. Інклюзивна освіта. Київ, 2010. 296 с.

11. Лупарт Д., Веббер Ч. Шкільна реформа в Канаді: перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл. *Дефектологія.* 2010. № 2. С. 3–6.

12. Мігалуш А. О. Світові стратегії інклюзивної освіти для дітей з особливими потребами: соціально-історичний аспект. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».* Політологія. Соціологія. Право. 2013. № 1. С. 75-80. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKPI_soc_2013_1_14.pdf

13. Найда Ю. Інклюзивна модель освіти: за і проти. *Директор школи.* 2010. № 34. С. 30–31.

14. Роерден Лора П. Не смійся з мене : посібник для вчителя. Харків : Наукове видавництво АСТА, 2015. 104 с.

15. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : науково-методичний посібник. / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої. Київ, 2010. Вип. 1. 348 с.

16. Основи інклюзивної освіти в початковій школі : робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. Харків, 2019. 124 с.

17. Прядко Л. О. Формування інклюзивного простору як засобу готовності педагога загальноосвітнього навчального закладу до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2014. № 4. С. 444–450. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pednauk_2014_4_55.pdf

18. **Прядко Л. О. Формування інклюзивного простору як засобу готовності педагога загальноосвітнього навчального закладу до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби [Електронний ресурс] / Л. О. Прядко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 4. – С. 444–450. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pednauk_2014_4_55.pdf**

19. Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді : посібник / Дж. Блейз та ін. Київ : Паливода А. В., 2012. 46 с.

20. Чайковський М. Інклюзивна компетентність як складова професійної компетентності суб'єктів навчально-виховного процесу. *Педагогіка і психологія професійної освіти.* 2012. № 2. С. 15–21.

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ»**

Орієнтовні питання для самоперевірки

1. Обґрунтуйте роль основних складових педагогічної компетентності для майстерності вчителя.
2. Дайте характеристику основних педагогічних здібностей вчителя.
3. У чому Ви бачите значення педагогічної техніки вчителя
4. Назвіть основні етапи розв'язання педагогічних задач.
5. Охарактеризуйте кожен з етапів вирішення педагогічної задачі з точки зору його значущості.
6. Які якості педагога, на Ваш погляд, допоможуть йому успішно вирішувати педагогічні задачі?
7. Чи вважаєте Ви можливим і доцільним використання названих шляхів саморегуляції в інших (не педагогічних) сферах життя? Якщо так, то де саме і з якою метою?
8. Які з методів опанування навичками внутрішньої техніки Ви маєте на меті використовувати у майбутньому?
9. Назвіть елементи зовнішньої техніки вчителя.
10. Яке місце невербальної комунікації комунікації у встановленні продуктивної взаємодії між людьми?
11. Обґрунтуйте значення невербальної комунікації діяльності педагога.
12. Які складові невербального спілкування Ви знаєте?
13. Визначте основні риси негативних жестів.
14. Якого значення надавав зовнішній техніці педагога А.С. Макаренка?
15. Що таке «візуальний контакт» та яка його роль у діяльності вчителя?
16. Розкрийте суть поняття «тактильна комунікація» та особливості її застосування з учнями різного віку.
17. Визначте функції кожного видів дистанції у роботі педагога.
18. Який спосіб розміщення співрозмовників сприятиме налагодженню продуктивних стосунків під час спілкування?
19. Обґрунтуйте роль мовлення в роботі вчителя.
20. Назвіть технічні показники виразного мовлення.
21. Назвіть основні властивості голосу вчителя.
22. Чи існує різниця між силою та гучністю голосу? Якщо так, то в чому вона полягає?
23. Поясніть значення гнучкості та діапазону голосу в роботі вчителя.
24. Чи можливо, на Ваш погляд, певним чином вплинути на тембр, миловучність та сугестивність голосу?
25. Як Ви розумієте поняття «темпоритм»?
26. Дайте пояснення поняттю «соціально-перцептивна техніка».
27. Чи існує взаємозв'язок між увагою і уявою? У чому він полягає?
28. Як ви гадаєте, чи може обділена творчою уявою людина стати майстерним педагогом?

29. У чому різниця між професійним та непрофесійним спілкуванням?
30. В чому суть функцій педагогічного спілкування?
31. Що повинен робити вчитель, щоб не допускати виникнення або мінімізувати вплив бар'єрів у спілкуванні?
32. Що визначає стиль спілкування вчителя з учнями?
33. Порівняйте види ставлення вчителя до учнів і стилями педагогічного спілкування за В.А. Кан-Каликом.
34. Яка мета організації індивідуальної бесіди з батьками учнів?
35. Що повинно стати результатом проведеної розмови?
36. Які поради з Пам'ятки для батьків педагог може використати для власної користі?
37. Від кого, на Ваш погляд, залежить успішність індивідуальної бесіди?
38. Що таке педагогічна риторика?
39. Що таке педагогічна етика?
40. Що таке педагогічний вплив?
41. У чому ви бачите роль педагогічного впливу у професійній діяльності вчителя?
42. Навіщо вчителю потрібно володіти прийомами та ключовими операціями педагогічного впливу?
43. Що таке педагогічна вимога?
44. Яка роль невербальних вимог у педагогічному спілкуванні?
45. Яку людину можна назвати тактовною?
46. Яких вимог повинен дотримуватися вчитель, щоб бути тактовним?
47. Чим відрізняються поняття «педагогічний такт» і «педагогічна тактика»?
48. Чому комунікативна поведінка має важливе значення для встановлення зворотного зв'язку?
49. У чому різниця між рефлексивним та нереклексивним слуханням?
50. З якою метою використовуються прийоми рефлексивного слухання?
51. Сформулюйте основні правила ефективного слухання.
52. Що таке конфлікт?
53. Яка із запропонованих стратегій взаємодії у конфлікті є, на Ваш погляд, найефективнішою?
54. Чи може педагог спеціально створювати конфлікти? Якщо так, то з якою метою?
55. Назвіть стадії органічного процесу спілкування за К. Станіславським.
56. Назвіть передумови театральної педагогіки як нової підструктури дидактики.
57. Назвіть правила для оптимізації спілкування з дітьми за В. Кан-Каликом.

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Історія розвитку педагогічної майстерності і творчості вчителя.
2. Шляхи формування педагога-майстра.
3. Концепція національного виховання про завдання реорганізації школи.
4. Стиль спілкування.
5. Шляхи вдосконалення культури спілкування.
6. Педагогічні здібності та їх значення для формування майбутнього педагога.
7. Характеристика окремих педагогічних здібностей.
8. Урок як діалог учителя з учнями.
9. Особливості побудови уроку діалогічної взаємодії.
10. Способи активізації пізнавальної діяльності учнів.
11. А.С. Макаренко – майстер-педагог.
12. В. О. Сухомлинський - людина, вчитель, вчений.
13. Педагогічна ціленаправленість та зовнішній вигляд педагога.
14. Голос є головним інструментом діяльності педагога.
15. Педагогічний такт – це міра педагогічно доцільного впливу вчителя на учнів, вміння встановлювати продуктивний стиль спілкування.
16. Переконавання як основний спосіб комунікативного впливу.
17. Навіювання як спосіб педагогічного впливу.
18. Взаємодія переконання та навіювання.
19. Роль самовиховання в професійному формуванні особистості вчителя.
20. Основні шляхи і засоби самовиховання.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст роботи	Представлення результатів
Тема 1. Сутність педагогічної діяльності. Педагогічна майстерність і творчість вчителя	Написання есе на тему «Чому я вибрав професію вчителя?»	Есе
Педагогічна ситуація та педагогічна задача	Розв'язання педагогічних задач. Робота з посібником: Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності. Навч.-метод.посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. С. 21-26.	Розв'язані педагогічні задачі
Педагогічна техніка вчителя. Зовнішня і внутрішня техніка вчителя	Підготуватися до семінарського заняття. Інформаційні Інтернет-ресурси.	Доповідь із мультимедійним супроводом.
Мовлення вчителя як засіб педагогічної праці	Підготувати три скоромовки. Робота з посібником: Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності. Навч.-метод.посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. С. 59-61.	Представлення скоромовок
Соціально-перцептивна техніка	Виконання практичних вправ на увагу та уяву. Робота з посібником: Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності. Навч.-метод.посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. С. 76-80.	Виконання вправ
Педагогічне спілкування та його особливості	Підготуватися до семінарського заняття. Інформаційні Інтернет-ресурси.	Доповідь із мультимедійним супроводом.
Технологія організації	Змодельовати продовження	Змодельовані

індивідуальної педагогічної бесіди	бесіди вчителя з учнем у ситуаціях, дотримуючись етапів бесіди та використовуючи доцільні техніки спілкування. Підготувати доповіді. Робота з посібником: Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності. Навч.-метод.посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. С. 127.	бесіди, доповіді студентів
Елементи риторики у професійному спілкуванні педагога	Підготувати доповідь за темою: «Видатні представники ораторського мистецтва» за вибором. Інформаційні Інтернет-ресурси.	Презентація доповіді
Педагогічний вплив як основа педагогічної взаємодії. Педагогічний такт і тактика вчителя	Скласти графічну або схематичну модель тактовного вчителя. Робота з посібником: Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності. Навч.-метод.посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. С. 96-98.	Графічна або схематична модель
Елементи акторської майстерності в педагогічній діяльності	Виконання вправ. Робота з підручником Педагогічна майстерність: І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. К.: Вища шк. 1997. С. 185-188.	Виконання вправ
Вивчення передового досвіду вчителів – шлях до педагогічної майстерності	Зробити порівняльний аналіз новаторських ідей педагогів ХХ ст. з ідеями переможців Global Teacher Prize Ukraine.	Доповідь із мультимедійним супроводом.

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Сутність педагогічної діяльності: функції та структура.
2. Поняття «педагогічна майстерність», її компоненти.
3. Педагогічна ситуація та педагогічна задача.
4. Педагогічна техніка вчителя: внутрішня техніка.
5. Педагогічна техніка вчителя: зовнішня техніка.
6. Техніка мовлення та основні показники виразного мовлення.
7. Педагогічне спілкування як діалог: структура і бар'єри.
8. Стили педагогічного спілкування.
9. Індивідуальна педагогічна бесіда, техніки взаємодії у процесі бесіди.
10. Риторика та її основні категорії. Педагогічна риторика.
11. Публічний виступ. Особливості підготовки до публічного виступу.
12. Основні жанри усного публічного монологічного мовлення.
13. Педагогічний вплив, групи прийомів педагогічного впливу.
14. Операції педагогічного впливу.
15. Поняття педагогічного такту, його складові.
16. Соціально-перцептивна техніка: значення уваги і уваги у педагогічній діяльності.
17. Педагогічна й акторська дія. Спільне і відмінне в театральному і педагогічному мистецтві.
18. Поняття передового педагогічного досвіду, його види. Етапи формування педагогічного досвіду.
19. А.С. Макаренко – майстер-педагог.
20. В. О. Сухомлинський - людина, вчитель, вчений.

Орієнтовний список рекомендованої літератури

ОСНОВНА:

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДЖЕРЕЛА

7. Закон України «Про освіту» від 18.06.2020 № 725-IX зі змінами.
8. Закон України «Про вищу освіту» № 2984-III, зі змінами від № 849-IX від 02.09.2020.
9. Державний стандарт базової середньої освіти № 898 від 30 вересня 2020 р.
10. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи : наказ МОН України від 16 жовтня 2009 року № 943

НАВЧАЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ ТА ПОСІБНИКИ

1. Зязюн І. А., Крамушенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність : підручник для вищих педагогічних навчальних закладів / за ред. І. А. Зязюна. Київ : Вища школа, 1997. 350 с.
2. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності : навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д., 2008. 140 с.
3. Холковська І. Л., Волошина О. В, Губіна С. І. Основи педагогічної майстерності : практикум. Вінниця, 2019. 240 с.

ДОПОМІЖНА

1. Баришполь С. В. Психологічні ігри з елементами тренінгів у початковій школі : вчителю та психологу. Харків : Основа, 2019. 158 с.
2. Галузяк В. М. Суб'єктність як професійно важлива якість педагога. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Сер. Педагогіка і психологія. Вінниця, 2006. Вип. 18. С. 212–216.
3. Галузяк В. М. Стили педагогічного керівництва та їх ефективність. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного ун-ту ім. М. Коцюбинського*. Сер. Педагогіка і психологія. Вінниця, 2014. Вип. 42. Ч. 1. С. 80–87.
4. Галузяк В. М. Толерантність як критерій особистісної зрілості вчителя. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2013. Вип. XXXI. С. 59–65.
5. Горovenko О. А. Формування особистісно-професійного іміджу вчителя засобами самопрезентації. Харків : Основа, 2013. 112 с.
6. Каплінський В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення : навчальний посібник для майбутніх вчителів. 7-ме вид. Київ, 2017. 80 с.
7. Капченко О. Л. Дефініція педагогічної майстерності. Народна освіта : електронне наукове фахове видання. 2011. № 3(15). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/15/statti/kapchenko.htm

8. Максименко І. Формування педагогічної техніки в майбутніх педагогів професійного навчання у процесі фахової підготовки. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2013. Вип. 38. С. 57–60.
9. Мільто Л. О. Методика розв'язання педагогічних задач : навч. посібник. Харків : Ранок-НТ, 2004.
10. Педагогічна комунікація : практикум для студентів / уклад. О. М. Фенцик. Мукачєво : вид-во МДУ, 2019. 162 с.
11. Педагогічна майстерність : хрестоматія : навч. посіб. / упоряд. : І. А. Зязюн та ін.; за ред.. І. А. Зязюна. Київ : Вища школа, 2006.
12. Савостьянова О. І. Техніка мовлення в професійній підготовці вчителя. Київ : Академія, 2009. 144 с.
13. Солдатенко М. М. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах інформаційного суспільства: когнітивний аспект : монографія. Київ, 2012. 168 с.
14. Чорнобровкін В. М. Психологія прийняття педагогічних рішень : монографія. Луганськ : Альма-матер, 2006. 417 с.

Інформаційні Інтернет-ресурси

1. Медіа-портал Освіторія <https://osvitoria.media/ru/>
2. Інтернет-портал «На урок» <https://naurok.ua/start>
3. Всеосвіта. Спільнота активних освітян <https://vseosvita.ua/>
4. Освітньо-науковий портал «Педагогічна майстерність викладача вищої школи» <https://www.pedagogic-master.com.ua/>

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»**

Орієнтовні питання для самоперевірки

1. Наука і молодь України в реаліях ХХІ ст.
2. Академічне шахрайство як проблема світової спільноти.
3. Концепції класичного університету.
4. Етичний складник університетських цінностей.
5. Погляди Вільгельма Гумбольдта на дослідницький університет.
6. Погляди Джона Генрі Ньюмена на ліберальний (інтелектуальний) університет.
7. Академічна мобільність студентів: види, переваги та наслідки.
8. Досвід упровадження академічного письма у США й Великій Британії.
9. Впровадження етичних норм у діяльність студентського самоврядування.
10. Бухарестська декларація етичних принципів вищої освіти в Європі.
11. Покарання студентів за академічне шахрайство: досвід вишів Західної Європи.
12. Способи та види покарань викладачів й адміністрації університету за академічну нечесність: зарубіжний досвід.
13. Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України.
14. Основні положення Етичного кодексу вченого України.
15. Порівняльний аналіз кодексів наукової та професійної етики.
16. Аналіз «Положення про професійну етику» Американської асоціації університетських професорів.
17. Ставлення студентів до виявів академічної нечесності в Україні.
18. Захист інтелектуальної власності в Україні та за її межами.
19. Аналіз праці Дж. Локка «Про право творця літературного твору».
20. Інтелектуальна власність у постіндустріальному та інформаційному суспільстві.
21. Засади та напрями діяльності Всесвітньої організації захисту інтелектуальної власності.
22. Історія становлення терміна «Авторське право».
23. Міжнародні договори із забезпечення авторського права, чинні в Україні.
24. Українське законодавство у сфері захисту інтелектуальної власності.
25. Будапештська ініціатива відкритого доступу.
26. Берлінська декларація про відкритий доступ до наукової інформації.
27. Розуміння плагіату із часів античності до сьогодні.
28. Причини та наслідки масового поширення плагіату в Україні.
29. Університетські положення про запобігання плагіату.
30. Плагіат у всесвітній мережі Інтернет.
31. Порівняльна характеристика рефератів різних видів.
32. Порівняльна характеристика анотацій різних видів.
33. Аналіз чинних стандартів із бібліографування.
34. Правило добору ключових слів до наукової статті.
35. Написання огляду літератури.
36. Основні вимоги до оформлення наукових публікацій

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Академічна доброчесність в умовах реформування вищої школи.
2. Характеристика та шляхи нейтралізації конфліктів між викладачем і студентом.
3. Причини деформації студентської академічної культури.
4. Способи вирішення та запобігання виникненню конфліктних ситуацій між студентом і групою у ЗВО.
5. Шляхи боротьби з академічною нечесністю на різних рівнях.
6. Зв'язок академічної етики з професійною.
7. Конфлікти в площині «студентська група – староста групи»: причини, шляхи нейтралізації, запобігання виникненню.
8. Значення дистанції між викладачем і студентом, її роль у навчанні.
9. Характеристика та профілактика міжособистісних конфліктів у студентській групі.
10. Плагіат як соціальне явище: причини виникнення, форми існування, наслідки.
11. Специфіка конфліктних ситуацій між викладачем і студентською групою.
12. Причини виникнення та шляхи подолання плагіату в освіті.
13. Характеристика конфліктів між куратором і студентською групою.
14. Види плагіату в масовій культурі.
15. Прояви та специфіка плагіату в мистецтві.
16. Зарубіжний досвід боротьби з академічною нечесністю.
17. Позитивне самопозиціонування як шлях до успіху в професійній діяльності.
18. Мистецтво складання ефективного резюме.
19. Основні помилки в оформленні візитних карток.
20. Правила знайомства і вручення візитних карток у науковому товаристві.
21. Значення візитки в становленні наукової кар'єри.
22. Списування в стінах навчальних закладів: український і зарубіжний досвід.
23. Термінологічна лексика та слова іншомовного походження в науковому дискурсі.
24. Риторичний інструментарій доповідача.
25. Порівняльна характеристика підручника та навчального посібника як жан-рів науково-навчальної літератури.
26. Порівняльний аналіз наукової статті та тез.
27. Порівняльна характеристика анотації, рецензії та відгуку як вторинних документів.
28. Проблеми наукового рецензування та шляхи їх вирішення.
29. Місце рецензії в історії наукової періодики.
30. Шляхи оптимізації написання наукової статті.
31. Структура і функції студентського самоврядування: досвід різних країн світу.
32. Структура і функції студентського самоврядування: досвід України.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
<p>Тема 1. Основні засади вищої освіти. Мета та завдання курсу</p>	<p>1. Свобода вибору ВНЗ, спеціальності, вибіркових предметів, теми наукового дослідження і наукового керівника.</p> <p>2. Академічна мобільність.</p> <p>3. Право на здобуття якісної освіти, отримання належних знань і навичок; підтримку й неупереджене ставлення з боку викладачів та адміністрації університету; на справедливе оцінювання результатів роботи.</p> <p>4. Студент як партнер у пошуку знань. Обов'язки студента; регулювання університетськими положеннями.</p> <p>5. Діяльність студентського самоврядування</p>	<p>Конспект Доповіді</p>
<p>Тема 2. Нерозривність прав і обов'язків студента</p>	<p>1. Скласти «Статут прав та обов'язків сучасного здобувача освіти».</p> <p>2 Проаналізувати комплект нормативних документів академії. Їм пропонується зробити аналіз положень, де зазначені права, обов'язки здобувачів освіти і порівняти їх зі своїми розробками статуту</p>	<p>Конспект. Виконання в зошиті.</p>
<p>Тема 3. Академічна добродічність та її порушення. Кодекси честі</p>	<p>Проаналізувати Кодекси честі в українських вишах: аналіз базових положень (за вибором студентів групи)</p>	<p>Конспект. Виконання в зошиті.</p>
<p>Тема 4. Академічна культура складова академічної добродічності</p>	<p>Провести дослідження та презентувати результатів соціологічного дослідження, на тему: «Що Ви знаєте про академічну добродічність?»</p>	<p>Конспект. Виконання в зошиті.</p>

<p>Тема 5. Інтелектуальна власність та її порушення. Шляхи формування академічної культури</p>	<p>8. Дослідити прояви плагіату в різних сферах життя: наук, зображувальне мистецтво, музичне мистецтво, медіа тощо. 9. Проаналізувати порушення авторського права та крадіжки інтелектуальної власності.</p>	<p>Доповідь. Виконання в зошиті. Конспект.</p>
<p>Тема 6. Плагіат, як спосіб порушення авторського права та крадіжки інтелектуальної власності</p>	<p>1. Плагіат як явище: причини на передумови виникнення. 2. Плагіат від античності до сьогодні 3. Основні види порушень академічної доброчесності 4. Плагіат: проблеми виявлення та засоби попередження 5. Основні правила використання оригінальних текстів, цитування і оформлення покликань.</p>	<p>Конспект Підготовка доповідей</p>
<p>Тема 7. Особливості наукової мови</p>	<p>1. Розглянути основні характеристики наукового стилю мовлення. Мовні засоби. 2. Опануємо науковий стиль через зіставлення. Необхідно написати твір на обрану тему у а) власне науковому стилі й б) науково-популярному підстилі. Для цього пропонується здійснити такі кроки: 3. Написати рецензію за зразком. Необхідно написати рецензію на один із розділів антології «Ідея університету». Для цього пропонується здійснити такі кроки: 4. Написати анотацію на одну з поданих наукових статей.</p>	<p>Виконання в зошиті. Конспект.</p>

<p>Тема 8. Культура усної наукової комунікації</p>	<p>1. Здобуємо навички публічного наукового виступу. Рекомендовано такі теми наукових виступів (тривалість виступу макс. 5 хв.): «Академічна доброчесність - вибір успішних професіоналів»; «Плагіат у мистецтві» (див. Завдання для самостійної роботи); «Історія студентського самоврядування»; «Структура і функції студентського самоврядування: досвід США»; «Структура і функції студентського самоврядування: досвід України».</p> <p>2. Здобуємо навички академічної дискусії. Для обговорення рекомендовано такі теми (на вибір): «Чи є плагіат невід'ємною частиною (наукової) творчості або чому Котляревський та Ейнштейн не плагіатори?»; «Роль студентського самоврядування в дотриманні норм</p>	<p>Виконання в зошиті. Конспект</p>
---	---	-------------------------------------

<p>Тема 9. Писемне наукове мовлення</p>	<p>1. Основні жанри писемного наукового мовлення: їх специфіка та характеристика.</p> <p>1.1. Стаття і тези.</p> <p>1.2. Монографія.</p> <p>1.3. Курсова робота, дипломна / магістерська робота, дисертація.</p> <p>1.4. Підручник, посібник, методичні вказівки.</p> <p>1.5. Реферат, анотація, автореферат дисертації.</p> <p>1.6. Рецензія та відгук.</p> <p>1.7. Огляд і дослідницька пропозиція.</p>	<p>Конспект Підготовка доповідей</p>
<p>Тема 10. Організація і методика роботи із джерелами. Укладання бібліографії</p>	<p>1. Правила цитування в науковому тексті (вітчизняний стандарт).</p> <p>2. Правила покликання в науковому тексті (вітчизняний стандарт).</p> <p>3. Міжнародні принципи цитування і покликання. Бібліографічні менеджери.</p> <p>4. Види бібліографічних описів.</p> <p>5. Робота з каталогами бібліотек.</p> <p>5.1. Робота з онлайн-каталогами українських, зокрема університетських, бібліотек.</p> <p>5.2. Міжнародні онлайн-ресурси.</p> <p>6. Пошук інформації в Інтернеті.</p> <p>6.1. Пошук в <i>Google, Google Scholar, Google Books</i>.</p> <p>6.2. Практичні поради щодо організації пошуку: мета та завдання інформаційного пошуку.</p> <p>6.3. Типи та види пошуку (повнотекстовий пошук, пошук за метаданими, пошук зображень, адресний пошук, фактографічний пошук тощо).</p> <p>7. Науково-метричні бази даних (<i>Scopus, Web of Science</i> та інші).</p> <p>8. Сервіси для полегшення укладання бібліографії, бібліографічні менеджери.</p>	<p>Конспект Підготовка доповідей</p>

Орієнтовний список освітніх платформ

Назва курсу	Освітня платформа	Кіль. год.
Академічна доброчесність	EDERA-PROSVITCENTER	4

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Мета та завдання вищої освіти України.
2. Цінності та цілі вищої освіти.
3. Функції університету як уособлення й поєднання освіти, науки і культури.
4. Основні засади європейської вищої освіти.
5. Концепції класичного університету. Університет від класичного до сучасного.
6. Свобода вибору ЗВО, спеціальності, вибіркових предметів, теми наукового дослідження і наукового керівника.
7. Академічна мобільність.
8. Право на здобуття якісної освіти, отримання належних знань і навичок; підтримку й неупереджене ставлення з боку викладачів та адміністрації університету; на справедливе оцінювання результатів роботи.
9. Студент як партнер у пошуку знань. Обов'язки студента; регулювання університетськими положеннями.
10. Діяльність студентського самоврядування
11. Поняття академічної культури та академічної доброчесності.
12. Академічна культура й етика у вищій освіті.
13. Кодекси честі. Професійні кодекси як транслятори фундаментальних моральних принципів в усі сфери професійної діяльності
14. Академічна доброчесність і академічна нечесність.
15. Синергія науковця та програмних засобів перевірки наукових робіт як вирішальний фактор виявлення проявів академічної недоброчесності
16. Основні види порушень академічної доброчесності
17. Плагіат: проблеми виявлення та засоби попередження
18. Поняття інтелектуальної власності, історія його становлення.
19. Авторське право. Об'єкти авторського права. Нормативні документи, що регулюють процеси встановлення, захисту та порушення інтелектуальної власності.
20. Можливості й правила використання інтелектуальної власності.
21. Відкритий доступ до знань (концепція «суспільного надбання», концепція відкритого дозволу (*Open Access*) в сучасному інформаційному просторі).
22. Види та способи порушення авторського права.
23. Захист авторських прав у світі та в Україні.
24. Плагіат як явище: причини на передумови виникнення.
25. Плагіат від античності до сьогодні.
26. Види та способи плагіату.
27. Основні правила використання оригінальних текстів, цитування і оформлення покликань.
28. Місце наукового стилю серед інших функціональних різновидів мови.
29. Сфера застосування, мета та особливості наукового стилю.

30. Підстилі наукового стилю.
31. Специфіка мовних засобів наукового стилю.
32. Усна й писемна форми наукового стилю.
33. Поняття культури мовлення. Мовленнєвий етикет як компонент комунікації.
34. Набуття навичок продукування наукових текстів і навичок спілкування в науковій сфері як передумова успішного навчання, науково-дослідної діяльності, фахової компетенції, конструктивної соціокультурної та міжкультурної інтеракції.
35. Публічний виступ. Види публічних виступів.
36. Етапи підготовки до академічного публічного виступу.
37. Вербальні та невербальні складники усної наукової комунікації.
38. Основні жанри писемного наукового мовлення: їх специфіка та характеристика
39. Міжнародні стилі оформлення бібліографічних покликань. Особливості їх використання залежно від сфери застосування і спеціальності.
40. Національні правила оформлення бібліографічних покликань (чинний ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання).

Орієнтовний список рекомендованої літератури БАЗОВА

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.
2. Бойченко М. Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти. *Філософська думка*. Київ. 2014. № 5. С. 110–122.
3. Бойченко Н. М. Етичні аспекти університетських цінностей / *Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник*. Київ : Вид.-полігр. центр «Київський університет». 2014. № 1 (1). С. 37–43.
4. Бутенко О. В. Правове виховання студентів вищих технічних навчальних закладів як науково-педагогічна проблема. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*: зб. наук. праць. Херсон. 2014. Вип. 1. С. 59–62.
5. Впровадження етичних норм діяльності студентського самоврядування / [М. Д. Городок, В. Г. Павлюк, В. М. Стах, О. В. Пустовойтов]; упор. А. В. Карташов та ін. Житомир : Житомирський обласний центр молодіжних ініціатив, 2009. 102 с.
6. Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії. *Дух і літера*. Спец. вип. «Університетська автономія». Київ, 2008. № 19. С. 93–102.
7. Кульчицька О. О., Дойчик М. В. Академія як простір свободи. *Проблеми розвитку науки та освіти: теорія і практика* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29–30 квітня 2016 р.) / ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики»; Наук.-навч. центр прикладної інформатики НАН України. Київ : ГО «ІОМП», 2016. С. 12–17.
8. Медведєв І. А. Державне управління розвитком університету: теоретичноприкладний аспект : [монографія]. Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. 220 с.
9. Медведєв І. А. Ідея класичного університету: динаміка ціннісних орієнтацій в контексті державного управління. *Економіка та держава*. 2010. № 9. С. 77–82.
10. Наука і молодь в Україні ХХІ століття / [Ю. Л. Мосенкіс, М. А. Болобан, П. М. Грабовий та ін.]. Київ, Умань : ПП Жовтий, 2010. С. 150–202.
11. Покликання університету : збірник наукових праць / відп. ред. О. Гомілко. Київ : РІА «Янко»; «Веселка», 2005. С. 90–132.
12. Рижак Л. Євроінтеграція вищої освіти України: аксіологічний вимір. *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка*. Сер. «Філософські науки». Львів, 2008. Вип. 11. С. 27–37.
13. Ромакін В. В. Академічна етика як передумова верховенства права. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер. «Педагогіка». Миколаїв, 2006. Вип. 33. Т. 46. С. 174–179.
14. Струнсе В. Місія досяжна: підвищення академічної чесності в українській освіті. *Прозорість і корупція в системі вищої освіти України* :

збірник матеріалів. конференції. (м. Львів, 21–22 листоп. 2002 р.). Київ : Таксон, 2003. С. 272–275. (Сер. «Вища освіта в сучасному світі»).

15. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 320 с.

Інформаційні ресурси

1. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради. URL : <http://www.saiup.org.ua/>.

2. Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. URL : publicationethics.org/.

Додаткові інформаційні ресурси

№ з/п	Найменування ресурсу	Адреса ресурсу
1	Міністерство освіти і науки України	http : // www.mon.gov.ua
2	Академія педагогічних наук України	http : //apsu.org.ua /ua/information/press/956784
3	Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського	http://www.nbuv.gov.ua
4	Державна освітянська бібліотека України	http://www.edu-ua.net/library
5	Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г. Короленка	http :// korolenko.kharkiv.com
6	Нова українська школа	http://nus.org.ua
7	Бібліотека КЗ «ХГПА» ХОР	http :// biblhgpa.jimdo.com
8	Підручники	http : // pidruchniki. ua http : // info-library.com. ua
9	Силабуси, програми, методичні рекомендації	https://www.ccsj.edu/syllabi/#sp https://www.ccsj.edu/syllabi/Spring2019/EDUC_342_Curriculum_Development_D_Greene.pdf https://www.ccsj.edu/syllabi/Spring2019/EDUC_494_Student_Teaching_Rodriquez.pdf https://www.jyu.fi/edupsy/fi/laitokset/kat https://www.bachelorsportal.com/search/#q=lv-bachelor di-294 https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0007/74761/Hbsc_Forum_2007_Finland.pdf http://www.allianceforchildhood.eu/files/Improving_the_quality_of_Childhood_Vol_7/QOC%20V7%20CH06%20DEF%20WEB.pdf

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ОСНОВИ НАУКОВО-
ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Орієнтовні питання для самоперевірки

1. Особливості науки і наукових досліджень в Україні.
2. Мета і завдання науково-дослідної роботи. Місце науково-дослідної роботи в навчанні студентів.
3. Поняття про самостійну навчальну роботу у ЗВО, умови її ефективної організації.
4. Наукова організація праці та її врахування в організації науково-дослідної роботи студентів.
5. Поняття про науку. Форми наукового пізнання.
6. Сутність і особливості наукового дослідження. Вимоги до наукового дослідження.
7. Класифікація наукових досліджень. Система наукових досліджень у вищому педагогічному навчальному закладі.
8. Типи наукових публікацій.
9. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.
10. Правила ефективного опрацювання джерел інформації.
11. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності у ЗВО України.
12. Поняття «методологія», «метод», «методика» наукового дослідження.
13. Характеристика теоретичних методів наукового дослідження.
14. Характеристика емпіричних методів наукового дослідження.
15. Порівняльна характеристика спостереження та педагогічного експерименту, визначення їхніх переваг і недоліків.
16. Порівняльна характеристика інтерв'ю та анкетування як методів науково-педагогічного дослідження.
17. Основні етапи наукового дослідження.
18. Поняття категоріального апарату наукового дослідження, його структура.
19. Вимоги до вибору теми наукового дослідження.
20. Методика підготовки повідомлення, доповіді,
21. Методика підготовки й написання реферату.
22. Методика написання курсової та дипломної робіт.
23. Психологія наукової діяльності здобувачів освіти.
24. Монографія, стаття та тези як форми впровадження результатів наукового дослідження.
25. Основні види порушень академічної доброчесності

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Наука як форма пізнання світу людиною. Співвідношення наукового та буденного пізнання
2. Основні принципи наукового пізнання.
3. Співвідношення науки з ненауковими (паранаука, псевдонаука) формами пізнання світу.
4. Міф, релігія, мистецтво як форми пізнання світу.
5. Функції науки в суспільстві інформаційної цивілізації.
6. Поняття методу, специфіка наукових методів дослідження.
7. Методологія наукового дослідження, її рівні.
8. Філософія як теоретична та методологічна база наукового дослідження
9. Класифікація наук: історія та сучасність.
10. Співвідношення науки та філософії у позитивізмі та неопозитивізмі.
11. Особливості класичної науки. Експериментальне природознавство.
12. Некласична наука і проблеми наукового пізнання. Релятивізм.
13. Постнекласична наука та інформаційна революція.
14. Своєрідність гуманітарних наук. Метод герменевтики.
15. Проблема критерію науковості у філософії позитивізму та постпозитивізму.
16. Поняття наукової революції у Т. Куна. Наукова парадигма.
17. Постнекласична наука у сучасну епоху.
18. Сцієнтизм та антисцієнтизм у сучасному соціокультурному середовищі.
19. Діалектика як вчення про розвиток та метод дослідження.
20. Роль закону єдності та боротьби протилежностей у структурі діалектики.
21. Роль фактів у науковому дослідженні.
22. Наукова ідея як спосіб нетрадиційного пояснення явищ.
23. Наукова гіпотеза та її роль у пізнанні.
24. Поняття наукової теорії, її сутність та структура.
25. Наукова теорія як найвищий рівень синтезу знання.
26. Типологія методів наукового дослідження: спеціальні та загальнонаукові методи.
27. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження.
28. Синергетика як теорія самоорганізації і розвитку окремих цілісних систем.
29. Спостереження у науковому дослідженні.
30. Роль експерименту у науковому дослідженні.
31. Теоретичні методи у науковому дослідженні.
32. Загальнологічні методи у науковому дослідженні. Аналіз і синтез. Дедукція та індукція.
33. Співвідношення історичного та логічного у науковому дослідженні.
34. Роль принципів академічної доброчинності у науковому дослідженні.
35. Роль ідеалізації у науковому дослідженні.
36. Монографія як форма наукової роботи.

37. Наукова стаття та рецензія як форми наукової роботи.
38. Конспект та тези як форми навчальної та наукової роботи.
39. Загальна характеристика курсової та дипломної роботи.
40. Специфіка підготування та захисту магістерської дисертації.
41. Основні етапи організації наукового дослідження, їх взаємозв'язок.
42. Перший етап наукового дослідження, пов'язаний з вибором теми.
43. Формулювання актуальності та новизни роботи.
44. Формулювання мети та завдань дослідження.
45. Накопичення наукової інформації у процесі дослідження: основні проблеми.
46. Джерела інформації для наукових досліджень
47. Використання Інтернету для пошуку наукової інформації.
48. Основні вимоги щодо наукового тексту.
49. Роль гіпотези у процесі наукового дослідження.
50. Підготування автореферату як етап наукового дослідження.
51. Етап наукового дослідження, пов'язаний із підготовкою до захисту та захистом дисертації на спеціалізованій вченій раді.
52. Використання наукової термінології у тексті.
53. Проблема захисту авторських прав у сучасну епоху.
54. Спеціалізація та кооперування у науковій діяльності.
55. Проблема державного регулювання науки.
56. Основні проблеми розвитку сучасної науки в Україні.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
<p>Тема 1. Методологія та методика наукового дослідження</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте науку як особливий вид людської діяльності. 2. Поясніть передумови виникнення науки. 3. Які типи завдань можна розв'язувати в результаті виконання прикладних науково-дослідних робіт? 4. Назвіть і охарактеризуйте критерії економічної ефективності науково дослідних тем. 5. Назвіть етапи виконання прикладної науково-дослідної роботи. 6. Назвіть етапи виконання дослідно-конструкторської розробки. 7. Охарактеризуйте психологію або педагогіку як науку. 8. Перелічіть напрями розвитку педагогічних та психологічних груп наук. 	<p>Конспект Обговорення питань</p>
<p>Тема 2. Наука як система знань.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте науку як особливий вид людської діяльності. 2. Поясніть передумови виникнення науки. 3. Назвіть історичні етапи розвитку науки та розкрийте особливості кожного з них. 4. Назвіть предмет та об'єкт науки. 5. Розкрийте основну мету та завдання науки. 6. Проаналізуйте функції науки в сучасних умовах. 7. Подайте аналіз науки як системи знань. 8. Проведіть аналіз класифікації наук, їх призначення та способи побудови. 9. Розкрийте суть наукової революції: причини, етапи, основні риси. 10. Охарактеризуйте сцієнтизм та анти сцієнтизм як ідейні позиції, які представляють наукове знання. 	<p>Конспект. Підготовка доповідей.</p>

<p>Тема 3. Категоріальний апарат наукового дослідження</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Охарактеризуйте процес формулювання гіпотези. ○ Поясніть передумови побудови гіпотези дослідження. ○ Які типи завдань можна розв'язувати в результаті виконання прикладних науково-дослідних робіт? ○ Назвіть і охарактеризуйте критерії побудови паралельних гіпотез. ○ Назвіть етапи побудови гіпотези дослідження. ○ Охарактеризуйте зміст методологічних висновків. ○ Охарактеризуйте зміст робіт з обґрунтування актуальності проблеми. 	<p>Виконання в зошиті.</p>
<p>Тема 4. Методика підготовки та виконання окремих дослідних завдань з проблеми дослідження</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Наукова публікація: поняття, функції, основні види. ○ Особливості написання реферату: структура, обсяг, рецензія на реферат ○ Особливості реферування: основні функції, класифікація, об'єкти, етапи та складові елементи реферування. ○ Основні вимоги до написання тез, доповіді, повідомлення як форми висвітлення підсумків наукової роботи. ○ Особливості написання анотації. ○ Курсова і дипломна роботи: загальна характеристика, послідовність виконання та оформлення. 	<p>Конспект. Доповідь</p>
<p>Тема 5. Оформлення та впровадження результатів наукового дослідження</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Оформлення курсової роботи ○ Оформлення дипломної роботи ○ Анотування та реферування наукових текстів ○ Оформлення бібліографічного списку у відповідності з ДСТУ : 2015 	<p>Доповідь. Виконання в зошиті. Конспект.</p>
<p>Тема 6. Методика захисту різних видів дослідницьких завдань</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Практика публічного виступу ○ Ораторське мистецтво 	<p>Конспект. Підготовка доповідей</p>

<p>Тема 7. Поняття академічної доброчесності. Основні види порушень академічної доброчесності.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Поняття академічної доброчесності - Дати визначення основним видам порушення академічної доброчесності - Академічний плагіат. - Самоплагіат. - Фабрикація. - Фальсифікація. - Списування. - Обман. - Дослідити прояви академічного плагіату в різних видах діяльності (мистецтво, література, кінематограф тощо) 	<p>Конспект. Підготовка доповідей</p>
<p>Тема 8. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності</p>	<p>Провести опитування серед студентів «Що Ви знаєте про академічну доброчесність?» Дослідити Кодекс честі в українських вишах: проаналізувати базові положення (за вибором студентів групи)</p>	

Орієнтовний перелік питань до іспиту

1. Особливості науки і наукових досліджень в Україні.
2. Мета і завдання науково-дослідної роботи. Місце науково-дослідної роботи в навчанні студентів.
3. Поняття про самостійну навчальну роботу у ВНЗ, умови її ефективної організації.
4. Наукова організація праці та її врахування в організації науково-дослідної роботи студентів.
5. Поняття про науку. Форми наукового пізнання.
6. Сутність і особливості наукового дослідження. Вимоги до наукового дослідження.
7. Класифікація наукових досліджень. Система наукових досліджень у вищому педагогічному навчальному закладі.
8. Типи наукових публікацій.
9. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.
10. Правила ефективного опрацювання джерел інформації.
11. Форми запису прочитаного тексту.
12. Поняття «методологія», «метод», «методика» наукового дослідження.
13. Характеристика теоретичних методів наукового дослідження.
14. Характеристика емпіричних методів наукового дослідження.
15. Порівняльна характеристика спостереження та педагогічного експерименту, визначення їхніх переваг і недоліків.
16. Порівняльна характеристика інтерв'ю та анкетування як методів науково-педагогічного дослідження.
17. Основні етапи наукового дослідження.
18. Поняття категоріального апарату наукового дослідження, його структура.
19. Вимоги до вибору теми наукового дослідження.
20. Методика підготовки повідомлення, доповіді,
21. Методика підготовки й написання реферату.
22. Методика написання курсової та дипломної робіт.
23. Основні вимоги до оформлення реферату, курсової та дипломної робіт.
24. Монографія, стаття та тези як форми впровадження результатів наукового дослідження.
25. Вимоги до виступу з доповіддю та до захисту реферату (курсорової та дипломної роботи).
26. Методологія та методика наукового дослідження
27. Основи методології науково-дослідної роботи
28. Категоріальний апарат наукового дослідження
29. Основні етапи наукового дослідження
30. Наукові дослідження – шлях о розв'язання проблем методики
31. Методи наукових досліджень

32. Інформаційне забезпечення наукових досліджень
33. Організація і методика роботи із джерелами. Укладання бібліографії
34. Оформлення та впровадження результатів наукового дослідження
35. Методика підготовки та виконання окремих дослідних завдань з проблеми дослідження
36. Передумови ефективної наукової діяльності студентів
37. Поняття академічної доброчесності. Основні види порушень академічної доброчесності
38. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності у ЗВО України
39. Психологія наукової діяльності здобувачів освіти
40. Культура усної наукової комунікації
41. Писемне наукове мовлення
42. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності
43. Анотування і реферування наукових текстів
44. Кодекси честі. Професійні кодекси як транслятори фундаментальних моральних принципів в усі сфери професійної діяльності
45. Академічна доброчесність і академічна нечесність.
46. Вимоги до академічної доброчесності
47. Поняття академічної культури та академічної доброчесності.
48. Академічна культура й етика у вищій освіті.
49. Місце наукового стилю серед інших функціональних різновидів мови.
50. Сфера застосування, мета та особливості наукового стилю.
51. Види і жанри наукового стилю.

Орієнтовний список рекомендованої літератури ОСНОВНА:

Нормативно-правові джерела

11. Закон України «Про освіту» № 725-ІХ від 18.06.2020 зі змінами.
12. Закон України «Про вищу освіту» №2984-ІІІ, із змінами від № 849-ІХ від 02.09.2020.
13. Державний стандарт базової середньої освіти № 898 від 30 вересня 2020 р.
14. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи : наказ МОН України від 16 жовтня 2009 року № 943.
15. Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609.
16. Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі : наказ Міністерства освіти і науки України від 31.12.2015 № 1436.

Навчальні підручники та посібники

1. Афанасьєв А. О., Кузькін Є. В. Основи наукових досліджень : навч. посібник. Харків : ХНЕУ, 2005. 96 с.
2. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підручник. Київ : АБУ, 2002. 480 с.
3. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень : підручник. Київ : Вища школа, 1997.
4. Бойко М. М., Чучка І. М., Жуков С. А. Основи наукових досліджень : опорний конспект лекцій. Мукачево : РВВ МДУ, 2007. 68 с.
5. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2004. 212 с.
6. Єріна А. М. Організація вибіркового обстеження : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2004. 127 с.
7. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посібник. Київ : Міленіум, 2005. 186 с.
8. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посібник. / Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка ; Каф. екон. теорії та регіон. економіки. Полтава : Оріяна, 2012. 180 с.
9. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
10. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі : навч. посібник. Київ: 2003. 116 с.
11. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл / Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. Київ : КНУТД, 2009. 246 с.
12. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів : ЛНУ, 2011. 179 с.

ДОПОМІЖНА

1. **Vazhynskyi S. E., Sukharevskyi I. V., Sukharevskyi I. O. 3-D radomeenclosed aperture antenna analyses and Far-Side radiation Antennas and propagation. volume 58, number 9, sept. 2010. — P. 2843-2849.**
2. Адаменко М. І., Бейлін М. В. Основи наукових досліджень. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 188 с.
3. Актуальні питання методології та практики науково-технічної політики / за ред. Б. А. Малицького. Київ : УкрІНТЕІ, 2001. 201 с.
4. Артемчук Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи : навч. посіб. для студ. та викл. ВНЗ / Київ. держ. лінгв. ун-т. Київ. : Форум, 2000. 270 с.
5. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підруч. для бакалаврів, магістрів і аспірантів екон. спец. ВНЗ. Київ : АБУ, 2002. 480 с.
6. Бобилев В. П., Іванов І. І., Проїдак Ю. С. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Дніпропетровськ : Системні технології, 2008. 264 с.
7. Богдан С. К. Науковий текст і його назва. Луцьк, 1997. 15 с.
8. Гнізділова О. Ідентифікація феномену «Науково-педагогічна школа». *Педагогічні науки* : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2014. Вип. 60. С. 76–84.
9. Гуменна О. А. Основи наукових досліджень. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. 99 с.
10. Гуменюк І. Л., Коваленко С. М. Алгоритм наукового дослідження. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. 46 с.
11. Добров Г. М. Наука о науке / отв. ред. Н. В. Новиков. 3-е изд., доп. и перераб. Киев : Наукова думка, 1998. 304 с.
12. Кириленко О. П., Письменний В. В. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль. : ТНЕУ, 2013. 227 с.
13. Кислий В. М. Організація наукових досліджень : навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2011. 224 с.
14. Клепко С. Ф. Наукова робота і управління знаннями : навч. посібник. Полтава : ПОІППО, 2005. 201 с.
15. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посібник. Київ : Міленіум, 2005. 186 с.
16. Клименюк О. В. Технологія наукового дослідження : авторський підручник. Київ, Ніжин : ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. 308 с.
17. Ковальчук В. В., Моїсеєв Л. М. Основи наукових досліджень : навч. посібник. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 216 с.
18. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 141 с.
19. Корбутяк В. І., Чік М. Ю. Методологія системного підходу та наукових досліджень : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2010. 176 с.

20. Корягін М. В. Основи наукових досліджень : навч. посібник. Київ : Алерта, 2014. 620 с.
21. Кругляк М. Проблема ціннісної навантаженості наукового знання і об'єктивності вченого. *Університетська кафедра*. 2012. № 1. С. 50–57.
22. Крушельницька В. О. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Київ : Кондор, 2003. 192 с.
23. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
24. Ланде Д. В., Фурашев В. М., Юдкова К. В. Основи інформаційного та соціально-правового моделювання : навч. посібник. Київ : НТУУ «КПІ», 2014. 220 с.
25. Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В. Основи науково-педагогічних досліджень. Київ, 2012. 219 с. URL : http://elibrary.nubip.edu.ua/4710/1/S.VYGOVSJKA_POSIBNYK.pdf
26. Марцин В. С., Міценко Н. Г., Даниленко О. А. Основи наукових досліджень : навч. посібник. Львів. : Ромус-Поліграф, 2002. 128 с.
27. Метулинська Н. Професійний етос науковця в сучасній Україні. *Український інформаційний простір* / Київський нац. ун-т культури і мистецтв ; Ін-т журналістики і міжнародних відносин. Київ, 2013. № 1. Ч. 2. С. 146–150.
28. Мороз І. В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. Київ, 1997. 56 с.
29. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. збірник / відп. за випуск Л. Г. Луценко / Держкомстат. Київ, 2002. 316 с.
30. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
31. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посібник для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
32. Кириленко О. П., Письменний В. В. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 228 с.
33. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 116 с.
34. Павленко В. В. Проблемні ситуації: поняття і типи. *Нові технології навчання* : збірник наукових праць / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України ; Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Київ, 2014. Вип. 83. С. 196–202.
35. Пехота О. М., Єрмакова І. П. Основи педагогічних досліджень: від студента до наукової школи : навч.-метод. посібник. Миколаїв : Іліон, 2011. 339 с.
36. Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В. Основи наукових досліджень. Київ : Знання, 2007. 270 с.

37. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови. Київ : Либїдь, 1992. С. 9–12.
38. Приклади оформлення бїбліографїчного опису у списку джерел, який наводять у дисертації, і списку опублікованих робїт, який наводять в авторефератї. *Бюлетень ВАК України*. Спецвипуск. 2000. № 2. С. 39–40.
39. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових дослїджень у вищїй школі : навч. посїбник. Київ, 2003. 116 с.
40. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисциплїни «Методологїя та органїзація наукових дослїджень». Харків : ХНАМГ, 2011. 76 с.
41. Романчиков В. І., Третьяков О. В., Гаврилюк Ю. М. Основи наукових дослїджень. Кременчук : Вид. центр ІЕНТ, 2002. 176 с.
42. Романчиков В. І. Основи наукових дослїджень : навч. посїбник. Київ : Центр учбової лїтератури, 2007. 254 с.
43. Романюк М. М. Загальна і спеціальна бїбліографїя : навч. посїбник. 2-ге вид. Львів : Світ, 2003. 96 с.
44. Рузавин Г. И. Логика и методология научного поиска. Москва : Наука, 1996. 278 с.
45. Свердан М. М., Свердан М. Р. Основи наукових дослїджень : навч. посїбник. Чернівці : Рута, 2006. 352 с.
46. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологїя науково-педагогїчних дослїджень : пїдручник. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с.
47. Скиба О. П. Стилї наукового мислення в інформаційну епоху / О. П. Скиба // *Вїсник Національного авїаційного університету*. Фїлософїя. Культурологїя, 2011. № 2 (14). С. 100–104.
48. Соловйов С. М. Основи наукових дослїджень : навч. посїбник. Київ : Центр учбової лїтератури, 2007. 176 с.
49. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологїя наукових дослїджень. Київ : Знання, 2007. 317 с.
50. Тарелкін Ю. П., Цикїн В. О. Методологїя наукових дослїджень. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 194 с.
51. Тушева В. В. Основи науково–педагогїчних дослїджень : навч.-метод. посїбник / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С.Сковороди. Харків, 2006. 219 с.
52. Фаренїк С. А. Логїка і методологїя наукового дослїдження / Українська академїя державного управлїння при Президентовї України. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 338 с.
53. Фїліпенко А. С. Основи наукових дослїджень : конспект лекцій. Київ : Академвидав, 2004. 208 с.
54. Фурман А. В. Теорїя навчальних проблемних ситуацій: психологодидактичний аспект : монографїя. Тернопіль : Астон, 2007. 164 с.
55. Цехмістрова Г. С. Основи наукових дослїджень : навч. посїбник. Київ : Видавничий Дїм «Слово», 2003. 240 с.
56. Чернїлевський Д. В. Методологїя наукової діяльності : навч. посїбник. Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.

57. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 6-те вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2008. 310 с.

58. Щербак Т. І. Моделювання як засіб вивчення особливостей образу Я у період репрезентації інтелекту особистості / Т. І. Щербак // *Актуальні проблеми психології*: збірник наукових праць Інституту ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2013. Т. X. Вип. 24. С. 773–783.

15. Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства освіти і науки України
<http://www.mon.gov.ua/index.php/en/>
2. Український освітній портал <http://osvita.ua/school/technol/>
3. Академія педагогічних наук України
<http://www.apsu.org.ua/ua/information/press/956784/>
4. Педагогічна сторінка «Фестиваль педагогічних ідей «Відкритий урок» <http://festival.1september.ru/>
5. Педагогічна сторінка «Вчитель вчителю, учням та батькам»
<http://teacher.at.ua/>
6. Педагогічна сторінка «Бібліотека починаючого педагога»
<http://vashabnp.info/>
7. Україномовний ресурс «Українська педагогіка» <http://ukped.com/>
8. Педагогічна сторінка «Освіта і наука» <http://firstedu.com.ua/>
9. Сторінка «Педагогіка для студентів» <http://pedagogika.ucoz.ua/>
10. Бібліотека з педагогіки <http://pedagogic.ru/>

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Орієнтовні питання для самоперевірки

1. Сутність методології дослідження та її функції.
2. Рівні методології і принципи її реалізації.
3. Сутність фундаментальної (філософської) методології.
4. Сутність загальнонаукової методології.
5. Конкретнонаукова методологія.
6. Сутність цілісного підходу в науково-педагогічних дослідженнях
7. Сутність структурно-функціонального підходу у науково-педагогічних дослідженнях.
8. Сутність діяльнісного підходу у науково-педагогічних дослідженнях.
9. Аналіз і синтез як методи науково-педагогічного дослідження.
10. Роль методів аналізу і синтезу в теоретичних дослідженнях.
11. Методи індукції та дедукції
12. Сутність методу моделювання.
13. Сутність методу вивчення інформаційних джерел
14. Спостереження як метод науково-педагогічного дослідження
15. Сутність педагогічного опитування та інтерв'ювання
16. Сутність методу аналізу педагогічної документації та результатів діяльності
17. Експертна оцінка як метод педагогічного дослідження.
18. Основні види експерименту.
19. Фактори ефективності проведення експерименту.
20. Етапи проведення експерименту.
21. Умови забезпечення вірогідності дослідження
22. Категоріальний апарат педагогічного дослідження.
23. Вимоги до формулювання назви дослідження.
24. Вимоги до визначення об'єкта і предмета дослідження.
25. Визначення мети і завдань педагогічного дослідження.
26. Гіпотеза дослідження та вимоги щодо її формулювання.
27. Загальна характеристика дипломної роботи.
28. Правила оформлення літературних джерел та посилань.
29. Основні вимоги до написання наукової статті, тез доповіді.
30. Монографія, як засіб презентації результатів дослідження.

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Поняття про науку, її роль у розвитку суспільства.
2. Цілі та задачі наукового дослідження.
3. Експериментальні дослідження.
4. Структура та класифікація науки.
5. Об'єкт і предмет дослідження.
6. Експертний метод дослідження.
7. Наукові дослідження: поняття, види та форми організації.
8. Підготовка наукових кадрів.
9. Основні принципи і прийоми організації наукової праці студентів.
10. Роль і задачі науково-дослідної роботи студентів.
11. Наукові напрямки досліджень в економіці.
12. Об'єкти наукових досліджень та їх класифікація.
13. Гіпотеза та її доказ.
14. Загальнонаукові методи дослідження.
15. Задачі та методи теоретичного дослідження.
16. Науковий експеримент: ціль, задачі, методика проведення.
17. Джерела інформації для наукових досліджень.
18. План наукового дослідження.
19. Основні відділи бібліотеки.
20. Перспективний план дослідження.
21. Форми та методи роботи з книгою.
22. Робочий план дослідження.
23. Форми залучення студентів до навчально-дослідної роботи.
24. Складання конспекту.
25. Архітектоніка наукової роботи (анотація, вступ, теоретична та практична частини, розрахунок ефективності, висновки, тощо).
26. Раціональна організація розумової праці дослідника.
27. Узагальнення, відбір та обробка інформації.
28. Архітектоніка наукової статті.
29. Вибір теми наукового дослідження: фактори, прийоми та засоби.
30. Обробка наукової інформації.
31. Критерії вибору та обґрунтування теми наукового дослідження.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
Тема 1. Загальна методологія наукового дослідження.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте зв'язок між поняттями «принципи» та «закономірності» в системі науково-педагогічних досліджень. 2. Які компоненти складають науковий апарат педагогічного дослідження? 	Конспект Розкриття питань
Тема 2. Суть науково-педагогічного дослідження	<ol style="list-style-type: none"> 1. В чому полягає суть емпіричного, теоретичного та методологічного видів педагогічного дослідження? 2. Яким критеріям мають відповідати фундаментальні дослідження? 	Конспект. Розкриття питань.
Тема 3. Методи науково-педагогічного дослідження	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте характеристичні ознаки методів теоретичного дослідження. 2. Які принципові відмінності мають аналіз і синтез як методи науково-педагогічного дослідження? 3. В чому полягає суть емпіричного, теоретичного та методологічного видів педагогічного дослідження? 4. Яким критеріям мають відповідати емпіричні дослідження? Практичне завдання <ol style="list-style-type: none"> 1. Складіть план спостереження та проведіть його в студентській групі. 2. Підготуйте бесіду з питань організації освітнього процесу й визначте вимоги 3. Складіть питання інтерв'ю та проведіть його в студентській групі. 4. Складіть план спостереження за групою осіб і перелічіть всі вимоги, за якими проводитиметься спостереження. 	Конспект Підготовка доповіді. Виконання практичного завдання

<p>Тема 4. Етапи педагогічного експерименту</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Які методи науково-педагогічного дослідження належать до експериментальних. - Які переваги та недоліки експериментальних методів дослідження. - Назвіть основні етапи педагогічного експерименту - Яких вимог слід дотримуватись під час проведення педагогічного експерименту. 1. Завдання: <ul style="list-style-type: none"> - Складіть план проведення експерименту та визначте методи обробки результатів, які ви застосовуватиме під час його проведення. - Якими додатковими методами педагогічного дослідження ви користуватиметесь під час проведення педагогічного експерименту? 	<p>Конспект Підготовка доповіді. Виконання практичного завдання</p>
<p>Тема 5. Дипломна, магістерська роботи як кваліфікаційне дослідження</p>	<p>10. Визначте об'єкт і предмет педагогічного дослідження за пропонованою темою (теми авторефератів дисертацій).</p> <p>11. Визначте основні завдання дослідження користуючись темою та планом дослідження.</p> <p>12. Сформулюйте гіпотезу дослідження на підставі пропонованих тем і завдань (теми авторефератів дисертацій).</p>	<p>Доповідь. Конспект.</p>

Орієнтовний перелік питань до іспиту

1. Наука як сфера людської діяльності.
2. Педагогіка як наука. Наукові і емпіричні знання.
3. Науково педагогічне дослідження: сутність, мета і завдання.
4. Види та етапи науково-педагогічного дослідження
5. Суть емпіричного, теоретичного та методологічного видів педагогічного дослідження.
6. Яким критеріям мають відповідати фундаментальні дослідження?.
7. Методи наукового дослідження.
8. Особливості теоретичного дослідження
9. Характеристика методів теоретичного дослідження.
10. Сутність і особливості емпіричного дослідження.
11. Розкрийте характеристичні ознаки методів теоретичного дослідження.
12. Сутність методології дослідження та її функції.
13. Рівні методології і принципи її реалізації.
14. Сутність фундаментальної (філософської) методології.
15. Сутність загальнонаукової методології.
16. Конкретнонаукова методологія.
17. Сутність цілісного підходу в науково-педагогічних дослідженнях
18. Сутність структурно-функціонального підходу у науково-педагогічних дослідженнях.
19. Сутність діяльнісного підходу у науково-педагогічних дослідженнях.
20. Аналіз і синтез як методи науково-педагогічного дослідження.
21. Роль методів аналізу і синтезу в теоретичних дослідженнях.
22. Методи індукції та дедукції
23. Сутність методу моделювання.
24. Сутність методу вивчення інформаційних джерел
25. Спостереження як метод науково-педагогічного дослідження
26. Сутність педагогічного опитування та інтерв'ювання
27. Сутність методу аналізу педагогічної документації та результатів діяльності
28. Експертна оцінка як метод педагогічного дослідження.
29. Основні види експерименту.
30. Фактори ефективності проведення експерименту.
31. Етапи проведення експерименту.
32. Умови забезпечення вірогідності дослідження
33. Категоріальний апарат педагогічного дослідження.
34. Вимоги до формулювання назви дослідження.
35. Вимоги до визначення об'єкта і предмета дослідження.
36. Визначення мети і завдань педагогічного дослідження.
37. Гіпотеза дослідження та вимоги щодо її формулювання.
38. Загальна характеристика дипломної роботи.
39. Правила оформлення літературних джерел та посилань.

40. Основні вимоги до написання наукової статті, тез доповіді.
41. Монографія, як засіб презентації результатів дослідження.

Орієнтовний список рекомендованої літератури

ОСНОВНА:

Нормативно-правові джерела

17. Закон України «Про освіту» № 725-IX від 18.06.2020 зі змінами.
18. Закон України «Про вищу освіту» №2984-III, із змінами від № 849-IX від 02.09.2020.
19. Державний стандарт базової середньої освіти № 898 від 30 вересня 2020 р.
20. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи : наказ МОН України № 943 від 16 жовтня 2009 року.

Навчальні підручники та посібники

1. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності : навч. посібник. вид. 3-тє, перероблене / за ред. Д. В. Чернілевського. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2012. 364 с.
2. Науково-педагогічне дослідження : навч. посібник для магістрантів / уклад. : Н. Н. Чайченко, О. М. Семенов, Л. М. Артюшкіна, О. М. Рудь. Суми : СОШПО, 2015. 190 с.

Рекомендована література

1. Кловак Г Т. Основи педагогічних досліджень : навч. посібник. Чернігів : Чернігівський державний центр науково-технічної і економічної інформації, 2003. 260 с.
2. Воловик П. М. Теорія імовірності і математична статистика в педагогіці. Київ : Рад. школа, 1969. 222 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.
5. Гончаренко С У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. Вінниця : ТОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
6. Дипломні роботи з педагогіки : метод. рекомендації / Г. І.Кагальняк та ін.; за ред. Г. І. Кагальняк. Умань, 1993. 36 с.
7. Рудницька О. П., Болгарський А. Г., Свістельнікова Т. Ю. Основи педагогічних досліджень : навч.-метод. посібник. Київ, 1988. 143 с.
8. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень навч. посібник. Київ : РННЦ «ДІНІТ», 2000. 259 с.

Допоміжна

1. Авдеева Т. И. Формирование духовно-эстетических ценностей у студентов технического вуза в процессе освоения культурологических дисциплин : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Москва, 2009. 194 с.
2. Азизян И. А. Диалог искусств Серебряного века. Москва : Прогресс-Традиция, 2001. 400 с.
3. Алейник Р. М. Образ человека во французской постмодернистской литературе. *Спектр антропологических учений*. Москва : ИФ РАН, 2006. С. 199–214.

4. Аристова Л. С. Формування у старшокласників естетичного ставлення до мистецтва в процесі вивчення художньої культури : автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.07 «Теорія і методика виховання». Київ, 2008. 28 с.
5. Бех І. Д. Виховання особистості : навч.-метод. посіб. : у 2-х кн. Київ : Либідь, 2003, Кн. 2. 280 с.
6. Бутенко В. Г. Формування у студентської молоді естетичного ставлення до дійсності і мистецтва на культурологічних засадах. *Оновлення змісту та форм початкової освіти України* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Миколаїв, 21 листоп. 2003 р.). Миколаїв : МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2003. С. 20–28.
7. Газнюк Л. М., Могильова С. В., М'яснікова Н. О., Салтан Н. М. Естетика : навч. посібник для студ. гуманіт. спец. / за заг. ред. Л. М. Газнюк. Київ : «Кондор», 2011. 124 с.
8. Завіниченко Н. Б. Особливості розвитку комунікативної компетентності майбутнього практичного психолога системи освіти : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2003. 16 с.
9. Здорова С. В. Интегрированный литературно-музыкальный проект на филологическом факультете. *Высшее образование в России*. 2009. № 6. С. 139–142.
10. Крижанівська Т. І. Методика комплексного розвитку художньої культури молодших школярів на уроках музики. Рівне : РДГУ, 2001. 108 с.
11. Пагута Т. І. Естетичне виховання як психолого-педагогічна проблема. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2011. Вип. 5(46). С. 105–116.
12. Румянцевский музей. Виртуальная реконструкция. Левицкий Д. Г. Портрет М. А. Дьяковой URL : <http://www.rtmuseum.ru/data/catalogue/canvas/rossiya/gtg5117.php>
13. Спиркин А. Г. Образ. *Большая советская энциклопедия* / под ред. А. А. Прохорова. изд. 3-е, испр., перераб., расшир. и доп. Москва : Советская энциклопедия, 1978. Т. 18. С. 357.
14. Стрілько В. В. Формування естетичних смаків старшокласників у роботі загальноосвітньої школи. Харків : Колегіум, 2011. 252 с.
15. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психология высшей школы : уч. пос. для вузов. 2-е изд. перераб. и доп. Минск : Изд-во БГУ, 1981. 383 с.
16. Клименюк А. В., Калита А. А., Бережная Э. П. Методология и методика педагогического исследования, постановка цели и задач исследования. Киев, 1988. 100 с.
17. Кантор И. М. Понятийно-терминологическая система педагогики. Москва, 1980. 135 с.
18. Методы педагогических исследований / под ред. А. И. Пискунова, Г. В. Воробьева. *Теория и практика педагогического эксперимента*. Москва, 1979.
19. Про загальну середню освіту : Закон України. *Початкова школа*. 1999. №8. С. 1–11.

20. Лесин В. М. Як працювати з книгою : метод. посібник. Київ : Вища школа, 1989. 71 с.

21. Веселков Ф. С., Нинциев К. Х. Методическое пособие по написанию и защите дипломных работ. СПб, 1996. 55 с.

15. Інформаційні ресурси

3. www.osvita.org.ua/referat/.../4007/
4. <http://www.ztu.edu.ua/ua/study/bolon.php>
5. <http://osvita.ua/school/technol/358/>
6. http://uk.wikipedia.org/wiki/Технологічний_процес
7. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nzvdpu/pp/2007_20/text%201-20/tecnologicchnuu%20pidxid.pdf
8. http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpm/2011_8_1/Tsina.pdf
9. http://ua-referat.com/Інноваційні_процеси_в_освіті
10. <http://www.niss.gov.ua/articles/721/>
11. <http://ukped.com/statti/zagalna-pedagogika/2245-sutnist-globalizatsiyi-ta-yiyi-vpliv-na-rozvitok-osviti.html>
18. <http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/archive/C0956AB078D8D3C8C22579840038B264?opendocument>

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ
РОБОТИ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ»**

Орієнтовні питання для самоперевірки

1. Назвіть науковців і їх наукові праці, у яких висвітлюється процес становлення методичної роботи в Україні у різні історичні періоди.
2. Чим, на Вашу думку, відрізняються принципи наукової організації педагогічної праці від наукових принципів організації праці інших галузей?
3. У чому проявляються специфічні особливості реалізації принципу планування у процесі наукової організації педагогічної праці?
4. Визначте основні завдання наукової організації педагогічної праці.
5. Обґрунтуйте мету власного професійного самовдосконалення.
6. Результати яких наукових досліджень можна використовувати в організації методичної роботи в школі?
7. На Вашу думку, яким чином відбувається узгодження суміжних і взаємозабезпечувальних дисциплін під час координації та розробки навчальних планів і програм?
8. У чому виявляються специфічні особливості формування професійних ціннісних орієнтацій майбутніх учителів?
9. Визначіть основні форми та види підвищення кваліфікації вчителів.
10. Обґрунтуйте мету етичного напрямку методичної підготовки вчителя.
11. Визначте шляхи реалізації одного з принципів методичної роботи в школі (на вибір).
12. На Вашу думку, як саме реалізується взаємозв'язок принципів методичної роботи в школі?
13. У чому виявляються специфічні аспекти реалізації функцій методичної роботи в школі?
14. У чому виявляється цільовий підхід до організації методичної роботи відповідно до програмних цілей закладу освіти та напрямів його діяльності?
15. Яку роль відіграє інформаційне забезпечення під час організації методичної роботи в школі?
16. Назвіть основні вимоги до рівня професійної підготовки та кваліфікації педагогічного працівника для присвоєння йому кваліфікаційних категорій та педагогічних звань.
17. Охарактеризуйте дії керівника закладу освіти після атестації педагогічних працівників.
18. У чому полягає мета незалежного тестування під час сертифікації педагогічних працівників?
19. Назвіть вимоги до проведення педагогічної діагностики.
20. Охарактеризуйте критерій оцінювання здатності акумулювати й використовувати позитивний досвід діяльності колег.
21. У чому, на Вашу думку, полягає роль рейтингової система оцінювання професіоналізму вчителя?

22. Назвіть умови ефективної взаємодії педагогічного колективу в організації методичної роботи.
23. Охарактеризуйте мету діяльності такої форми підвищення педагогічної майстерності вчителів як «Школа молодого педагога». У чому переваги такої форми роботи?
24. У чому, на Вашу думку, виявляється роль мобільних творчих груп в організації методичної роботи?
25. Назвіть умови ефективного впровадження нестандартних форм методичної роботи.
26. Охарактеризуйте критерії ефективності використання методичної естафети як нестандартної форми організації методичної роботи. У чому переваги такої форми роботи?
27. Як саме традиційну роботу педагогічного працівника можна поєднати із нестандартними формами організації методичної роботи та власним дозвіллям?
28. Назвіть основні напрями методичної роботи з використання ІКТ.
29. Із якою метою проводиться діагностування та моніторингові дослідження рівня ІКТ компетентності вчителів?
30. Які форми методичної роботи спрямовані на формування чи вдосконалення інформаційної грамотності вчителів?

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Історія розвитку методичних служб в Україні.
2. Науково-методична діяльність як засіб впровадження педагогічного досвіду в ЗВО.
3. Методична робота як засіб підвищення кваліфікації педагогічних працівників.
4. Шляхи підвищення рівня загально-педагогічної та методичної культури педагогічних кадрів.
5. Аналіз основних досліджень проблеми організації методичної роботи в Новій українській школі.
6. Вплив методичної роботи на рівень професійної компетентності вчителя.
7. Шляхи оновлення цілей і змісту сучасної методичної роботи.
8. Побудова структури методичної роботи в закладі загальної середньої освіти.
9. Алгоритм розв'язання єдиної методичної проблеми в закладі загальної середньої освіти.
10. Взаємозв'язок структурних підрозділів методичних служб.
11. Оцінка рівня організації науково-методичної роботи в закладі загальної середньої освіти.
12. Основні напрямки вдосконалення системи науково-методичної роботи.
13. Засоби стимулювання педагогічних працівників до підвищення кваліфікації.
14. Аналіз концептуальних моделей внутрішкільної методичної роботи.
15. Характеристика роботи методичних об'єднань учителів закладу загальної середньої освіти.
16. Оновлення функцій управління освітою.
17. Критерії створення вчителем е-портфоліо для проходження сертифікації.
18. Критерії оцінювання фахових знань та умінь учасників сертифікації.
19. Шляхи підвищення педагогічної майстерності вчителів Нової української школи.
20. Етапи роботи над узагальненням власного педагогічного досвіду.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
Тема 1. Основи наукової організації педагогічної праці педагога, її принципи та завдання	1. Визначте напрями реалізації завдань професійного самовдосконалення. Проаналізуйте суть основних принципів наукової організації педагогічної праці. Обґрунтуйте мету власного професійного самовдосконалення.	Укладання таблиці. Конспект
Тема 2. Завдання, зміст і роль методичної роботи у ЗЗСО	Проаналізуйте представлені визначення поняття «методична робота». Обґрунтуйте вибір визначення, що, на вашу думку, є найбільш правильним, точним і чітким. Підготуйте твердження, відповідно до теми «Створення фахового освітнього середовища для ефективної методичної роботи в закладі загальної середньої освіти», які є конверсійними. Знайдіть аргументи на користь власного твердження та підготуйтеся до дискусії. Використовуючи інтерактивний метод «Прес», запропонуйте розв'язання проблеми «Шляхи впровадження інноваційних форм організації методичної роботи в школі» за умови дотримання зазначених етапів.	Конспект. Виконання в зошиті.
Тема 3. Основні принципи та функції методичної роботи.	Розробіть план заняття з методичної підготовки учителів, у якому головною метою є реалізація діагностичної функції методичної роботи. Запропонуйте шляхи створення професійного освітнього середовища в початковій школі для реалізації функцій методичної роботи. Охарактеризуйте функції методичної роботи за умов реалізації концепції «Нова українська школа».	Виконання в зошиті.

<p>Тема 4. Напрями методичної роботи.</p>	<p>Складіть список документів, із якими педагогічний працівник ознайомлюється під час між атестаційного періоду. Визначіть їх зміст і мету.</p> <p>Проаналізуйте зміст документа «Атестаційний лист», визначте зміст кожного розділу та умову, за якої він заповнюється.</p> <p>Охарактеризуйте порядок створення та повноваження атестаційної комісії. Рівень атестаційної комісії на ваш вибір. Зміст документа «Типове положення про атестацію педагогічних працівників»</p>	<p>Виконання в зошиті. Конспект.</p>
<p>Тема 5. Організація методичної роботи на основі результатів педагогічного діагностування</p>	<p>.Ознайомтесь зі змістом діагностичної анкети для визначення стану методичної підготовки вчителя, визначте, за якими напрями аналізується методична підготовка вчителя.</p> <p>.Заповніть анкету для самоаналізу власної роботи з підвищення ефективності педагогічної та методичної діяльності. Визначіть свої сильні та слабкі сторони.</p> <p>.Охарактеризуйте методику визначення рейтингу викладачів та кафедр за результатами навчально-методичної, наукової, виховної й організаційної роботи, а саме: види, зміст, структуру та облік.</p>	<p>Доповідь. Виконання в зошиті. Конспект.</p>
<p>Тема 6. Форми методичної роботи. Передовий педагогічний досвід</p>	<p>Запропонуйте форми методичної роботи та визначіть, про яку форму йдеться: масова, колективна, групова, індивідуальна.</p> <p>Розробіть план ділової гри на обрану Вами тему та розкрийте його зміст за певними етапами.</p> <p>Напишіть есе на тему: «Сучасні форми та методи поширення передового педагогічного досвіду за умов реалізації Концепції «Нова українська школа».</p>	<p>Виконання в зошиті. Конспект.</p>

<p>Тема 7. Нестандартні форми організації методичної роботи</p>	<p>Визначить проблеми, які на Вашу думку, можуть виникнути під час упровадження нестандартної форми організації методичної роботи. Запропонуйте власні шляхи вирішення визначених проблем.</p> <p>Запропонуйте нестандартні форми методичної роботи та шляхи їх реалізації для організація роботи педагогічного колективу над науково-методичною проблемою закладу освіти «Використання інноваційних технологій навчання та виховання у процесі особистісного розвитку суб'єктів освітнього процесу».</p>	<p>Виконання в зошиті. Конспект.</p>
<p>Тема 8. Сучасні інформаційні технології в методичній роботі</p>	<p>Прочитайте твердження: «Сайт закладу освіти виступає ефективним інструментом у методичній роботі». Поміркуйте і висловіть аргументи «за» і «проти».</p> <p>Складіть список освітніх Інтернет – ресурсів для методичної допомоги вчителю.</p> <p>Схарактеризуйте один із Інтернет – ресурсів на вибір. Схарактеризуйте основні аспекти проекту з точки зору методичної допомоги вчителеві.</p>	

Орієнтовний список освітніх платформ

Назва курсу	Освітня платформа	Кіль. год.
Управління школою. Практикум	EDERA-PROSVITCENTER	30
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників: нові вимоги і можливості	Prometheus	30
Ефективні комунікації для освітніх управлінців	EDERA-PROSVITCENTER	12

Орієнтовний перелік питань до заліку

1. Основи наукової організації праці педагога, її завдання.
2. Історичні витoki становлення і розвитку методичної служби.
3. Перспективи розвитку методичної роботи в Україні.
4. Принципи наукової організації праці педагога, їх характеристика.
5. Значення методичної роботи, її зміст.
6. Напрями методичної підготовки вчителя.
7. Завдання методичної роботи.
8. Основні принципи методичної роботи.
9. Функції методичної роботи.
10. Методичні кабінети і центри у системі освіти.
11. Сутність, мета та принципи атестації педагогічних працівників
12. Здійснення атестації педагогічних працівників.
13. Сертифікація педагогічних працівників.
14. Організація методичної роботи на основі педагогічного діагностування.
15. Методи організації методичної роботи.
16. Форми організації методичної роботи, їх характеристика.
17. Індивідуальні форми організації методичної роботи, їх характеристика.
18. Колективні форми організації методичної роботи, їх характеристика.
19. Групові форми організації методичної роботи, їх характеристика.
20. Масові форми організації методичної роботи, їх характеристика.
21. Вивчення та впровадження передового педагогічного досвіду.
22. Узагальнення передового педагогічного досвіду.
23. Етапи вивчення передового педагогічного досвіду
24. Нестандартні форми організації методичної роботи, їх характеристика.
25. Класифікація нестандартних форм організації методичної роботи.
26. Сучасні інформаційні технології в методичній роботі.
27. Кадрове забезпечення методичних служб.
28. Сучасні вимоги до особистості методиста
29. Особливості міжособистісного спілкування у методичній роботі.
30. Основні напрями методичної роботи у галузі освіти.

Орієнтовний список рекомендованої літератури ОСНОВНА:

Нормативно-правові джерела

1. Закон України «Про освіту» № 725-ІХ від 18.06.2020 зі змінами.
2. Закон України «Про вищу освіту» №2984-ІІІ, із змінами від № 849-ІХ від 02.09.2020.
3. Державний стандарт базової середньої освіти № 898 від 30 вересня 2020 р.
4. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи : наказ МОН України № 943 від 16 жовтня 2009 року.
- 5.

Навчальні підручники та посібники

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч. посібник. Київ : Кондор, 2008. 272 с.
2. Бельська В., Колодій З. Нетрадиційні форми методичної роботи. *Завуч*. 2012. С. 1–10.
3. Бондаренко Г. Нетрадиційні форми роботи методичних об'єднань учителів початкової школи. *Початкова освіта*. 2013. С. 3–7.
4. Василенко Н. В. Науково-методична робота в школі. Харків, 2013. 176 с. URL : http://osnova.com.ua/preview/book/4378/Pages%20from%20Naukovo-metodichna-robota-v-shkoli_Vasilenko_A-SH-52.pdf.
5. Вітченко А. О. Теоретико-технологічні засади методичної роботи у вищому навчальному закладі. *Педагогічні науки*. 2011. Вип. 60. С. 34.
6. Волкова Н. П. Методична робота у школі. *Педагогіка*. Київ, 2003. С. 393–402.
7. Гуменюк В. В., Наумчук І. А. Науково-методична робота з педагогічними кадрами. Кам'янець-Подільський : П П Машак М. І., 2005. 160 с.
8. Данилова Г. С. Методичні служби України: проблеми управління, професійна підготовка : навч.-метод. посібник. Київ : ІЗМН, 1997. 256 с.
9. Жерносек І. П. Організація методичної роботи в школі. Київ, 1995. 108 с.
10. Жерносек І. П. Організація науково-методичної роботи в школі. Харків : Основа, 2006. 128 с.
11. Кобрій О. Вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду. *Теоретичні основи педагогіки* / за ред. О. Вишневського. Дрогобич, 2001. С. 261–263.
12. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). *Інформаційний збірник МОН України*. 2002. № 2.
13. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка : підручник . Київ : Знання – Прес, 2003.
14. Логвин В. Метод проєктів у контексті сучасної освіти. – Київ, 2004.
15. Мартиненко С. М., Хоружа Л. Л. Лекції з загальної педагогіки : навч. посібник. 5-е вид. Київ : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка , 2008.

16. Менькіна М. С., Тюрікова О. Д. Мережеві сервіси як засіб неперервної освіти педагога. URL : osvita.donetsk.ua/institut/Konferensia.../Web20_text.doc .
17. Методична робота в школі. Київ : Шкільний світ, 2007.
18. Методична робота вчителя початкових класів / упоряд. О. Б. Полєвікова. Харків : Основа, 2012. 350 с.
19. Методична робота вчителя початкових класів / упоряд. О. Б. Полєвікова. Харков : Основа, 2012. 350 с.
20. Методична служба – школі : інформ.-метод. матеріали на допомогу працівникам освіти. / уклад. : Ю. В. Буган, Г. Г. Свінних, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2003. Вип. 1. 286 с.
21. Наукова організація праці вчителя технологій : навч. посібник / уклад. В. В. Бербец. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 163 с.
22. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ ст. *Освіта України*. 2002. 23 квітня.
23. Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр) : наказ МОН України від 08.12.2008 р. № 1119. URL : <http://flatik.ru/polojennya-pro-rajonnij-misekij-metodichnij-kabinet-centr-vidp>.
24. Положення про сертифікацію педагогічних працівників : постанова КМУ України від 24.12.2019 р. № 1094. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1094-2019-%D0%BF#n8>. – Назва з екрана.
25. Про затвердження програми незалежного тестування фахових знань та умінь учителів початкової школи : наказ МОН № 33 від 14.01.2019 р. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/2019/01/nakaz-33.pdf>.
26. Професійний розвиток педагогічних працівників : практична андрагогіка : наук.-метод. посібник / за заг. ред. В. І. Пуцова, Л. Я. Набоки. Київ, 2007. 228 с.
27. Рекомендації щодо організації і проведення методичної роботи з педагогічними кадрами в системі післядипломної педагогічної освіти. *Інформаційний збірник Міністерства освіти України*. 2002. № 8.
28. Саюк В. І. Теоретичні основи методичної роботи та педагогічного дорадництва : метод. рек. Київ, 2015. 48 с. URL : http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/14320/1/metodichni_doradnistvoi_format.pdf.
29. Сівак С. Скринінг шкільного життя. Тернопіль, 2002. 92 с.
30. Соколова І. В. Технологія організації методичної роботи у ВНЗ. *Педагогічні технології у неперервній освіті*. Київ : ВІПОЛ, 2001. С. 441
31. Сорочан Т. М. Методична робота: підготовка вчителів до реалізації концепції «Нова українська школа» URL : http://lib.iitta.gov.ua/710731/1/Сорочан_МЕТОДИСТ_05.pdf
32. Старченко К. М., Пуцов В. І., Гадзецький Б. В. Технологія діяльності завідуючого районним (міським) методичним кабінетом. Київ, 2001. 218 с.
33. Старченко К. М., Пуцов В. І., Гадзецький Б. В. Технологія управлінської діяльності. Київ, 2002.

34. Типове положення про атестацію педагогічних працівників : наказ МОН України 06.10.2010 N 930. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10>.

35. *Управління школою* :наук.-метод. журнал. 2006. № 12.

36. Фіцула М. М. Методична робота у школі. *Педагогіка*. Київ, 2000. С. 423–431.

ДОПОМІЖНА

21. Волощук А. М. Тести з педагогіки / за ред. М. В. Левківського. Житомир : Полісся, 2007. 116 с.

22. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студентів магістрів. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.

23. Мазіна Н. Мережна модель як інноваційна форма підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в Україні. *Післядипломна освіта в Україні*. 2009. № 2. С. 54–56.

24. Набока Л. Професіографічні характеристики особистості методиста. *Управління освітою*. 2010. № 3. С. 10–12.

25. Упатова І. П. Методична підготовка майбутніх учителів:теорія і практика : монографія. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2018. 402 с.

26. Хорунжі Л. Діагностика готовності вчителя. *Завуч*. 2006.

**ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ
«ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ»**

Орієнтовні питання для сапоперевірки

Питання загального характеру:

1. Предмет, завдання, методи та джерела історії педагогіки.
2. Розвиток виховання за первісного суспільства.
3. Розвиток освіти і виховання у Давньому світі (Міжріччя, Мала Азія, Африка, Давня Греція, Давній Рим, Давній Схід, Візантія та ін.).
4. Педагогічні погляди філософів Давнього світу.
5. Розвиток освіти і виховання у феодальному суспільстві.
6. Розвиток світського, схоластичного та монастирського навчання.
7. Розвиток освіти і виховання за часів реформації та контрреформації. Єзуїтська освіта.
8. Розвиток освіти і виховання в епоху Відродження.
9. Педагогічні погляди просвітників епохи Відродження.
10. Становлення педагогіки як науки (теорія Я. А. Коменського).
11. Французька педагогічна думка (VIII – XIX ст.).
12. Німецька педагогічна думка (VIII – XIX ст.).
13. Англійська педагогічна думка (VIII – XIX ст.).
14. Розвиток освіти і виховання США.
15. Реформаторська педагогіка.
16. Освіта і виховання в Російській імперії.
17. Радянська система освіти: загальна характеристика.
18. Розвиток освіти і виховання за часів стародавніх українських поселень.
19. Розвиток освіти і виховання за часів Київської Русі.
20. Розвиток освіти і виховання за часів Литовського князівства та Речі Посполитої.
21. Українське відродження.
22. Феномен козацької педагогіки.
23. Створення колегіумів в Україні.
24. Народна педагогіка.
25. Духовна педагогіка.
26. Розвиток освіти і виховання за часів УНР, Гетьманату, Директорії.
27. Розвиток освіти і виховання в УСРР у 20-х рр. XX століття.
28. Уніфікація систем освіти України і Росії: передумови, наслідки.
29. Розвиток освіти і виховання у повоєнний період.
30. Загальна характеристика періодів стагнації в освіті.

Педагогічні погляди філософів, педагогів, просвітників:

1. Педагогічні ідеї Аристотеля, Демокрита, Платона, Геракліта, Сократа, Ксенофонта, Плутарха, Антисфена, Єпікура, Зенона та інших давньогрецьких філософів.
2. Педагогічні ідеї Цицерона, Сенеки, Квінтіліана.
3. Педагогічні ідеї Т. Мора.
4. Педагогічні ідеї В. Ратке.
5. Класно-урочна система, пансофія, пангармонія, шкільна система, принципи навчання за Я. А. Коменським.
6. Емпірико-сенсуалістична концепція та теорія «чистої дошки» Дж. Локка.

7. Ідея «вільного виховання» (за Ж.-Ж. Руссо).
8. Педагогічні ідеї Б. Франкліна, Т. Джефферсона та Т. Пейна.
9. Теорія «елементарного навчання» Й. Песталоцці.
10. Педагогічні ідеї Г. Спенсера.
11. Педагогічні ідеї соціалістів-утопістів (Р. Оуен, К. Сен-Сімон, Ф. Фур'є).
12. Педагогічні ідеї М. І. Пірогова.
13. Педагогічні ідеї Л. М. Толстого.
14. Педагогічні ідеї С. Т. Шацького.
15. Педагогічні ідеї Н. К. Крупської.
16. Педагогічні ідеї А. В. Луначарського.
17. Педагогічні ідеї П. П. Блонського.
18. Педагогічні ідеї В. Мономаха.
19. Педагогічні ідеї П. Русина.
20. Педагогічні ідеї Ю. Дрогобича.
21. Педагогічні ідеї Л. Українки.
22. Педагогічні ідеї Т. Шевченка.
23. Педагогічні ідеї М. Костомарова.
24. Педагогічні ідеї П. Куліша.
25. Педагогічні ідеї М. Драгоманова.
26. Педагогічні ідеї Г. Гринька.
27. Педагогічні ідеї М. Скрипника.
28. Педагогічні ідеї Х. Алчевської.
29. Педагогічні ідеї Т. Лубенця.
30. Педагогічні ідеї Ю. Федьковича.

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Становлення і розвиток різних типів виховання на різних етапах розвитку людства.
2. Характеристика основних напрямів розвитку вітчизняного типу виховання.
3. Проблема мети виховання : вітчизняний і зарубіжний досвід.
4. Моделі виховання в історії педагогіки.
5. Виховні системи: вітчизняний і зарубіжний досвід.
6. Системи навчання в історичній ретроспективі.
7. Інноваційні освітні системи кінця ХІХ – поч. ХХ ст.
8. Теорія і практика «трудової школи» (Г.Кершенштейнер, А.Макаренко, С.Шацький, П.Блонський).
9. Теорія і практика шкіл «вільного виховання» (Л.Толстой, М.Монтессорі, О.Нілл).
10. Теорія і практика «лабораторної школи» (Д.Дьюї).
11. Теорія і практика «вальдорфської школи» (Р.Штайнер).
12. Теорія і практика «нової французької школи» (С.Френе).
13. «Павлиська середня школа» В.О.Сухомлинського.
14. Теорія і практика «експериментальних шкіл» учителів-новаторів (І.Волнов, І.Іванов, Є.Ільїн, В.Карановський, В.Шаталов, та ін.).
15. «Школи розвивального навчання» (В.Давидов, Д.Ельконін, Л.Занков).
16. «Школи діалогу культур» (В.Біблер).
17. «Приватні школи»: вітчизняний і зарубіжний досвід.
18. Суть виховання у філософських теоріях Давнього Сходу.
19. Суть виховання у філософських теоріях Давньої Греції.
20. Суть виховання у філософських теоріях Давнього Риму.
21. Виховні ідеали Київської Русі.
22. Ідеї педагогів-гуманістів епохи відродження
23. Видатні представники Українського відродження.
24. Суть виховання в козацькій педагогіці.
25. Суть виховання в зарубіжній педагогіці Нового часу.
26. Суть виховання у вітчизняній педагогіці ХVІІІ-ХІХ ст.
27. Ідеї виховання особистості в радянській педагогіці.
28. Проблеми виховання в зарубіжній педагогіці першої половини ХХ ст.
29. Проблеми виховання в зарубіжній педагогіці другої половини ХХ ст.
30. Становлення і розвиток національної системи освіти в Україні.
31. Становлення і розвиток освіти на Миколаївщині.
32. Проблеми фізичного виховання дітей у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.
33. Проблеми морального виховання дітей у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.
34. Проблеми трудового виховання дітей у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.
35. Ідеї загальнолюдського і національного виховання у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.

36. Принцип природовідповідності виховання, його обґрунтування у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.
37. Принцип культуровідповідності виховання, його обґрунтування у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.
38. Принцип народності виховання, його обґрунтування у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.
39. Принцип педагогічного гуманізму, його обґрунтування у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.
40. Принцип педагогічного гуманізму, його обґрунтування у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.
41. Концепція дидактичного енциклопедизму змісту освіти.
42. Концепція дидактичного формалізму змісту освіти.
43. Концепція дидактичного прагматизму змісту освіти.
44. Концепція функціонального матеріалізму змісту освіти.
45. Концепція дидактичного екземпляризму змісту освіти.
46. Кібернетична концепція навчання.
47. Становлення і розвиток вищої освіти у зарубіжній педагогіці.
48. Становлення і розвиток вищої освіти у вітчизняній педагогіці.
49. Проблеми виховання дітей з особливими потребами у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.
50. Проблеми взаємозв'язку виховання, навчання і розвитку у зарубіжній і вітчизняній педагогіці.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

МОДУЛЬ 1 Історія світової педагогічної думки		
Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Історія педагогіки». Сутність понять «виховання», «освіта», «школа», «педагогічна думка». Виникнення виховання у первісному суспільстві.	Підготувати повідомлення про сутність основних підходів щодо проблеми виникнення виховання у світовій цивілізації (теорії: біологічна – Ш. Летурно, психологічна – П. Монро, релігійна – К. Шмідт, трудова – Ф. Енгельс, соціокультурна – О. Сухомлинська). Конкретизувати три вихідні посилання про сутність принципу історизму в історико-педагогічній науці.	Доповіді, презентації
Тема 2. Школа та виховання в стародавніх цивілізаціях Сходу: Єгипті, Індії, Китаї, Месопотамії.	Заповнити таблицю «Загальне та особливе у вихованні в Давніх цивілізаціях Близького та Далекого Сходу»	Таблиця
Тема 3. Виховання і педагогічна думка в античному світі	Проаналізувати вимоги до вчителя, які були сформульовані М.Ф. Квінтіліаном. Підготувати повідомлення на одну із запропонованих тем: «Проблеми фізичного виховання у Стародавній Греції», «Проблеми змісту освіти і виховання в античній педагогіці», «Становище жінки та її виховання в античний період», «Педагогічні ідеї Сократа», «Педагогічна система Платона», «Педагогічні ідеї Аристотеля», «Дидактика М.Ф. Квінтіліана». Розробити зразки дидактичної наочності з теми.	Повідомлення з визначених тем Створення наочності

Тема 4. Розвиток школи, виховання і педагогічних ідей в епоху Середньовіччя у країнах Сходу: Візантії, арабському світі, середньовічних Індії та Китаї.	Самостійно ознайомитися з особливостями освіти і педагогічної думки у Візантії	Конспект
Тема 5. Освіта і виховання в західноєвропейських країнах в епоху Середньовіччя, Відродження і Реформації.	Прочитати уривки з роману Ф. Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель», представлені в хрестоматії (див.: Коваленко Є. І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія: навч. посіб. / Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна ; за заг. ред. Є.І. Коваленко – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С. 64–78), знайдіть відповіді на запитання: 1). Де і яку освіту отримав Гаргантюа? 2). Чому після навчання Гаргантюа в декількох учителів його батько помітив, що хлопець не мав успіхів? 3). Як оцінює автор схоластичних учителів? 4). У чому полягають особливості нового виховання й навчання Гаргантюа, яке організовує педагог Понократ? 5). Виберіть цитати з твору й визначте напрями і зміст нового виховання Гаргантюа? 6). Які переваги нової освіти перед старою показує автор? 2. Підготувати повідомлення на тему «Особливості катехізичного методу навчання середньовіччя»	Відповіді на запитання, повідомлення.
Тема 6. Розвиток освіти і виховання в європейських країнах у добу Нового часу (XVI – XVIII ст.). Новаторство педагогічних ідей Я.А. Коменського, Джона Локка і Ж.-Ж.Руссо.	Узагальнити знання про стан суспільного розвитку Європи, зокрема Чехії, в епоху Просвітництва; засвоїти основні етапи життя і діяльності Я.А. Коменського; систематизувати провідні ідеї педагогічної теорії видатного чеського педагога.	Виконати практичне завдання в робочому зошиті з «Історії педагогіки» с.6-14
Тема 7. Розвиток педагогічних ідей у країнах Західної Європи в добу	На основі опрацювання підручників з історії педагогіки, довідкової та популярної літератури підготуйте інформацію про життя, діяльність та	Конспект

<p>Нового часу (кін. XVIII – XIX ст.). Педагогічні погляди і діяльність Й. Г. Песталоцці, Й. Гербарта, Ф. Фребеля, А. Дістервега, Р. Оуена, Ш. Фур'є.</p>	<p>педагогічні ідеї видатних представників німецької педагогіки (Й.Б. Базедова, Х.-Г. Зальцмана, В. Гумбольдта, Й. Гербарта, А. Дістервега) за таким планом: а) короткі біографічні відомості; б) основні етапи педагогічної діяльності; в) провідні педагогічні ідеї; г) найвідоміші праці педагогічного спрямування, анотації до них; д) реальні досягнення у практичній діяльності; е) фотоматеріали (портрети, фото, ксерокопії книжок тощо).</p>	
<p>Тема 8. Загальні тенденції розвитку освіти і педагогіки у Новітній час (кінець XIX - XX ст.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Провідні ідеї зарубіжної експериментальної педагогіки кінця XIX – початку XX ст. 2. Концептуальні основи діяльності нових шкіл у Західній Європі в кінці XIX – 20-х років XX ст.. 3. Педагогічні ідеї Д. Дьюї та їх вплив на вітчизняну педагогіку 20-30 –х років. 4. Особливості методики вальдорфських шкіл. 5. Педагогічна діяльність та погляди С. Френе. 6. Педагогічна діяльність та погляди П. Петерсена. 	<p>Реферат</p>
<p>МОДУЛЬ 2 Історія вітчизняної педагогічної думки</p>		
<p>Тема 1. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XV ст.</p>	<p>Ознайомитися з розвитком просвіти на Україні 13-15 ст. та проаналізувати соціальні педагогічні погляди діячів освіти цього періоду.</p> <p>Опрацювати «Повчання дітям» Володимира Мономаха (1.1. Загальна характеристика праці. 1.2. Патріотична спрямованість твору. 1.3. На виховання яких моральних якостей звернено особливу увагу в творі?).</p> <p>На основі змісту «Повчання дітям» скласти цитати-поради вчителям щодо гармонійного виховання дітей, заповнити таблицю (Напрями виховання (якість, риса характеру–цитата–порада).</p>	<p>Конспект Скласти цитати-поради вчителям</p>

Тема 2. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження та Козацької доби	Написати есе на тему «Спадковість та особливості моральних заповідей праукраїнців дохристиянських часів та княжої доби»	Есе
Тема 3. Особливості розвитку освіти і педагогічної думки в Україні кінця XVIII – першій пол. XIX ст.	Скласти короткий літопис-хроніку соціально-політичних подій, які безпосередньо вплинули на культурно-національне відродження України в період другої половини XVIII– XIX ст.	Конспект
Тема 4. К. Ушинський – основоположник наукової педагогіки і реформи школи	Підготувати індивідуальні завдання за темами: • проаналізувати підручник К.Д. Ушинського для початкової школи «Рідне слово»; • підготувати огляд хрестоматії К.Д. Ушинського «Дитячий світ».	Виконати практичне завдання в робочому зошиті з «Історії педагогіки» с.75-84
Тема 5. Школа і педагогіка України другої пол. XIX – поч. XX ст.	На основі опрацювання підручників з історії педагогіки, довідкової та популярної літератури підготувати інформацію про життя, діяльність та педагогічні ідеї видатних представників української прогресивної педагогічної думки XIX століття за таким планом: а) короткі біографічні відомості; б) основні етапи педагогічної діяльності; в) провідні педагогічні ідеї; г) найвідоміші праці педагогічного спрямування, анотації до них; д) реальні досягнення у практичній діяльності; е) фотоматеріали (портрети, фото, ксерокопії книжок тощо).	Конспект
Тема 6. Школа і педагогіка України у радянський період (1920-80 рр.)	Етапи життя і педагогічної діяльності видатного педагога Антона Семеновича Макаренка	Виконати практичне завдання в робочому зошиті з «Історії педагогіки» с.87-97
Тема 7. Розвиток освіти незалежної України	Проаналізувати найважливіші напрями відродження освіти в Україні. Охарактеризувати основні компоненти сучасної системи освіти в Україні. Визначити основні шляхи та засоби національного виховання школярів у сучасних умовах. Проаналізувати сутність головної мети виховання у національній системі освіти.	Конспект

Орієнтовний список освітніх платформ

Назва курсу	Освітня платформа	Кіль. год.
Впровадження інновацій в школах	Prometheus	60

Орієнтовний список рекомендованої літератури

ОСНОВНА

1. Антонова О. Є. Історія педагогіки. Робочий зошит : посібник практикум. вид. 2-ге, доп. і перероб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2007. 120 с.
2. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь, 2006. 420 с.
3. Демченко О. П. Практикум з історії педагогіки : навч.-метод. посіб. [для викладачів історії педагогіки, на допомогу студ. пед. ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять]. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
4. Елькін М. В., Головкова А. А., Коробченко М. М. Історія педагогіки: [навчально-методичний посібник до самостійного вивчення дисципліни]. Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2009. 204 с.
5. Зайченко І. В. Історія педагогіки : у 2-х книгах : навч. посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. Кн. I. 624 с.
6. Зайченко І. В. Історія педагогіки : у 2-х книгах : навч. посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. Кн. II. 1032 с.
7. Кравець В. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття : [навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів]. Тернопіль, 1996. 290 с.
8. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва : навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Тернопіль, 1996. 436 с.
9. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. 3-е вид., доп. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 190 с.
10. Мешко О. І., Янкович О. І., Г. М. Мешко. Історія зарубіжної школи і педагогіки. Тернопіль, 1997. 81 с.
11. Самостійна робота студентів з дисципліни «Історія педагогіки» : навч.-метод. посібник / упоряд. Л. В Ткачук., М. М Ткачук. Умань, ВПЦ «Візаві», 2017. 140 с.
12. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. С. 116–121.
13. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки : посібник. Київ : Смолоскип, 2011. 376 с.
14. Хрестоматія з історії педагогіки / [за заг. ред. чл.-кор. НАПН

України, д-ра пед. наук, проф. А. В. Троцько]. в 2-х т. Харків : ХНАДУ, 2011. Т. 1. 456 с.

15. Хрестоматія з історії педагогіки / [за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра пед. наук, проф. А. В. Троцько]. в 2-х т. Харків : ХНАДУ, 2011. Т. 2. 524 с.

13. Ярошук Л. Історія педагогіки : навч.-метод. комплекс. Бердянськ, 2013. 392 с.

ДОПОМІЖНА

1. Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки : хрестоматія. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.

2. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : [навч. посібник]. Суми : СумДПУ, 2000. 208 с.

3. Фребель Ф. Воспитание человека : избранные педагогические сочинения. Москва, 1956.

4. Фребель Ф. Детский сад : избранные педагогические сочинения. Москва, 1956.

5. Дичківська І. М. Поніманська Т. І. М. Монтессорі : теорія і технологія. Київ : Видавничий дім «Слово», 2006. 304 с.

6. Монтессорі М. Мой метод научной педагогики, применяемый к детскому воспитанию в Домах ребенка. : избранные педагогические сочинения. Москва, 1993.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліографічний словник. URL : <http://enc-dic.com/biography>

2. Вікіпедія, вільна енциклопедія. URL : <http://uk.wikipedia.org/wiki>

3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. URL : <http://www.library.edu.ua.net/id/485/>

4. Електронна бібліотека праць класиків педагогіки. URL : http://www.klex.ru/books/age_psychology/diary.rar

5. Електронний навчально-методичний посібник з історії педагогіки. URL [http : www.rsu.edu.ru/files/elearning/Shetinina_History](http://www.rsu.edu.ru/files/elearning/Shetinina_History)

6. Елькін М. В., Головкова М. М, Коробченко А. А. Історія педагогіки : [навчально-методичний посібник до самостійного вивчення дисципліни]. Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2009. 204 с.

7. Історія педагогіки : курс лекцій : онлайн бібліотека. URL : ualib.com.ua/b_69.htm

8. Історія педагогіки : курс лекцій. Київ, 2004. 171 с. URL : [http : pulib.if.ua/part/12000](http://pulib.if.ua/part/12000)

9. Лекції до курсу - Історія педагогіки. URL : [http://gendocs.ru/ %B8 http://gendocs.ru/v4952/%](http://gendocs.ru/%B8http://gendocs.ru/v4952/%)

10. Педагогічний словник. URL : <http://enc-dic.com/pedagogics>

№ з/п	Найменування ресурсу	Адреса ресурсу
-------	----------------------	----------------

1	Міністерство освіти і науки України	http : // www.mon.gov. ua
2	Академія педагогічних наук України	http : //apsu.org.ua /ua/information/press/956784
3	Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського	http://www.nbuv.gov.ua
4	Державна освітянська бібліотека України	http://www.edu-ua.net/library
5	Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г. Короленка	http : // korolenko.kharkiv.com
6	Нова українська школа	http://nus.org.ua
7	Бібліотека КЗ «ХГПА» ХОР	http : // biblhgpa.jimdo.com
8	Підручники	http : // pidruchniki. ua
		http : // info-library.com. ua
9	Силабуси, програми, методичні рекомендації	https://www.ccsj.edu/syllabi/#sp https://www.ccsj.edu/syllabi/Spring2019/EDUC_342_Curriculum_Development_D_Greene.pdf https://www.ccsj.edu/syllabi/Spring2019/EDUC_494_Student_Teaching_Rodriquez.pdf https://www.jyu.fi/edupsy/fi/laitokset/kat https://www.bachelorsportal.com/search/#q=lv-bachelor di-294 https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0007/74761/Hbsc_Forum_2007_Finland.pdf http://www.allianceforchildhood.eu/files/Improving_the_quality_of_Childhood_Vol_7/QOC%20V7%20CH06%20DEF%20WEB.pdf

**ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ
«ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ОСВІТІ»**

Орієнтовні питання для сапоперевірки

1. Сутність педагогічної технології, її структура.
2. Зміст понять: «освітні технології», «педагогічні технології», «технології навчання», «технології виховання», «персоніфіковані технології».
3. Фактори, що сприяють впровадженню нових педагогічних технологій.
4. Історія виникнення особистісного підходу в педагогіці.
6. Зміст особистісно орієнтованого навчання.
7. Моделі особистісно орієнтованої педагогіки.
8. Вимоги до особистісно орієнтованих технологій, їх основні цілі і завдання.
9. Особистісно орієнтована педагогічна ситуація як найпростіша ланка технології.
10. Історія виникнення Вальдорфської педагогіки, її мета і завдання, основні концептуальні положення.
11. Особливості змісту «навчання за епохами» у Вальдорфській педагогіці.
12. Вимоги до особистості педагога. Роль батьків у вихованні за Вальдорфською технологією
13. Історія виникнення технології (ідеї Платона, Аристотеля, Сократа, Я.Коменського, Ж.Руссо, Й.Песталоцці, Ф.Дістерверга, К.Ушинського, Г.Ващенко).
14. Концептуальні положення систем розвивального навчання Л.Виготського, Л.Занкова, В.Давидова, Д.Ельконіна.
15. Головні цілі та завдання розвивального навчання, модель його реалізації: зміст технології розвивального навчання, особливості методики Л.Занкова, В.Давидова, Д.Ельконіна.
16. Вимоги до особистості педагога та досвід впровадження розвивального навчання у системі освіти України.
17. Історія виникнення програмованого навчання. Основні положення програмованого навчання.
18. Програма та крок програми як основні компоненти. Лінійна, розгалужена, комбінована програми навчання. Засоби програмованого навчання. Переваги та недоліки застосування комп'ютерної техніки в освітньому процесі.
19. Виникнення модульної організації навчання.
20. Характеристика організаційно-технологічних засобів: модуль, модульна програма, модель методів тощо.
21. Вимоги, принципи, організація освітнього процесу за модульною технологією навчання.
22. Структура проблемної ситуації. Методи і форми проблемного навчання. Методика підготовки та проведення проблемної лекції, пошукового семінару, евристичної бесіди практичних проблемних занять.
23. Сутність, зміст, функції, вимоги до застосування гри у навчанні.

24. Класифікація педагогічних ігор, навчальна ділова гра, розігрування ролей, ігрове проектування, аналіз виробничих ситуацій, інтелектуальні ігри як складова ігрової технології навчання.

25. Історія виникнення проєктної технології. Концептуальні положення. Зміст, мета і завдання технології. Основні етапи, вимоги до особистості педагога проєктної технології.

Орієнтовний темарій доповідей та рефератів

1. Концептуальні засади інноваційних технологій навчання.
2. Компетентнісний підхід в педагогічній освіті.
3. Проблема вибору системи розвивального навчання у закладах освіти.
4. Основні технології реалізації концепції НУШ
5. Діяльнісний підхід упровадження Lego-технології в початкових класах
6. Теоретичні засади педагогічних технологій в освіті.
7. Необхідність переходу до нових технологій управління, навчання і виховання.
8. Основні шляхи реформування традиційної системи навчання.
9. Становлення і розвиток освітніх технологій.
10. Структура педагогічної технології і вимоги до її проєктування.
11. Класифікація педагогічних технологій.
12. Модульні технології навчання, їх характеристика.
13. Технологія модульного навчання.
14. Зміст і організація модульної технології навчання.
15. Застосування кейс-методу в закладах освіти.
16. Технологія застосування проблемного методу навчання.
17. Технологія проєктного навчання.
18. Технології розвитку критичного та діагностичного мислення.
19. Технологія розвивального навчання.
20. Особливості коучинг-технології.
21. Інноваційні технології виховання.
22. Ділова гра як метод проблемного навчання.
23. «Йена-план-школа» П. Петерсена
24. Особистісно орієнтована освіта і технології
25. Педагогіка співробітництва в НУШ
26. Ігрові технології в НУШ
27. Технологія навчання як дослідження освітнього процесу
28. Нові інформаційні технології навчання
29. Сугестивна технологія
30. Колективні способи навчання
31. Технологія раннього навчання
32. Технологія дистанційного навчання

Орієнтовні завдання для самостійної роботи студентів

МОДУЛЬ 1 Історія світової педагогічної думки					
Тема	Зміст та форми роботи	Представлення результатів			
Модуль 1.					
Змістовий модуль 1. Авторські підходи до вивчення галузі «Освітня технологія»					
Тема 1. Класифікація педагогічних технологій.	Підготувати схему реалізації сучасних освітніх технологій в освітньому процесі	Презентація			
Тема 2. Аналіз педагогічних технологій (за Л.Д Столяренко).	1. На підставі аналізу та узагальнення навчально-методичних джерел написати есе на тему «Сучасні підходи до створення андрагогічного середовища (за Л.Д Столяренко)» 2. Охарактеризуйте критерії класифікації педагогічних технологій (за Л.Д. Столяренко) <i>(Пономарьова Г. Ф., Бабакіна О. О., Беляев С. Б. Нові педагогічні технології. Навчальний посібник. Х., 2013. С.118-122)</i>	Есе Порівняльна таблиця			
Тема 3. Авторські підходи до побудови педагогічної технології (за О.М.Пехотою), М.В. Кларіним, І.М. Дичківською).	Підготувати презентацію: Схема «Авторські підходи до побудови педагогічної технології (за О.М.Пехотою), М.В. Кларіним, І.М. Дичківською)»	Презентації			
Змістовий модуль 2. Особистісно орієнтовані технології					
Тема 4. Особистісно орієнтована освіта і технології	На основі опрацювання навчально-методичної літератури підготуйте інформацію про: 1) особистісний підхід у педагогіці: історія виникнення; 2) системні вимоги до особистісно орієнтованого навчання; 3) мета й завдання особистісно орієнтованого навчання.	Конспект			
Тема 5. Педагогіка співробітництва	Заповнити таблицю	Таблиця			
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;">Автор</td> <td style="width: 33%; text-align: center;">Історія виникнення технології</td> <td style="width: 33%; text-align: center;">Основні ідеї педагогіки співпраці</td> </tr> </table>	Автор	Історія виникнення технології	Основні ідеї педагогіки співпраці	
Автор	Історія виникнення технології	Основні ідеї педагогіки співпраці			

Тема 6. Ігрові технології	Опрацювати навчальний матеріал з питання «Методи і засоби навчання, які використовуються під час здійснення кожного з етапів ділової гри у закладі освіти»; заповнити таблицю «Історія виникнення інтерактивних технологій»; підготувати доповідь на тему «Переваги та недоліки застосування інтерактивних технологій в НУШ».	Конспект Таблиця Доповідь						
Змістовий модуль 3. Нові пошукові технології								
Тема 7. Технологія навчання як дослідження	Опрацювати навчальний матеріал з питань: 1. види навчально-дослідницьких завдань, що можуть бути поставлені в початковій школі; 2. основні вимоги щодо організації дослідницької діяльності учнів; 3. рівні залучення учня в дослідницьку діяльність. Написати есе на тему « Узагальнена модель дослідницької діяльності»	Конспект Есе						
Тема 8. Проектна технологія	Заповніть таблицю: «Види проектів» <table border="1" data-bbox="544 943 1161 987" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 10%;">№з/п</th> <th style="width: 40%;">Вид проекту</th> <th style="width: 50%;">Характеристика</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	№з/п	Вид проекту	Характеристика				Таблиця
№з/п	Вид проекту	Характеристика						
Тема 9. Нові інформаційні технології навчання.	1. Дайте характеристику основних напрямів упровадження НІТ. 2. Визначте переваги впровадження НІТ у сучасній загальноосвітній школі. 3. Охарактеризуйте складові професійної підготовки вчителя за умов упровадження НІТ. 4. Опишіть можливі перспективи розвитку НІТ в Україні.	Конспект Підготуватися до опитування з теми						
Модуль 2. Змістовий модуль 4. Нові технології у вищій школі								
Тема 10. Сугестивна технологія	Дайте відповідь на запитання: 1. На яких властивостях людської психіки базуються сугестивна технологія? 2. Які основні умови запровадження сугестивної технології? 3. Завдяки чому сугестивна технологія сприяє підвищенню працездатності людини? 4. Які додаткові вимоги до професійної підготовки вчителя висувається впровадженням сугестивної технології?	Конспект <i>(Пономарьова Г. Ф., Бабакіна О. О., Беляєв С. Б. Нові педагогічні технології. Навчальний посібник. Х., 2013. С.214-221)</i>						
Тема 11. Колективні способи навчання	Підготувати доповідь на тему «Використання технології колективного способу навчання на уроках НУШ»	Доповідь						

Тема 12. Модульне навчання та рейтинговий контроль	1. Описати процедуру оцінювання навчальних досягнень студента за умов КМСОНП. Визначте переваги й хиби КМСОНП у порівнянні з традиційною організацією навчального процесу. Дайте аналіз структури навчальної дисципліни за вимогами КМСОНП. 2. Підготувати есе на тему «Умови удосконалення кредитно-модульного навчання»	Конспект Есе
Змістовий модуль 5. Інноваційні педагогічні технології		
Тема 13. Технологія раннього навчання	Підготувати реферат на тему «Технологія формування елементарних математичних уявлень М. Зайцева».	Реферат
Тема 14. Технологія дистанційного навчання	Підготуватися до диспуту на тему «Перспективність дистанційного навчання»	Доповідь
Тема 15. «Йєна-план-школа» П. Петерсена	1. Опишіть основні принципи організації шкільного життя у "Йєна-план-школі". 2. Дайте характеристику можливостям самопізнання та саморозвитку учня в умовах навчання у "Йєна-план-школі". 3. Форми організації навчання у "Йєна-план-школі". 4. Виховний потенціал "Йєна-план-школи".	Конспект

Орієнтовний список освітніх платформ

Назва курсу	Освітня платформа	Кіль. год.
Інклюзія та дистанційне навчання	Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"	30
Онлайн-курс для вчителів Бери й роби. Змішане та дистанційне навчання	EDERA-PROSVITCENTER	
Про дистанційний та змішаний формати навчання	EDERA-PROSVITCENTER	
Опануємо змішане навчання	EDERA-PROSVITCENTER	
Впровадження інновацій в школах	Prometheus	60

Орієнтовний список рекомендованої літератури

ОСНОВНА

1. Пономарьова Г. Ф., Бабакіна О. О., Беляєв С. Б. Нові педагогічні технології : навчально-методичний посібник. Харків : СПД-ФО Захаренко В. В, 2013. 282 с.
2. Попова О. В., Пономарьова Г. Ф., Петриченко Л. О. Основи педагогічної інноватики. Харків, 2009. 192 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
4. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии. Москва, 1996.
5. Освітні технології : навчально-методичний посібник /за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2002. 255 с.

ДОПОМІЖНА

1. Ампілогова Л. Інтерактивність у навчальному процесі. *Завуч*. 2004. № 30. С. 1–3.
2. Буслаєва Л. Ф. Інтерактивні технології в таблицях. *Управління школою*. 2005. № 16-18. С. 49–55.
3. Варзацька Л., Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади. *Дивослово*. 2005. №2. С.5–19.
4. Васильєва Н. М. Застосування інтерактивних методів навчання. *Управління школою*. 2005. № 34. С. 22–24.
5. Власенко Л. В. Інтегрування інтерактивних технологій у традиційну систему навчання. *Початкове навчання та виховання*. 2005. № 19-21. С. 65–77.
6. Волосяк М. А. Інтерактивні форми роботи на уроці. *Управління школою*. 2005. № 16–18. С. 70–78.
7. Воронка Г. С. Кооперативні форми навчання–презентація інтелектуальної продукції. *Директор школи*. 2005. № 8–10. С. 122–129.
8. Дженджеро О. Дещо про переваги інтерактивного навчання в шкільній практиці. *Українська мова і література в школі*. 2006. №2. С. 8–10.
9. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. URL : http://webuniver.at.ua/dichkivska_innovacijni_ped.tekhnologiji.pdf
10. Жиганова О., Мельничук О. Майстерня «Групова робота». *Початкова освіта*. 2003. №35.
11. Зінченко В. І. Використання інтерактивних форм і методів навчання в ході реалізації навчальних програм в початкових класах. *Початкове навчання та виховання*. 2006. № 19–21. С. 35-37.
12. Іванішеня С. Форми та методи інтерактивного навчання. *Початкова школа*. 2006. №3. С. 9–11.
13. Карасик А. Структура і методика інтерактивного уроку в початковій школі. *Початкова освіта*. 2005. № 7. С. 2–5.

14. Кокарева І. Інтерактивні технології у навчанні. *Початкова школа*. 2006. № 2. С. 19–21.
- 15. Кокарева І. Інтерактивні технології у навчанні. Початкова школа. – 2006. - №2. – С.19-21.**
16. Комар О. Застосування інтерактивних технологій – один із напрямів удосконалення навчального процесу. *Рідна школа*. 2006. № 6. С. 67.
17. Комар О. Навчання школярів за інтерактивними методами. *Рідна школа*. 2006. № 5. С. 57–60.
18. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання : розвиток комунікативних і мовних умінь. *Дивослово*. 2004. № 10. С. 2–11.
19. Лісіна Л. О. Теоретичні та методичні засади підготовки вчителів до конструювання навчальних технологій у процесі післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012. 39 с.
20. Лісіна Л. О. Теоретичні та методичні засади підготовки вчителів до конструювання навчальних технологій у процесі післядипломної педагогічної освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Національний університет біоресурсів і природокористування України. Запоріжжя, 2012. 547 с.
21. Лісіна Л. О. Системний підхід до удосконалення процесу технологічної підготовки вчителя. *Наукові записки*. Сер. Педагогічні науки. 2012. Вип. 109. URL : [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9B%D1%96%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9B\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9B%D1%96%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9B$) (дата звернення : 11.12.2018).
22. Лісіна Л. О. Підготовка вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти до конструювання навчальних технологій : теоретико-методологічний аспект : монографія. Запоріжжя : ТОВ «Плюс 73», 2001. 472 с.
23. Макрідіна Л. Сучасні технології навчання (Формування творчої особистості). *Рідна школа*. 1997. № 6.
24. Мартинець А. М. Нові педагогічні технології: інтерактивне навчання. *Відкритий урок*. 2003. №7-8. С. 28–31.
25. Мельник В. В. Інтерація в освітньому процесі: технологія організації. *Управління школою*. 2006. № 13. С. 15–34.
26. Мельник Н. М. Впровадження інтерактивних технологій у навчально-виховний процес. *Початкове навчання та виховання*. 2006. № 13. С. 2–5.
27. Михайлів Т. В. Нетрадиційні уроки. *Управління школою*. 2006. № 14. С. 4–20 (вкладка).
28. Навчання через дію: Використання інтерактивних методів у навчанні. *Управління освітою*. 2006. № 16. С. 1–8 (вкладка).
29. Нижник О. Використання інтерактивних технологій на уроках літератури. *Українська мова та література*. 2005. № 11. С 9–12.

30. Нісімчук А. С. Педагогічна технологія : підручник. Луцьк : Видавництво «Волинська обласна друкарня», 2004. 144 с.
31. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Просвіта, 2000. 368 с.
32. Нор К. Ф. Організація роботи учнів у динамічних парах. *Освітні технології у школі та вузі* : матеріали наук.-практ. конф. Миколаїв : МФ НаУКМА, 1999. С. 50–53.
33. Обухова Л. М. Технологія кооперованого навчання у концепції суб'єктно-суб'єктної взаємодії. *Вересень*. 2002. № 1. С. 35–40.
34. Павлова Л. Д. Методологічні підходи до проблем інтерактивної педагогічної взаємодії. *Управління школою*. 2006. № 13. С. 2–4.
35. Павлова Н. К. Взаємодіюче навчання : рекомендації викладачам, методистам, щодо використання інтерактивних форм навчання. *Управління школою*. 2003. № 32. С. 14–21.
36. Паламарчук В., Рудаківська С. Від творчої особистості до нових технологій навчання. *Рідна школа*. 1998. № 2.
37. Панченков А., Пометун О., Ремех Т. Навчання в дії. Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання. Київ, 2003.
38. Пехота О. М. Освітні технології : навч.-метод. посібник. Київ : А.С.К., 2002. 255 с.
39. Побірченко Н. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій. *Початкова школа*. 2004. № 10. С. 8–10.
40. Подлевська Н. Формування культури спілкування в учнів методами інтерактивного навчання. *Українська мова і література в школі*. 2005. № 4. С. 10–13.
41. Пометун О. Що таке «інтерація» і навіщо вона потрібна у навчанні. *Завуч*. 2005. № 25. С. 6–10.
42. Пометун О. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці. *Завуч*. 2006. № 10. С. 15–19.
43. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково- метод. посібник. Київ : А.С.К., 2005. 192 с.
44. Проектування інноваційних педагогічних технологій. URL : <http://studentam.net.ua/content/view/7692/97/>
45. Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І. Педагогічна технологія. Харків, 1995.
46. Сазоненко Г. Технологія кооперованого навчання. *Управління освітою*. 2006. № 13–14. С. 12–30.
47. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості вчителя : навч. посібник. Київ : ІСДОУ, 1994.

Інформаційні ресурси

1. www.osvita.org.ua/referat/.../4007/
2. <http://www.ztu.edu.ua/ua/study/bolon.php>
3. <http://osvita.ua/school/technol/358/>

4. http://uk.wikipedia.org/wiki/Технологічний_процес
5. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nzvdpu/pp/2007_20/text%201-20/texnologichnuu%20pidxid.pdf
6. http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpm/2011_8_1/Tsina.pdf
7. http://ua-referat.com/Інноваційні_процеси_в_освіті
8. <http://www.niss.gov.ua/articles/721/>
9. <http://ukped.com/statti/zagalna-pedagogika/2245-sutnist-globalizatsiyi-ta-yiyi-vpliv-na-rozvitok-osviti.html>
10. <http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/archive/C0956AB078D8D3C8C22579840038B264?opendocument>